



היכל הקודש ברסלב

# הלימוד היומי

בי"ת נצחי,  
שנים מקרא ואחד תרגום,  
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא  
מזכירין אותו כל מה שלמד  
בעולם הזה  
(שיחות הר"ן כח)

על ידי  
לימוד  
שיעורים אלו  
אנו נותנים  
את החומש  
ואת המעשר  
להקדוש  
ברוך הוא  
(עצתו אמונה)

פרשת קרח תשפ"ה



## היכל הקודש ברסלב

**181 Huschke Road, Liberty NY 12747**

היכל הקודש

**כארא פאדק**

**1415 55th Street**  
Brooklyn NY 11219  
**347.760.5924**

היכל הקודש

**קרית יואל**

**8 Premishlan Way.**  
Monroe NY 10950  
**845.467.5299**

היכל הקודש

**מאנסי**

**34 Union Rd.**  
Spring Valley, NY 10977  
**845.445.9314**

היכל הקודש

**בני ברק**

**רחוב ירושלים 2**  
**052.760.5715**

היכל הקודש

**וויליאמסבורג**

**27 Skillman Street**  
Brooklyn NY 11205  
**718.384.1652**

היכל הקודש

**קרית יואל**

**8 Hayes Ct.**  
Monroe NY 10950  
**845.662.4888**

היכל הקודש

**בלומינגדאו**

**24 Merriewold LN S**  
Monroe NY 10950  
**845.238.0804**

היכל הקודש

**ירושלים**

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15**  
**054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים  
פונעם ראש ישיבה שליט"א  
רופט:

**קול ברסלב**

**212.444.9191**

**חיזוק פאר די אידישע שטוב**

**212.444.9169**

**גורפס ע"י**

**קורן הדפסה**  
**היכל הקודש**

**2623 State Route 52**  
Liberty, NY 12754

**718.387.2691**

[www.BreslevCenter.com](http://www.BreslevCenter.com)



**יודע** דעת עליך - משמע מעצמו ולא בנבואה. ולחכי פריך: דעת בחמות לא הוה ידע. **רנע** במימרא - ואם תאמר: מה היה יכול לומר בשעה מועטת כזאת? ויש לומר: היה אמר "כלם", והקדוש ברוך הוא הפכו ואמר "מלך", דכתיב (במדבר בג.) "והורעת מלך ב". ורבי אליהו ר' שרגא פריך רק להתחיל קללתו באותו רנע. תדע, שהיה רוצה להאריך בקללתו, כדאיתא ב"חלק" (סנהדרין קה, ב.) מברכותיו של אותו שרע אהה למד מה היה בלבו. **חכי** גרסינן ומנלן דרגע הוי ריתחיה שנאמר כי רנע באפו - ור' גרסין "ומנלן דרגע במימרה", דאם לא בן הכי מפיך מהאי קרא דרגע במימרה. **בתלת** שעי קמיתא - פירוש: בשלישית, כדאמרין בסמוך: בשעה שהחמה זורחת מלכי מורח ומעבר מניחים את בתריהן, ודרכן של מלכים לעמוד בשלש שעות, כדאמרין פרק קמא דברכות (ט, ב.) **שמע** מינה לאו אורח ארעא - לספרים הגרסי "הוה גורא נוחא, דגוס לא מלעיל לאו מרדין" (עבודת דה, ח.) והא שבקש לקלול, לחזיקו בקללתו תנחין ולא להרוע ולא דמי להורדה לבור. ואפילו לספרים גרסי "הוהא מינא", אף על פי שהמנים מורדין לבור נמי נוחא. ודאי בדרין מרדין להרוע בקללתו. ומכל מקום קאמר בתר הכי: שמע מינה לאו אורח ארעא. כי לא היה לו להרוק בידו שמנים ולהעניש מי שאינם רוצים להעניש, אף על פי שהוא מותר להרוע בידים. **כיון** דאיכא צבורא דמצלי לא (א, א) אין תפלתו של אדם נשמעת אלא עם הצבור.

וצריכא

**"יודע דעת עליון"** אפשר דעת בהמות? לא הוה ידע, דעת עליון מי הוה ידע? מאי דעת בהמות? לא הוה ידע? בעדינא דחוזו ליה דהוה רכיב אחמריה, אמרו ליה: מאי מעמא לא רכבתא אפוסיא? אמר להו: פרטיבא שדאי ליה. מיד: "והאמר האתון... הלא אנכי אתנך!" אמר לה: למעניא בעלמא. אמרה ליה: "מעודך ועד היום הזה!" ולא עוד, אלא שאני עושה לך רכילות ביום ואישות בלילה, כתיב הכה: "ההסבן עשיתי", וכתביהם: "ותיהי לו סכנת". אלא מאי "יודע דעת עליון"? שהיה יודע לבין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא פועם בה. והיינו דקאמר להו נביא: "עמי זכר נא מה עשין בלך מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השמים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה'". אמר רבי אלעזר, אמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל: עמי, ראו כמה צדקות עשיתי עמכם, שלא פעסתי עליכם כל אותן הימים, שאם פעסתי עליכם - לא נשתיר משונאיהם של ישראל שריר ופליט. והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק: "מה אקב לא קבה אל ומה אעום לא ועם ה'". וכמה ועמו? רנע. וכמה רנע? אמר אמריה,

ברשיבא - באחו. שדאי ליה - השלכתיו לרעות. סוכנת = לשון מחממת. מן השמים ועד הגלגל - עד באבם אל הגלגל שהפלתו לפניהם שונאים. כי רנע באפו - אלמא דרגע הוי אפ. סוריין - גוקריש לשון לעז, כמו חוסיק חוסיק. ולשון שומעאל קורין לחוט "סוריאק", לאו אורח ארעא - לבין שעת זממא. בתלת שעי קמיתא - בשעת חרוק. דצפרא נפי - בתפלת "יוצר". צבורא מצלו - שחרית בכל הקומות. תפלת מוספין, הואיל חמנה כל היום וקאית שחרית ושרית וגבריהם, שומעאל אהה בבקר שני שומעאל. ויהא אמרת - ראשונה יושב ועוסק בתורה, שניות דן, והבא אמרת בקמיתא דין אמת קנה - הרצא הוצאת את תלמוד תורה. ואל תמכור - בתנע לומר אחרים. דין לא כתיב ביה אמת - והא דכתיב (תהלים יט) "משפטי ה' אמת" - במשפטים הנובעים בתורה וציוס לישראל אק משעתי, דלעיל מינה תורה. פקודי ה' ישרים, מוספין - כל חשנה שני כתיב וספורא מעשה. אבל מוסף ראש השנה, מתוך שהוא מתפלל מלכיות וזכרונות שפרות - מפקד דגא טפי, ואל פירוש אדם עצמו מן הצבור. ולא למחר את העגל - כלומר, גבורים ושליטים ביצרים היו, ולא היה ראוי להתגבר יצרים עליהם, אלא גזירת מלך היתה שלטוט בה כדי ליתן פתחון פה לכלי תשובה, שלא יאמר וספורא מעשה. אשוב, שלא יקבלני - אומרים לו: זה ולמד ממעשה העגל, שכפרו ותקבלו בתשובה. מי יתן והיה לבבם זה וגו' - בסניא נאמר, אלמא גבורים ואומרי לבב ביראתם חזיו. ולאוהו מעשה - דבת שבע, לבי חלל - יצר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט בקרבי. לומר

ואיתימא רבינא: רנע במימרה. ומנלן דרגע הוה ריתחיה? דכתיב: "כי רנע באפו חיים ברוצנו". ואיבעית אימא, מהכא: "חכי במעט רנע עד גבך וגם". אימת רתח? אמר אביו: בתלת שעי קמיתא כי חיוורא כרפלתא דתרנגולא - כל שעתא ושעתא מתוור חיוורא! - כל שעתא אית ביה סוריין סופק, התיא שעתא לית ביה סוריין סופק. רבי יהושע בן לוי הוה מציער ליה ההוא מינא [בקררא, יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין פרעיה דערסא] ועיין ביה, סבר: כי מוא התיא שעתא אלמיה, כי מוא התיא שעתא נימנא, אמר: שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי, ["ורחמי על כל מעשיה"] כתיב, וכתבי: "גם עגוש לצדיק לא טוב". תנא משמיה דרבי מאיר: בשעה שהמלכים מניחין בתריהן בראשיהן ומשתחווין לחמה, מיד פועם [הקדוש ברוך הוא]. אמר רב יוסף: לא ליצלי איניש צלוהא דמוספי בתלת שעי קמיתא דיומא קמא דריש שתא ביהודי, דלמא ביין דמפקיד דינא, דלמא מעיני בעובדיה דרפחו ליה מידחי. - אי הכי, דצבור נפישא וכוותיה. - אי הכי, דיחיד דצפרא נפי לא! - ביין דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדיחי. והא אמרת: שלש ראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה! - אפוד. ואיבעית אימא: לעולם לא תיפוד, תורה דכתיב בה "אמת", דכתיב: "אמת קנה ואל תמכור". אין הקדוש ברוך הוא עושה לפניהם משורת תרין, דין דלא כתיב ביה "אמת" - הקדוש ברוך הוא עושה לפניהם משורת תרין. (יום מעיד טרף בעגל סימן) גופא: אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: "אשר אנכי מצוה היום לעשותם?" היום לעשותם - ולא למחר לעשותם, היום לעשותם - ולא היום ליפול שרץ. אמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישאל עושין בעולם הזה, באות ומקדירות אותם לעולם הבא, שצאמר: "יתנו עדיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו אמת", "יתנו עדיהם ויצדקו" - אלו ישראל, "ישמעו ויאמרו אמת" - אלו אומות העולם. ואמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישאל עושין בעולם הזה, באות ומפורפת אותם לאומות העולם לעולם הבא על פניהם, שצאמר: "אשמרתם ועשיתם כי הוא חכםכם ובינתכם לעיני העמים", "נגד העמים" לא נאמר, אלא "לעיני העמים", מלמד שבאות ומפורפת לאומות העולם על פניהם לעולם הבא. ואמר רבי יהושע בן לוי: לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לכלעי תשובה, שצאמר: "מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה את... כל הימים" וגו'. והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה, לא דוד ראוי לאותו מעשה - דכתיב: "ולבי חלל בקרבי", ולא ישראל ראוי לאותו מעשה - דכתיב: "מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי... כל הימים"; אלא למה עשו?

לומר

**וצריבא** – פירושו: לכתוב חטאם וקבלת תשובתם. **שאלמלא** לא חטאו לא באנו לעולם – ואף על גב דאמרין פרק קמא דעריבין (יג, ב) נמנו וגמרו נח לו לאדם שלא בברא – היינו בתחלת לידתו, שאין ידוע מה היא בסופו, אבל כשהוא צדיק – אשירו ואשרי הדור – שהוא בתוכו. ועוד, דלמסקנא דרבינא בלא באנו לעולם" אתי שפיר.

**אין** בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף – ואם תאמר: מכל מקום יכלו על ידי גוים שיהו מולידים! ואומר הרב רבינו אלחנן: נדשמות לא ישראל ושל נאמן אכן בגוף אכן, דהא דאמר (שבת, לב, ב) עתידה אשה שתלד בכל יום לימות הבשית. שגמא יש לומר: גוף חדש ונשמות חדשות יהיו. **כי** רוח מלפני יעטוף – משיח נקרא "רוח" דברכא (איכה ד) "רוח אפינו משיח ה'", והכי פירושא דקרא: הדמשיח מלפני יאחר, כמו "העטופים לבלב", על ידי נשמות אשר עשיתי.

**אלא** שירדו מנכסיהם – דליכא למימר סומים דהו, דהא כתיב בערת גורם (מדרבנן טו) "העניי האנשיים חתם הנקר", ומצורעם נמי לא הו, דהא בערה בתוך המהנה ודו יושבין, וכי תימא דבמתן תורה נתפאו, דהא אותן שנתפאו כבר חזרו למזמן בעתה העגל, וכלבין דהו לא בניס ליכא למימר, דבשביל כך לא היו פחות קרובים למלכות להלשינו כבתחלה. ויש שפירשי דמשמע ליה שירדו מנכסיהם. דחומתן בן אין לון חב דהו לחיות, אבל כל דהו דיו יוכלין לחיות על ידי ממונם. ופשטיא דקרא מיירי בפרעה, "וימת מלך מצרים." **כפוי** טובה – לכך קראם "כפוי טובה", שלא רצו לומר: אתה תן, לפי שלא היו רוצים להחזיק לו טובה בכך. **עד** ארבעים שנה לא קאי איניש – פירש רש"י שאף משה לא נזכר. ואם תאמר: אמאי כעס משה על ישראל? הלא גם הוא לא נזכר לו לא לומר: שלפי שהוא לא היה צריך לחפזה לו ושל תן לב עד ארבעים שנה לא דקם אדעתיה דרביה, אבל ישראל שהיו צריכים לחפזה לו היה להם להתבונן מאותה שעה, שהיו כבר חטאו ובערנגלים. ורבינו יצחק פירש: כשהיה לא הפסיד דבר על דבר עד עד ארבעים שנה, כי היה מבור דלסוף ארבעים שנה יעמוד על דעת קוים ואמרו: אתה תן, ולא היה ברעתו שהיו מנחיים לומר אותו משום כפיית טובה. אבל כשעברו ארבעים שנה שראו שהיה להם לדעת, הדין עליהם שהיו מניחין שביכול כפיית טובה, וזו הוכיחם.

**ישראל** – אמר: אם מקבלין יישראל את התורה – מוטב, ואם לאו – אחזיר אתכם לתורה ובוהו. מיתבי: "מי יתן והיה לבכם זה להם", לבלב מהם מלאך המות אי אפשר, שפבר נגזרה גזרה, הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שגאמר: "למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!" – הוא דאמר כי האי תנא; דתניא, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שגאמר: "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליזן כלכם", חבלתם מעשיכם – "אכן פאדם תמותון", ורבי יוסי נמי, דתניא: "למען ייטב להם ולבניהם עד עולם", מיתה אפוא? – (רבי יוסי) אמר לה: פיון דליכא מיתה, אין לה מיתה גדולה מזו. ותנא קמא נמי, דתניא: "אכן פאדם תמותון!" – מי מיתה? עניית, דאמר מר: ארבעה חשוכים כמתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דתניא: "כי מתו כל האנשים", ומאן נינהו? דתן ואבירים; ומי מתו? מיהו הו! אלא שירדו מנכסיהם. סומא – דתניא: "במחשבים הושיבני כמתי עולם". מצורע – דתניא: "אל נא תהי כמות". ומי שאין לו בנים – דתניא: "הבה לי בנים ואם אין מיתה אנכי". תנו רבנן: "אם בסקתי תלכו" – אין "אם" אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: "לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע", ואומר: "לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול ירעך וצאצאי מציד" וגו'. תנו רבנן: "מי יתן והיה לבכם זה להם", אמר להן משה לישראל: כפוי טובה בני כפוי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: "מי יתן והיה לבכם זה להם", היה להם לומר: תן אותה. כפוי טובה, דתניא: "נפישנו קצה כלכם

לומר לה – גזירת מלך היתה, ליתן פתחון פה לשבים. דמפרש המאין – ואיכא חילול, אימא לא ליכתובלם מילפסו = מעטפות, לשון מלבוש, כמו "מלפסן את התינוק בשבת (שבת קטט, ב). לאבותיו עשרי העגל. לא באנו לעולם – שהיו כמלאכים ולא הולידו בנים שהיו כבנים בעמדיהם בסני. לשמחת עונה – שעד עתה נאסר ללן,

"אל תגשו אל אשה". עד שיכלו וכו' – ארצי יש ושמו "גוף", וממראשית נוצרו כל הנשמות העתידות להוליד ונתנם לשם. כי לא לעולם ארץ – לאמר זמן האגולה, ולא לבני ארץ אקצוף" – מלאגול, "כי רוח אשר לפני" – נשמות שבגוף "ועטוף" – הוא המאמר, כמו "העטופים לבלב" (בראשית לב) ונשמות שאני עשיתי. כפי שלא באנו לעולם – לפי שהיו חסרים לעולם, וכל זמן שהיו קיימים אין אנו חשובין כלום. הא לא קבלו ישראל את התורה – היו שומעם כמאן שלא קבלוה לקבל ולשר חיים בעולם הזה, אלא שלא תהא אחרת לשון שולטת בהן, וכן נדרים סוף הכתובה כאן: "למען ייטב להם". הוא דאמר – רש לקיש, עניות – שמשחטאו שולט בהן שונאיהם המכילים את ממונם כל היום ביוה"ה, לאכול. דתן ואבירים – דאמר מר נדרים סוף, ב: כל מקום שנאמר "צצים" "צצבים" אינן אלא דתן ואבירים, והכא מנכשקש נפשו כתיב "צצים", היינו אותן עברים שהלשינו עליה. וכן הוא אומר לו עמי שומע לי – שתקדשו ברוך הוא מתחנן לפניהם שישמרו את התורה. "לו עמי" – היינו תחינה, כמו "הן לו ידי כדברך" (בראשית לב) **כפוי** טובה – אין מכירין להחזיק טובה בלחם

**אתם ובני עליזן כלכם**, חבלתם מעשיכם – "אכן פאדם תמותון" וגו'. למימרא, דאי לא חטאי לא היו מולידים והכתבים: "ואתם פרו ורבו!" – עד סיני. בסני נמי כתיב: "יך אמר להם שובו לכם לאהליכם!" – לשמחת עונה. והכתבים: "למען ייטב להם ולבניהם" וגו'! לאותן העומדים על הר סיני. והאמר רש לקיש, מאי דתניא: "זה ספר תולדות אדם" וגו'! וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור ותקמיו, דור דור ופגוסיו, פיון שהגיע לדורו של רבי עקבא, שומך בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: "ילי מה יקרו ריעד אל" [וגו']! ואמר רבי יוסי: אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שגאמר: "פי לא לעולם אריב ולא לצנח אקצוף" כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי!" – לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא: כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאי לא היו מיתין? והכתבים פירשת יבמות ופרשת נחלות! – על תנאי. ומי פתיב קראי על תנאי? – אין, דהכי אמר רבי שמעון בן לקיש,

מאי דתניא: "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי" – מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר: אם מקבלין יישראל את התורה – מוטב, ואם לאו – אחזיר אתכם לתורה ובוהו. מיתבי: "מי יתן והיה לבכם זה להם", לבלב מהם מלאך המות אי אפשר, שפבר נגזרה גזרה, הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שגאמר: "למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!" – הוא דאמר כי האי תנא; דתניא, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שגאמר: "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליזן כלכם", חבלתם מעשיכם – "אכן פאדם תמותון", ורבי יוסי נמי, דתניא: "למען ייטב להם ולבניהם עד עולם", מיתה אפוא? – (רבי יוסי) אמר לה: פיון דליכא מיתה, אין לה מיתה גדולה מזו. ותנא קמא נמי, דתניא: "אכן פאדם תמותון!" – מי מיתה? עניית, דאמר מר: ארבעה חשוכים כמתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דתניא: "כי מתו כל האנשים", ומאן נינהו? דתן ואבירים; ומי מתו? מיהו הו! אלא שירדו מנכסיהם. סומא – דתניא: "במחשבים הושיבני כמתי עולם". מצורע – דתניא: "אל נא תהי כמות". ומי שאין לו בנים – דתניא: "הבה לי בנים ואם אין מיתה אנכי". תנו רבנן: "אם בסקתי תלכו" – אין "אם" אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: "לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע", ואומר: "לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול ירעך וצאצאי מציד" וגו'. תנו רבנן: "מי יתן והיה לבכם זה להם", אמר להן משה לישראל: כפוי טובה בני כפוי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: "מי יתן והיה לבכם זה להם", היה להם לומר: תן אותה. כפוי טובה, דתניא: "נפישנו קצה כלכם

## עבודה זרה - לפני אידיות - פרק ראשון דף ה עמוד ב - מתוך מהדורה ("אבן שיראל - שטיינזלץ") תוספות

**יצרם** מסור בידם - דריש ליה ממשלשה רגל, דיצר הרע נקרא "אורח", כדכתיב: "ויבא הלך לאיש העשירי, וימי בעיני כולי האי - פירש רש"י ובי אדם רגיל כל כך להעלות על עבודתו וזמן, דאסור שלשה ימים קודם לפי שהוא יום א"ש של עבודה זרה, ונזכר שם לעבור דרך הירי בפיו ואולי ומוריד והתנן: בארבעה פרקים וכו', ומסקי: התם

דלאכילה, שאינו טרוד לפני החג אלא על עסקי אכילה - ס"ר בחד יומא. הבא דלחקרבה, שצריך לחור אחר עסקי חקרה - ביע תלתא יומי, והלכך אסור לשאת ארזות בכל עניני מקח מומכר, משום דשם עבודה זרה שגור בפיו ואולי ומודי.

**ערב** יום טוב האחרון של חג - הא ולא נקט (יום) וערב יום טוב האראשון של חג, לפי שהם טורדים במצות ללול וסוכה ואין להם פנאי להרבות בסעודות. ויש מפרשים דבתוך ארבעה פרקים טעמא רבה אית בהו: יום טוב האחרון של חג - לפי שהוא אמר בפני עצמו חזק ומשלטני תקול דלפניה בסעודה, מה שאין בו שבועים של פסח. וגם חקרבנות שבשמיני היו בשביל ישראל, וכל החג היו מקריבין נגד הגוים, וערב פסח - לפי שהוא יום גאולה וצאת לאחירות. ועצרת - כדאמרין: "ואל דברים" (ספחים ס"ב), הכל מודים בעצרת דבעינן נמי "לכם". וראש השנה - מפני שהוא תחלת השנה מרבים בסעודה לעשות סימן יפה, וכמה ענינים עושים בו לסימן יפה, כדאמר במסכת העריות (י"ב, ובריתות ה), ב.

**וכדברי** רבי יוסי אף ערב יום הכפרים בגליל - תימנ: דכפרים בפרק דרבותות (ה, א) דפרקי תלמודא. ויום הכפרים שחל להיות בשבת ידחה וזאת שמא יחשוט בן עוף, ואמאי שביק כל הני פרקים דבריה הכל ופריך לדברי רבי יוסי הגלילי: יום לומר: דשפיר פוקא אליבא דרבנן, ועיקר פירכיה מנן עוף דרבנן. איכא טירחא יתירה להפילה ומידבר, ובפרקים אלו אינם רגילים רק בחבמות, וביום הכפרים רגילים בעופות ודגים ודברים קלים. כדאמרין בבבא שבת ר"ה (א) עובדא אריסטא דזבן חזן נונא תריס דנרין. **והתנן** שואלין בהלכות הפסח - ואף על פי שגם עתה שאין קרבן שואלין בהלכות הפסח קודם שלושם יום, מכל מקום עיקר התקנה על חקרבנות נחקקה, כדאמר טעמא בפרק קמא דפסחים (ב, א): שרירי נביא עומד בפסח ראשון ומוזרי על פשו סחי, **מנין** למחוסר אבר וכו' - פירוש: האפילו לגבוי בממה שלחן, אדילו בבי מהקדש חקריב בדוקין שבעין נמי אסור, דכתיב: "ומידן כי נבר לא חקריב", ומייתיה ליה "ומכל החד" דהדדיר הקדוש בריך הוא לזבחי להביא מחסור חרב חביבה מפני שעתיד להביא מום קרבן, ואם אמרם לא לקנן בסמור

(ה, א) מלי הדדירין נמי מלאביא לא תהיבן קון וסריס, ולא נאסור לבני נח ועוד קשיא. דקרא גבי בהמה טמאה תביי שחם שנים שנים, דכתיב: "ומכל החד מכל בשר שנים שנים מכל תביא" וגו', ותנחזי לאו בני קרבן ניתנו אף לבני נח, כדמשמע פרק בתרא דובחים (קטו, א) ויש לומר: דאין לאסור אלא קון וסריס לקרבן במה שנמסעס מהבאת החיבה, כיון דאיכא טעמא אחרינא, דאיכא למימר דהא נמנעין תכונתו היינו לפי שאינם ראויין לקיום העולם. אבל מחסור אבר, אי לא לאסור לקרבן למת נמנעס מלהביאם לחיבה: דהיי הום ראויין לקיום העולם. ולבהמה טמאה על כרחך נמי לא מצי קאי, דכיון דשלשנים נמי לא חזו להקריבה. **מנין** למחוסר אבר שאסור לבני נח - יש לדרקך מלשון "אסור" שהוא איסור גמור וכן נא מוזכר בדברי. ותניא: מאי טעמא לא חשיב ליה חבוי בעיני מצות שצטוו, ויתחייבו עליו מיתה ואין לומר משום דאדחתיה לא תבייא בהדיא, הא מכלל חן אלא שומע לאו בדרשנין. **מנין** על כרחך נמי לא חשיב ליה "ומכל החד" דהדדיר הקדוש בריך הוא לקרבן שלם, וקודם ועשה לא חקשיב. ודא דאמרין פיר קמא דקדושין (ב, ב) דמציבין "מן חוקין" ולא "כל חוקין" למעטי' יבשה נפח נקטע רגל, למח לאי פשיטא, דמי איכא מידי דלישראלי שרי ולגוי אסורי: יום לומר: דסלקא דעתך כיון ששאר מומין הפוסלין בחבמה הותרו בעין, כדאמרין: תמות חכרות בחבמה ואין תמות חכרות בעין, ובבהמה אין חילוק בין במומין בין בחכרות אלא - כיון שיהיו המומין מחסור נאב משתרי, קא קמטעין "מן חוקין", ועוד יש לומר: דאי לא תביי "מן חוקין" לאו תביי "מן חוקין" מחסור אבר לשראלי, וזה אמינא דבני נח משתרי, והכחות בא לאסור לישראל אף על גב דכתיב גבי בני נח, כדאמר בפרק "ארכע מיתות" (סנהדרין נט, א), כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסני - לישראל נאמרה ולא לבני נח, נשנית בסני - לזו ולזה נאמרה.

## רס ("אבן שיראל - שטיינזלץ") רש"י

בלחם חקלוקל - קל הוא חמין, ומפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואינו יוצאין לחוץ קראוהו "קלוקלי", ורגעו על כך. והוא היתה להם טובה גדולה, שלא היו צריכין לטרוח ולצאת שלש פרסאות לפנות, דתניא (ברכות ס ונ, ב), כשחן נפתי, און נפתיין לא לצדידיהו ולא לפניהן אלא לאחריהן, ומנחה ישראל שלש פרסאות היה. **אשר נתתה עמרי** - לשון גנאי הוא, שתולה חקלקלה במתנתו של מקום, והוא עשאה לו לעזר. **אל רמות** - לתוכחה זו אלא לאחר ארבעים שנה, במשנה תורה בערבות מואב אמר להם: ואל נתן לכם כל כבוד לזרע שתדורו יודעים לשאול מה היה מבקש מכם. (אלמא) אף משה רבינו לא נזכר לתת על לבו דבר זה עד ארבעים שנה. **לא קאי איניש אדעתיה** דרביי - לדעת סוף דעתו וקבאיה עד ארבעים שנה, שהרי משה לא רמזה לישראל עד ארבעים שנה. משלחי רגל - משלחם ומשלכין רגלי יצר הרע הבא על האדם מעליהם. **לאישר** קרי "אורח", כדכתיב: "ויבא הלך לאיש העשירי" (שמואל ב. י), ופי' בעיני כולי האי - דהיישנין דובין לה גוי להאי בהמה לצורך יום אידיו שלשה ימים קודם לכך? בתני ארבעה פרקים - מחזקינן ליה לאיניש עד דכל עובד דבהי בהמה שחיט לה ביומיה, ומשום הכי קאמר, אמה מכרתי לשחוט, ואל תשחט אתה את הבהמה, משום "ואתו לא בני", דביום אחד מאיבי האחרון, ואלו ימים אי אפשר בלא בשר וקונין הכל. **ערב יום טוב האחרון של חג** - מפני שהוא יום השלמות קרבנות החג. דתנן: מי שלא חז וכו', וארבעה עשר דינן - משום פסחים. **ערב עצרת** - משום שלשה ימים ושלש ארבעה וכן לראש השנה - יום טוב הוא, ואוכלין בשר. (ויזם הכפרים) [וערב יום הכפרים] - נמי משום "כל האוכל ושותה בתענה ר"ה וכו'. בגליל - היי רגילין לשתות בשמחה יותר, קאני ערב יום טוב, אלמא לא ובין איניש מקמי סעודה אלא חד יומא, ואילו מברא אתמול לא היה מוזרי לו חיים, דהא אין אדם קונה שלשה ימים קודם לבין שיעור יום אחד - להקריב - לעבודה זרה, גוי מחזר אחריה שלשה ימים. בדוקין = טיליא' בלעז. **דאסור לבני נח** - להקריב לגבוי, דרומיא דקרבנות שנהגו אבותיהם לשחוט להקריב לעבודה זרה, שלחן, ומכל האי - עד שם חשבו עתיד נח להקריב מקח, דכתיב: "ויקח מכל בהמה טהורה" וגו' (בראשית ח).

**תמים** היא מיביע' ליה **למעוטי מריפה דלא?** - מריפה מ"לחיות ווע" נפקא. הניחא למאן דאמר: **מריפה אינה יולדת,** אלא

"ומכל החד מכל בשר שנים שנים מכל תביא" וגו', ותנחזי לאו בני קרבן ניתנו אף לבני נח, כדמשמע פרק בתרא דובחים (קטו, א) ויש לומר: דאין לאסור אלא קון וסריס לקרבן במה שנמסעס מהבאת החיבה, כיון דאיכא טעמא אחרינא, דאיכא למימר דהא נמנעין תכונתו היינו לפי שאינם ראויין לקיום העולם. אבל מחסור אבר, אי לא לאסור לקרבן למת נמנעס מלהביאם לחיבה: דהיי הום ראויין לקיום העולם. ולבהמה טמאה על כרחך נמי לא מצי קאי, דכיון דשלשנים נמי לא חזו להקריבה. **מנין** למחוסר אבר שאסור לבני נח - יש לדרקך מלשון "אסור" שהוא איסור גמור וכן נא מוזכר בדברי. ותניא: מאי טעמא לא חשיב ליה חבוי בעיני מצות שצטוו, ויתחייבו עליו מיתה ואין לומר משום דאדחתיה לא תבייא בהדיא, הא מכלל חן אלא שומע לאו בדרשנין. **מנין** על כרחך נמי לא חשיב ליה "ומכל החד" דהדדיר הקדוש בריך הוא לקרבן שלם, וקודם ועשה לא חקשיב. ודא דאמרין פיר קמא דקדושין (ב, ב) דמציבין "מן חוקין" ולא "כל חוקין" למעטי' יבשה נפח נקטע רגל, למח לאי פשיטא, דמי איכא מידי דלישראלי שרי ולגוי אסורי: יום לומר: דסלקא דעתך כיון ששאר מומין הפוסלין בחבמה הותרו בעין, כדאמרין: תמות חכרות בחבמה ואין תמות חכרות בעין, ובבהמה אין חילוק בין במומין בין בחכרות אלא - כיון שיהיו המומין מחסור נאב משתרי, קא קמטעין "מן חוקין", ועוד יש לומר: דאי לא תביי "מן חוקין" לאו תביי "מן חוקין" מחסור אבר לשראלי, וזה אמינא דבני נח משתרי, והכחות בא לאסור לישראל אף על גב דכתיב גבי בני נח, כדאמר בפרק "ארכע מיתות" (סנהדרין נט, א), כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסני - לישראל נאמרה ולא לבני נח, נשנית בסני - לזה ולזה נאמרה.

אלא

**תל**מאן דאמר טריפה יולדת מאי איבא למימר – פירשו: ולדידהא אצטרך “מכל הדין” למעט טריפה. ואם תאמר: טריפה גמי היכי מימעטא מהאי קרא? הא מאן דאית ליה טריפה וילדת, כל כשן דאית ליה גמי טריפה חיה. דאפילו למאן דאמר טריפה אינה יולדת אמר דיכול להיות דאית ליה דחיה. וכן גמי מימעט מקרא “דמכל הדין” הרי ראויא ויהא חיה! וזו שטתם, דגברש טריפה חיה: “מכל

לבתראי נמי שלשה וקא חשיב לאיד בבדיהו. 1  
 ונוצרי - החולק בטעות על שבתו האיש שצוה 2  
 להם לעשות ולבא באחד שבתו. (לדבי יב) 3  
 ישמעאל עליוס אסור - לעשות עמון משא 4  
 ומתן, וישמעאל ימים לפני יום גוריו ושעלה ימים 5  
 לאחריו, וירי כל השבת כולה. ארבעה חומשה - 6

החיר - שהיה כולו בריא חריו ולא חולה. וטרפיה? 7  
 אלא למאן דאמר: טרפיה יולדת, מאי איפא למימיר? 8  
 אמר קרא: "אתך" - בדומין לך. - ודלמא נח גופיה 9  
 טרפיה הנה! - "תמים" פתיב ביה. - ודלמא תמים 10  
 ברקיהו הנה! - "צדיק" פתיב ביה. - ודלמא תמים 11  
 ברבסי, צדיק במעשיו הנה! - סא סלקא דעתך דנה 12  
 פרק פריש שמעאל: (K.A.) 13

6 רביעי בשבת וחמישי בשבת. בשנות ימים – לפני  
7 תקופת פסח לא אירדיון לב שומרון. ויטפנ –  
8 דל תימנ קלדיו קרע התקופה. שומרוןא  
9 לאחר התקופה. אחור וקס צרתנ – "אחור"  
10 כתיב ברישא. ומתניחנ מנן. האיד לאלחר  
11 התקופה נתב ברישא. ויטפנ – "ויטפנ"  
12 ויטפנ – "ויטפנ" ויטפנ – "ויטפנ" ויטפנ – "ויטפנ"

אֵלָא "אתר" דהוּ מוקמינן ליה למחוסר אבר וְלִי  
 לטרפה, דמסתבר טפ מילתא מחוסר אבר  
 דמאיס טרפה ליה מנאסיה, שאני כן חסדון,  
 וגם יש דרבה טרפות שאני ניכר. דרב רבני  
 ציחק. דא דמור עילי (ב, ה) האי מביע לי  
 לטעוטי טרפה. אמר כן משמע דמסתבר טפ  
 אֵלָא "אתר" דהוּ מוקמינן ליה למחוסר אבר וְלִי  
 לטרפה, דמסתבר טפ מילתא מחוסר אבר  
 דמאיס טרפה ליה מנאסיה, שאני כן חסדון,  
 וגם יש דרבה טרפות שאני ניכר. דרב רבני  
 ציחק. דא דמור עילי (ב, ה) האי מביע לי  
 לטעוטי טרפה. אמר כן משמע דמסתבר טפ

15 כְּסוּפֶה? - אִידֵי דִתְנָא שְׁלֵשָׁה לְפָנֵיהֶם, תָּנָא נְמו  
16 שְׁלֵשָׁה אֲבָדֵיהֶם. תָּא שְׁמוֹ, דְּאָמַר רַב דְּתוֹלְפָא פִּר  
17 אָבְדִימִי אֲמַר שְׁמוּאֵל: וְנִזְדָּרְי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל  
18 לְעוֹלָם אָסוּר; וְאִי סִלְקָא דְּעֻקָּה הֵן וְאִידְהֵי, שְׁמוּאֵל  
19 אֲפֻרְעָה וְחִמְשָׁה דְּרַבִּי יִשְׁמְעֵאל לֹא

אסורין - דלישטעמ דונאג יידן באיידן איידן  
אלע מדרג אדער מביתרין לאסור כלל, שמע  
מניה: כל שלשה דקנין מביתרין אלפינ  
קא, ואיידן ממילא משמע דכל שכן דאסור,  
הן כלל איידן קנין, שמשם הורוה - דרווח  
ואול ומועד להקדים, ועבר שראל משום

25 וְקָרָם צִרְתָּנִי, וְאִי סֶלְקָא דַּעְתָּךְ הוּא וְאִידִיךָ, עֲשֵׂהָ  
26 הוּא! - תֵּנָא, כְּפֻלְיָה קִלְגָּנִיָּה דְּחַד וְיוֹמָא הוּאָא חָשִׁיב לִיָּה.  
27 אֲמַר רַב אִשֵּׁי, תָּא שְׁמַע: לִפְנֵי אִידִיךָ שֶׁל גּוֹים שְׁלֹשָׁה  
28 יָמִים; וְאִי סֶלְקָא דַּעְתָּךְ הוּא וְאִידִיךָ, לִיתֵּנָּה אִידִינָּה  
29 וְאִי סֶלְקָא דַּעְתָּךְ הוּא וְאִידִיךָ, לִיתֵּנָּה אִידִינָּה

שֶׁל גֵּוִים שֶׁשִׁשָּׁה יָמִים! וְכִי תִמְצֵא: הֲאִי דִקְרָתִי "לִפְנֵי  
אֲדִידֶיךָ" - לְמַעוּט! אַחֲרֵי אֲדִידֶיךָ, לִיחֵנִי אֲדִים שֶׁל  
גֵּוִים שֶׁשִׁשָּׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם! אֲלֵף שִׁמְעוּ מִינִה: הֵן כָּל  
גֵּוִים שֶׁשִׁשָּׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם! אֲלֵף אֲבִיעֵבֵא לָהֶם: מִשּׁוֹם תְּרוּוֹנָה, או  
דְּלִמָּא מִשּׁוֹם "וְלִפְנֵי עוֹד לֹא תִתֵּן מִכְשֵׁל"? לִמָּא  
דְּלִמָּא מִשּׁוֹם "וְלִפְנֵי עוֹד לֹא תִתֵּן מִכְשֵׁל"? לִמָּא

למאן דאמר טריפה אינה יולדת  
תפסקא לן טריפה מלידות ורע', ואם כן "אתר"  
למה לא ואין לדחות דאורחיה דקרא הוא, דהא  
גבי משה דרשנין (סנהדרין ב.) "אתר" בדומין  
לד' ויש לומר דרשנין גבי "אתר" – שיהו  
נפלים לך ברחמינו ונמנע מן א"י אשר יעזבנו" – חזק הדיןאין לנו ספק, ובראשית רבה דכתיב: "ועד לא תלך לאחריך" –

[illegible]

לדבוק, וצריך עיון. הן בלא אידיתות שמע מינה – והא דאיתרצתך שמואל לאשמעתינן לדבר רבי ישמעאל לעולם אסור, דלא תימא: כיון דאין לו היתר לעולם שבקינן ליה רוחא להחיות בשום פעם. אי נמי, הוה אמיתא דסבר רבי ישמעאל בהא כרבנן דלא אסרי לאחריי. אי נמי, אשמעינן דחשיב יום איד, פירוש: יום נוצרי, לאסור כשאר יום אידים. הלא דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול – יש מקשין מכאן לפירוש הקונטרס דמותניתין, דפריש ד"לת ולשאת" היינו מקח וממכר: תינתן מכר, אבל מקח מאי "לפני עור" איכא? ושמא יש לומר, שממציא לו מעות לקנות צרכי עבודה ורה.

# עבודה זרה - לפני אידיון - פרק ראשון דף ו עמוד ב - מתוך מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזלץ) רש"י

תוספות

**מגזין** שלא יושט אדם כוס יין לגודל - נראה דהוא הדין בכל שאר איסורין, אלא להכי נקט כוס יין לגודל - משום דמסתמא למעשה קא בעי ליה, כיון דבולי עלמא תמורא שותי, ושמא שכח נזירתו. אבל ידעל שאמר: דהושת לי נבלה או חזיר או שום איסור - אין לתורשו מלהושת יין. אבל אם ידעל שן שרצה לבלול - אסור להושת לו, ואפילו הוא שלו.

מדקאמר: אי לא ידעב ליה שקול ליה איהו. ולפי זה אסור להושת למשמורין לעבודה זרה דבר איסור אף על פי שהוא שלדם, כי הדבר ידוע שאיבולוהו, והוא נאסר לדם. וכשישראל גזרו חשבינן ליה. ומיירי בדקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושט לו זה, ובדמסקי דקאי בתרי עברי נהרא.

**תנאי** בוותיה דרבי שמעון בן לקיש - נראה לרבינו יצחק הדלהב כרבי יוחנן אף על גב דתנאי בוותיה דרבי שמעון בן לקיש. ומייתי ראיא מההיא ד"החולצין" (יבמות לו, א) דקא חשיב הני הדלהב כרבי שמעון בן לקיש לגבי רבי יוחנן, ולא חשיב הא. ואין לומר, דהא דלא חשיב הא דהבא היינו משום דתנאי בוותיה ולא אינטרין למחשבה, דהא חשיב חתם חלוצית מעוורת א, על גב דתנאי הוהם בן בוותיה, ועוד, ולדקא (ו, ב) מסיק: נשא ונתן איכא בנייניה, וקא מפרש דהבכמים דמתניתין אית להו נשא ונתן אסור כרבי יוחנן, ומתניתין עדיפא מבריתא.

**לא** אסור אלא בדבר המתקיים - פירוש: מכר דוקא, דאילו לקנות ודאי אסור בדבר שאינו מתקיים יותר מדבר המתקיים. אלא ודאי לא איירי דך ברייתא אלא במכר, ואפילו הכי קרי ליה בספא "נשא ונתן" בפירוש רבינו, וזה, ולפירוש הקונטרס קשה. **אבל** לא לוקחין מהם - לפירוש רבינו הם דלא אסור שום קניה. צריך לפרש "לוקחין" - קבלת דורון. והוא הדין נמי בדבר המתקיים שאין מקבלין הימנו דורון, ואין לומר: דהא דבר המתקיים לוקחין, דהא דינר קסירינא דבר המתקיים הוא. **אמר** אביי גורא לפירע מהן אטו גוריה - תימנ: טעם ליה לאביי למימר משום גוריה לימא עמנא משום דשמח רשע, כדאמר במתניתין: אף על פי שרשע מיצר בעשו שמו הוא לאחר זמן! ויש לומר: דמשום האי טעמא דשמח לאחר זמן ליכא (מגירא) ולמיסר, כיון שאינו שמח ביום אידו, ומידי, ואי לא דאיכא שום שמחה לא הוה הדין שמי למיגר. ודא גוריהן בכולוהו היינו משום דאיכא שום שמחה דפרשי בסמוך בצריכותא. והשתא נקא דאצטרכיכו מלתא לאביי נמי כמו לרבא. **אלא** ללוות מהן מעות קא ממעט להו - במאן ראיא לפירוש רבינו הם דמיירי בלא רביה, דמאי קאמר "מעוטי קא ממעט להו" אם מלוה רבית כדי להרויח.

רבי

לא יושט אדם כוס יין לגודל - שמא יבא לשתות. ואמר מן החי לכני נח - לפי שנאסר לוק, דכתיב: "אך בשר" וגו' (בראשית ט). דקיימא בתרי עברי נהרא - גוי מצד זה וישראל מצד זה, דאי לא ידעב ליה לא מצוי שקיל. נשא ונתן - לפני אידיון עמקון, מהו בתנאה. אסור - להינות מאותה סחורה. כשאמר אסור לשאת ולתת עמקון - לפני אידיון. לא

אסור אלא בדבר המתקיים - עד יום אידיון, דהוה ליה קניה ביום אידו ואילו ומודה. אבל דבר שאינו מתקיים - כגון דין ודינא בן מותר, דבזי רבי אישעי - במתנתא דרבי אבא ואישעיא, דאידו סידרה למתנתא, וכן רבי חייא. אבל לא לוקחין מהן - דמרווח ליה, שמחין שאינו מתקיים מתאוה הוא למכרו. קסירינא - דינר המצודה חדשה, שפסל קסיר את הראשונה וגור על זו. כלאחר יד - שלא יכין שמדעת השלכתה וכוון שרואה שאבר ממך לא נשחט. כולה משום דמורה הוא - שהגוי ישמח כשישראל צריך לו. ולמנתיין קבולוהו, משום דקא מרווח להו גרסינן, דחשיבא ליה מילתא לה רצין ישראל לשאלו את כליו, וידע דהדר על פניה במכר. מפני שניתן לה - במעור על פניה, ואף על פי שכונתלתו מאדירה ומצולל פניה, כיון דהנאה זו אינה אלא עד לאחר המועד וניזול בתוך המועד, אסור. לקפלי - לנטול מעל פניה. בתוך המועד - כגון שבאה לסוד בתחלת המועד ולבסוף יום או יומים חטלנו, ונתנית הימנו בתוך המועד, וכולוהו מיצר עקשיו - כל מה שהתירו לעשות במועד מיצר הוא בדעתו שעה, כגון חטטה ותקון סעודה, והתירו לו משום שמחה דלאחר זמן שבבתוך המועד. מלוה בשטר אין נפרעין - לפני אידיון, מפני ששמח הוא לאחר זמן כיון אידיון דכיון דשקט שורא ישראל, עילוייה, כל שעתא מסתפי מניה. נזרו

איכה! - בלאחר יד הוא דקאמינא. "להשאילין ולשאלו מהן" כו'. בשלמא להשאילין - דקא מרווח להו, אבל לשאלו מהן - מעוטי קא ממעט להו! **אמר אביי:** גורא לשאלו מהן אטו להשאילין. **רבא אמר:** בוקלה משום דאזיל ומודה הוא. "להלוותם וללוות מהן". בשלמא להלוותם - משום דקא מרווח להו, אלא ללוות מהן - אפאי? **אמר אביי:** גורא ללוות מהן אטו להלוותם. **רבא אמר:** בוקלה משום דאזיל ומודה הוא. "לפורען ולפרוע מהן" כו'. בשלמא לפורען - משום דקא מרווח להו, אלא לפרוע מהן - מעוטי קא ממעט להו! **אמר אביי:** גורא לפרוע מהן אטו לפורען. **רבא אמר:** בוקלה משום דאזיל ומודה הוא. וצריכי, דאי תנא לשאת ולתת עמקון - משום דקא מרווח להו ואזיל ומודה, אבל לשאלו מהן, דמעוטי קא ממעט להו - שפיר דמי, ואי תנא לשאלו מהן - משום דחשיבא ליה מילתא ואזיל ומודה, אבל ללוות מהן - צערא בעלמא אית ליה, **אמר:** תוב לא הדירי זווין, ואי תנא ללוות מהן - משום דקאמינא: בעל פרתיה מפרענא, והשתא מיתא אזיל ומודה, אבל ליפרע מהן, דתו לא הדירי זווין - אימא צערא אית ליה, ולא אזיל ומודה, צריכא. "רבי יהודה אומר: נפרעין מהן" כו'. ולית ליה לרבי

יהודה אף על פי שמיצר עקשיו שמח הוא לאחר זמן? והתנאי, רבי יהודה אומר: אשה לא תסוד במועד מפני שניזול הוא לה. ומודה רבי יהודה בסיד שייכולה לקפלו במועד - שטופלתו במועד, אף על פי שמיצרה עקשיו שמחה היא לאחר זמן! **אמר רב נחמן בר יצחק:** הנה להלכות מועד, דכולהו מיצר עקשיו שמחה לאחר זמן. רבינא **אמר:** גוי לענין פירעון לעולם מיצר. מתניתין דלא פרבי יהושע בן קרח; דתנאי, רבי יהושע בן קרחא אומר: מלוה בשטר אין נפרעין מהן, מלוה על פה נפרעין מהן, מפני שהוא כמציל מידם. ותיב רב יוסף אחרייה דרבי אבא ותיב רבי אבא קמיה דרב הונא, ותיב וקאמר: הלכתא פרבי יהושע בן קרחא, והלכתא פרבי יהודה. הלכתא פרבי יהושע הא דאמרן. פרבי יהודה דתנאי: הנותן צמר לצבעו לצבעו לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי

עבודה זרה. לפני אירידה – פרק ראשון דף ז עמוד א – מתוך מזמור – "אבן שראל" (שטיינזלץ) רלה רש"י

רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמור – תימה: קשיא דרבי מאיר ארדרי מאיר, דהבא אמר רבי מאיר נותן לו דמי צמור – אלמא שניו קני, ובי"הוול" (קמא) (בבא קמא זח, א) תנן, אמר רבי מאיר: הנהל פרה מעוברת וילדה, רחל טעונה וגוזה – משלם אותה אתק גזוזתה ואת חלדוזה, אלמא קסבר שניו לא קני וילמו: דשאינו דהם, דקסא הוא דקא

קניס רבי מאיר כדפירש דהם, משום דעבד איסורא וכן בהדיא ד"הדוקיק" (גיטין נג, ב) דהמטמא דוממזע ומנסך, קניס רבי מאיר שוגג אטו מדיד, דמזמור – דמזמור – בידים. אבל הבא לי שוגג לקנסו, דלעבותו של בעלים נתכוין וכסבור הוא צוה לעשות כן, ואם תאמר: אבתי קשיא דרבי יהודה ארדרי יהודה, דהם אמר רבי יהודה גזילה חזרת בעיניה – אלמא שניו קני, דהבא קתני: ידו על התחתונה – אלמא שניו לא קני ואומר רבינו תם: דהתם נתכוין הוא לקנות, אבל הכא שוגג היה ולא נתכוין לקנות.

**פשיטא** דמתאן רבא כן סתם – תימה: למנה לן למיפשט משום סתם? בלא דהם פסיקין פרק "מי מהציאות" (עירובין נז, ב) רבי מאיר ורבי יהודה – הלכה כרבי יהודה! וכן משום דהבא אמוראי דרבינו דפליגי וליה ליה דין כללא – לגבי הלכה כסתם משנה נמי פליגי אמוראי, ואפילו במחלוקת ואחר כך סתם נמי איבא מאן דפליגי, לקמן בסוף פרקין (א, א) גבי כשיצתו בתים, דהבא אמר רבינו דשאינו דהם, ופסקי רב יהודה דא שמואל הלכה כרבי יוסי, אף על גב דבנה הכי סתם כרבי מאיר! לכן נראה לפרש דלאו מכאן סתם נמי למיפשט דלדיווי הלכה כסתם, דהכי פריי: מחלוקת ואחר כך סתם הוא, ואפילו למאן דלית ליה הלכה כסתם, מכל מקום חשיב כרבים לגבי יחיד. הכי גיטין: **משום** דקתני לה כי הלכתא פסיקתא – כלומר, דקתני "כל המושגה" הוא שניו חלבה פסקו. וכן גיטין "גב" כמו שפירש הקונטרס, דהא איבא מאן דאמר דהם דאין הלכה כהיא! ד"כ החזון בר כו. **הנראה** שתעמוד עמי לערב – פירש רבינו יצחק: הנראה בעיניו שתוכל לעמוד עמי לערב?

**הנשאל** לחכם וטימא לא ישאל לחכם וטור – ואם תאמר: וכן לא ישאל לכל החכמים וטמא? וכן עזי אולי שיבחנו מדבריו ויש לומר: דאין אסור אלא לשואל, לא אם ידועי לה: כבר שאלתי לפניה ואסר לי, אבל אם אומר לה: כבר שאלתי פלוגי דבתי – מותר, אבל דאי חלבה ידע שאל יתיר, כדאמרין בפרק "כל הדר" (נדה ב, ב) דהם שאסר, אין חבירו רשאי לחתור

אלא אם כן יוכל לחזור, כגון טענה דברר משנה, או אפילו בשקול הדעת וסוגיא כאידך, דבאה אמרין בפרק קמא דסנהדרין (א, ה) דמה עשעה עשוי וישלם מביתו אם נשא נתן ביד. ודקא אסר – אין חבירו רשאי לחתור, אבל אם תדיר – חבירו רשאי לאסור. והא דאמרין בירושלמי בפרק "רבי אליעזר מבי"ה" רבי סימון שרא ורבי מאיר אסר, איקפד רבי סימון ולא כן תני: דהם לחכם תדיר – לא יישאל לחכם, שמוא יאסר? אלמא משמע דתדיר – אין חבירו רשאי לאסור! הכי פירשו: דהם אמאי איקפד רבי סימון? ולא כן תני, כלומר: והלא שניו בשום מקום הנשאל לחכם, ר' לא אסר, ובשום אלא לחתור אחר אסור! ומוסיק, אמר רבי יודן דלפך הוה, שאל רבינו מאיר, לרבי סימון ושרא, ואיקפד רבי מאיר, דבאה דתני: שניו לחכם ואסר – לא ישאל לחכם אחר, שמוא יתיר. והא דאמרין פרק "אלו טרפות" (חולין מט, א) גבי מחסא דאשתבח בסיופנא רבה דבבא: הווא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מנימי מכשר – דהם שניו דיו בבית המדרש כשנשאלה השאלה. **בשל** תורה הלך אחר המומרי – רש"י היה פוסק בכל "איבא דאמר" כשחלמוהו, בשל תורה הלך אחר המומרי, כשר פוסקים הלך אחר האחרון. ורבינו יצחק בן אשר פירש: דכל "איבא דאמר" לגבי לשון ראשון כספל לעיקר, דהלכה כאלעזר קמא. ורבינו תם פירש: דבאורייתא דאחזריא, בדרבנן לקולא, כבי יתושע בן קרח דבכא. ורבינו נפתח דהוה פירש: דכלל מקום של חתור בלתי אחר אסור! ומוסיק, אמר רבי יודן דלפך הוה, כהנייהו דאשתבח בסיופנא רבה דבבא: הווא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מאיר. משמע, דהא לא נחשד – מקבלין לכך נראה לפרש שניו ארדרי חזרו ושרא, ורבינו תם פירש: דהם שניו לחכם וטמא? וכן עזי אולי שיבחנו מדבריו ויש לומר: דאין אסור אלא לשואל, לא אם ידועי לה: כבר שאלתי לפניה ואסר לי, אבל אם אומר לה: כבר שאלתי פלוגי דבתי – מותר, אבל דאי חלבה ידע שאל יתיר, כדאמרין בפרק "כל הדר" (נדה ב, ב) דהם שאסר, אין חבירו רשאי לחתור

נותן לו **הצבע** דמי צמור – נותן לו דמי צמור לכן כבתחלה אם ירצה. דסבידא ליה לרבי מאיר: כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזול וקנאו בשניו, וכדמפרש בבבא קמא ב"הוול" עעים, ונטול הצמור לעצמו אף על פי שהוא מעולה עכשיו בדמים. רבי יהודה אומר – אם כן נמצא זה משכר בשניו. אלא ידו על התחתונה. ואם השבח

**השחבית הצמר יתר על היצאה** – שהוציא הצבע, נותן לו בעל הצמר את היצאה מנמים ועצים ושכר פטולה כשכיר יום, ולא שכר שלם כמו שהתנה עמו. ואם היצאה יתירה על השבח כו', הלכה כרבי יהושע – דשרי במלוה על פה. מחלוקת – דרבי מאיר ורבי יהודה ב"הוול" בבבא קמא, ואחר כך סתם לן תנא בבבא מציעא כרבי יהודה, וכל מחלוקת שנחלקו תנאים ואחר כך סתם לנו במשנתו כאחר מן – הלכה כמותו, דכיון דסתמיה אחר מחלוקת, שמוע מינה דקמו רבן גטעמיה, ומוסבא עמוסא דרביא, אין סדר למשנה – סידרא דמתניתין לאו דקא, ושמוא משנה אחרונה היא נשנית ראשונה בבית המדרש. כל מחלוקת ואחר כך סתם נמי כן – אלמא קיימא לן: כל מחלוקת ואחר כך סתם – הלכה כסתם, ביבמות בפרק "החולץ" (מב, ב) כי לא אמרין אין סדר – אלא סמכין אסידרא, הני מילי בחז מוסבא. נזיקין בולחו – תלחא ובי, ואיבעית אימא – להכי אהדיינו רב ויסף לאפיה, דאי נמי אין סדר למשנה לא אינטידי לומר הלכה כרבי יהודה, דודאי הלכתא כי האי סתמא, ד"כל המשנה" לא הוה שייכא למתניה דהם "בשחבית" דהא לא איירי בבחוח פירקא שניו אלא בחורה, ומדנתיא דהם שמוע מינה הלכתא קא פסיק ואולי – הנראה – עתה נראה, לשון "הוא" בבא" (בראשית לו, א) דהם שניו בשבת הנראה אם תעמוד עמי לערב, לעשות במלאכתי לערב. וכולן שחורו – אגולתין ועמי הארץ קאי, אין מקבלין אותן – להחזיקן בתורת חבורת לסמוך עליהן, עשו דבריהן, בסור, עבירות שעברו עד הנה.

**בפרהסיא** **בחקמה ובמנין** – הלף אחריו, ואם לאו – הלף אחר המחקר; רבי יהושע בן קרחה אומר: **בשל תורה הלך אחר המחקר**, **בשל ספרים הלך אחר המיקל**. אמר רבי יוסף: **הלכתא כרבי יהושע בן קרחה**. תנו רבנן: **וכולן שחורו בן – אין מקבלין אותן עולמית, דברי רבי מאיר**; רבי יהודה אומר: **חזרו בן במטמוניות – אין מקבלין אותן, בפרהסיא**. **אין מקבלין אותן, איבא דאמר: עשו דבריהם במטמוניות – מקבלין אותן**, בפרהסיא

אלא אם כן יוכל לחזור, כגון טענה דברר משנה, או אפילו בשקול הדעת וסוגיא כאידך, דבאה אמרין בפרק קמא דסנהדרין (א, ה) דמה עשעה עשוי וישלם מביתו אם נשא נתן ביד. ודקא אסר – אין חבירו רשאי לחתור, אבל אם תדיר – חבירו רשאי לאסור. והא דאמרין בירושלמי בפרק "רבי אליעזר מבי"ה" רבי סימון שרא ורבי מאיר אסר, איקפד רבי סימון ולא כן תני: דהם לחכם תדיר – לא יישאל לחכם, שמוא יאסר? אלמא משמע דתדיר – אין חבירו רשאי לאסור! הכי פירשו: דהם אמאי איקפד רבי סימון? ולא כן תני, כלומר: והלא שניו בשום מקום הנשאל לחכם, ר' לא אסר, ובשום אלא לחתור אחר אסור! ומוסיק, אמר רבי יודן דלפך הוה, שאל רבינו מאיר, לרבי סימון ושרא, ואיקפד רבי מאיר, דבאה דתני: שניו לחכם ואסר – לא ישאל לחכם אחר, שמוא יתיר. והא דאמרין פרק "אלו טרפות" (חולין מט, א) גבי מחסא דאשתבח בסיופנא רבה דבבא: הווא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מנימי מכשר – דהם שניו דיו בבית המדרש כשנשאלה השאלה. **בשל** תורה הלך אחר המומרי – רש"י היה פוסק בכל "איבא דאמר" כשחלמוהו, בשל תורה הלך אחר המומרי, כשר פוסקים הלך אחר האחרון. ורבינו יצחק בן אשר פירש: דכל "איבא דאמר" לגבי לשון ראשון כספל לעיקר, דהלכה כאלעזר קמא. ורבינו תם פירש: דבאורייתא דאחזריא, בדרבנן לקולא, כבי יתושע בן קרח דבכא. ורבינו נפתח דהוה פירש: דכלל מקום של חתור בלתי אחר אסור! ומוסיק, אמר רבי יודן דלפך הוה, כהנייהו דאשתבח בסיופנא רבה דבבא: הווא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מאיר. משמע, דהא לא נחשד – מקבלין לכך נראה לפרש שניו ארדרי חזרו ושרא, ורבינו תם פירש: דהם שניו לחכם וטמא? וכן עזי אולי שיבחנו מדבריו ויש לומר: דאין אסור אלא לשואל, לא אם ידועי לה: כבר שאלתי לפניה ואסר לי, אבל אם אומר לה: כבר שאלתי פלוגי דבתי – מותר, אבל דאי חלבה ידע שאל יתיר, כדאמרין בפרק "כל הדר" (נדה ב, ב) דהם שאסר, אין חבירו רשאי לחתור

# עבודה זרה. לפני אידיתן - פרק ראשון דף ז עמוד ב - מותוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספות

**סוס** זמן וקר במלחמה - פירש רבי אלחנן, ולדחי נקט זכר במלחמה, כדאמרין בירושלמי גבי בן בתירא מתיב בסיו: לא אמר אלא בסוס זכר שהורג את אדונו במלחמה. חקן נמי נקט דשנא מיתב במלחמה ויהרגו בעליו עמו, ומילי מילי קתני. ורבי אליעזר מבידים היה מפרש דוקן נקט לברותא, דאף על פי שעושה בו מלאכה שיש בה חיוב טהא, כדאמר לקמן

(טז, א): מפני שבשמוקין מטחינו בריחים, אפילו

הכי מותר. וזכר במלחמה נמי נקט לברותא, ואף  
על פי שיש לאסור, כדאמר לקמן (טז, א): מפני  
שני דברים, ראון משום תורת כלי יוק, ואמת  
משום תורת בהמה גסה - ואפילו הכי מותר.

**ואין** שיהא אלא תפלה דכתיב ויצא יצחק לשוח

בשדה - תימנה: דברפרק "תפלת השחר"

(ברכות כו, ב) אמרין: יצחק קבע תפלת מיתו,

דכתיב: "ויצא יצחק לשוח בשדה", ואין שיהא

אלא תפלה, דכתיב: "אשפוך לפניו שחי" ויש

לומר: דתרייזו איצטריך, דתרייזו מלמדים זה

את זה, דלא מקרי דיצחק הוה אמינא שיצא

בשדה לדבר עם שום אדם ולא תפלה - תלמוד

לומר: "אשפוך לפניו שחי" אלמא לשוח תפלה

הוא. ואי מ"אשפוך לפניו שחי" הוה אמינא

דלשוח תפלה הוא, אכן אינו תפלה קבוע - תלמוד

לומר קרא דיצחק דכתיב ביה "לפנות ערב",

ו"לפנות" משמע שכן היה דרכו בכל ערב, והיינו

תפלת מנחה.

אם

**בפרהסיא** - אין מקבלין אותן. רבי שמעון ורבי

**יהושע** בן קרחא אומרים: בין כך ובין כך מקבלין,

**שנאמר**: "שובו בנים שובבים". אמר רבי יצחק איש

**כפר** עכו אמר רבי יוחנן: הלכתא פאותו הוהו.

**משנה** רבי ישמעאל אומר: שלשה לפניהם ושלשה

**לאחריהם** - אסור; וחכמים אומרים: לפני אחד

**אסור**, לאחר אידיתן - מותר. **גמרא** אמר רב

**תחליפא** בר אבדימי אמר שמואל: נוצרי, לדברי

**רבי ישמעאל** לעולם אסור. "וחכמים אומרים: לפני

**אידיתן** אסור, לאחר אידיתן מותר" כו'. חכמים היינו

**תנא קמא**! - הן בלא אידיתן איכא בינייהו, תנא

**קמא סבר**: הן בלא אידיתן, ורבנן בתראי סברי: הן

**ואידיתן**. איבעית אימא: נשא ונתן איכא בינייהו; תנא

**תנא קמא סבר**: נשא ונתן - מותר, ורבנן בתראי

**סברי**: נשא ונתן - אסור. ואיבעית אימא: דשמואל

**איקא בינייהו**; דאמר שמואל: בגולה אין אסור אלא יום

**אידם**, תנא קמא אית ליה דשמואל, רבנן בתראי לית להו דשמואל.

**איבעית אימא**: דנחום המודי איכא בינייהו; דתניא,

**נחום המודי אומר**: אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיתן,

**תנא קמא אית ליה דנחום המודי**. גופא, נחום המודי אומר:

**אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיתן**, אמרו לו: נשתמע הדבר ולא נאמר.

**והאיכא רבנן בתראי דקימי כוותיה**! - מאן חכמים?

**נחום המודי הוא**. תניא אידך, נחום המודי אומר: מוכרין להן סוס זכר ונקן

**במלחמה**. אמרו לו: נשתמע הדבר ולא נאמר. והאיכא בן

**בתירא מתיב בסוס**! - בן בתירא לא מפליג בין זכרים

**לנקבות** - ברבנן סבירא ליה, ולרבנן נשתמע הדבר ולא נאמר.

**תניא, נחום המודי אומר**: השבת מתעשרת וזע וירק וזירין!

**ההם בגרונגיתא**. אמר ליה רב אחא בר מניומי לאבוי: נבא רבה

**אתא מאתריה, כל מילתא דאמר, אמרי ליה**:

**נשתמע הדבר ולא נאמר! אמר**: איכא חדא דעברין

**כוותיה; דתניא, נחום המודי אומר**: שואל אדם

**צרכיו בשומע תפלה**. אמר: בר מיהה דההיא, דתניא

**באשלי רבבי; דתניא, רבי אליעזר אומר**: שואל אדם צרכיו

**אחר כך יתפלל, ויתפלל, שנאמר**: "תפלה לעני

**כי יעטף רגלו** ה' יתפד שיחו" וגו', אין שיחה אלא תפלה,

**שנאמר**: "ויצא יצחק לשוח בשדה" רבי יהושע אומר: ורבי

**אליעזר נמי, הכתיב**: "אשפד לפניו שיח" - הכי קאמר: אשפד

**לפניו שיח בזמן שצרח לפניו אגיד**. ורבי יהושע נמי, הכתיב:

**"תפלה לעני כי יעטף"**! - הכי קאמר: אימתי תפלה לעני? בזמן שלפני ה' יתפד שיחו. מכרי קראי לא

**במך דייקן ולא במך דייקן, במאי קמיפלגי**? - בדרדש רבי שמלאי, [דרדש רבי שמלאי]: לעולם יסדר

**אדם שבתו של מקום ואחר כך יתפלל, מנול? ממושה רבינו, דכתיב**: "ה' אלהים אתה

**החלות להראות את עבדך**" וגו', וכתוב בתריה: "אעברה נא וראא את הארץ הטובה".

רבי

**בפרהסיא** - הואיל ופקדו בן כך, שוב אין נתנו לכן לשוב בתשובה שלימה. שוככים - משמע מוידים ופרהסיא, לשון מרד וגאווה, כמו: יולך שוב בדרך לבר' (ישעיהו נז).

**לעולם אסור** - שלשה לפניו ושלשה לאחוריו והוא עצמו, כלומר כל שבעת ימי חשבת.

**תנא קמא סבר הן בלא אידיתן** - כדדייקין לעיל, דקתני לעיל: "לפני אידיתן לש גוים שלשה

**ימים**, שמע מינה: שלשה לפניהם לבד האיד

**קאמר**. ורבנן בתראי - דלא היבו סימנא, איכא

**לממרה**: הואיל איכא אשכחן מידי ביניהן איכא

**לממרה ברא אתו לאפלוגי**, דקן ואידיתן למשה

**קאמר**. רבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור -

**סתמא קאמרין**, ולא קתני "אסור לשאת ולתת"

**בתנא קמא**, דמשמע: בתחלתה הוא דלא, הא

**דיעבר שפיר דמי**. גמולת - לא וגויה אדוקן לא

**כך בעבודה זרה**, כדאמרין (לקמן) ובחולין יג.

**בז גוים שבתוצה לארץ לא עובדי עבודה זרה**

**גיחו** כו', ועוד, דמסתפינן מנייהו. רבנן בתראי

**לית להו דשמואל** - דבין לא ידבי חושבנא, אלא

**במאי פליגי**, איכא לממור לטפויי אתו, דמשמעין

**לתנא קמא דקאמר**: "לפני אידיתן אסור לשאת

**ולתת עמדם**, וסתמא דמילתא כשאין יד גוים

**תקיעה** דלא ישמאל קאמר, ואתו אדוקן לא

**לפני אידיתן לעולם אסורין**, ואיפכא ליכא

**לשנוי דתתריך שפיר**, דסתם תנא בתראי

**לטפויי אשכחא ונבא בתרא** עכ"ל, רבנן בתראי

**אית להו חושבנא** - דבין לא ידבי חושבנא, אלא

**"אסור"** סתמא קאמר, נשתקע הדבר - לא

**יצא דבר זה מפי אדם לעולם**, לשון אחיה לא

**יצא דבר זה לחור**, מוכרין להן סוס זכר ונקן

**בתוך המלחמה**, שפניו אלא דלקלקל, ומלחא

**דלא שכיחא** הוא ולא אתי למילף מינה למכור

**בהמה חיותית**. דהא דאמר רבנן: אין מוכרין

**לחן בהמה גסה** - לא אסור אלא משום טהא

**או שכירות**, כדאמר בפרקין דקלפין (טז, א),

**וחבא במלחמה דלא שכיחא** לא גוור רבנן, בן

**בתריא מתיב בסוס** - לפי שנלמאכו לרכוב

**אדם עליו**, ואין במלאכה זו חיוב טהא, שחי

**נטשא את עצמו**, דתנן במשפילין פירות' (ביצה

**בז, אלו הן משום שבת**, לא לרובך על גבי

**בתמה**, לא קא מפליג בין זכר לנקבה - בין זקן

**לבחור**, איהו, מרקמפליג ואוסר בבחור. כרבנן

**בבבירא** - דהאסר משום תורת כלי יוק,

**דקטיל כסותופיה כדלוקא**, ולרבנן נשתקע הדבר

- שיהא מותר בזקן, דבולן אסורין, חשבת = ייק

**שן תבלין שקרין אירי**, ובשלשן רומי אגטיז.

**חתעשני וזע יריק וזירין** - בין שלקט בשואה

**זיק, בין שלקט בשואה זיקין**, ודלדלישא

**בלעו**, ובין שחנזו עד שצמחו גרעיני זרעו

**בתוכו והוקשו למכס** - צריך לעשר את הוצע

**מדרבנן**, דאדריחא ובבבירא וזיק וירק וזירין,

**הלכך כולוהו חזו ליה גמר פריה**, בגרונגיתא -

**גדול בגנה**, דראוי לאכול זרע וירק וזירין, אבל

**גדול בשדות** אינו נאכל ירק, אלא זרע, כעין

**חרדל**, מאתרי - ממקומנו, ממדי, בשומע תפלה

**מארי** - בן ושואל ארציו, באשלי רבבי -

**חבלים עבים וחוקים**, ויש אומרים: באלילות

**גדולות**, כמו "ויטע אשל" (בראשית כא), כלומר, הא לא כווחיתא אתון עבדין פלוגתא, דרבנן נמי איהו.

**כדקתני לקמן**: וחכמים אומרים כו'. וזאת כו' תיפלי - שמונה עשרה, כי יעטף

**עטיפת נפשו ודאגת לבו יתפלת תחלה**, וזמר - "לפני ה' יפטר שיחו", שמונה עשרה, עטיפה - שכן כאב ופריחת לב מותוך צרה, כמו "בהתעטף כחלי" (איכה ב), לשוח בשדה

**תפלת המנחה וקן**, בפרק "תפלת השחר" (ברכות כו, ב), בזמן שצריך לפניו אגיד - כד קודם לכן, לא במי יריקין כו' - דהא איכא לשנויי ודכתיב, "סדר אדם שבחו של הקדוש

**ברוך הוא** - שלש ברכות ראשונות, אבות גבורות וקדושת השם, שאין בהן תפלה אלא שבח, ואחר כך בשאר ברכות יש דברי תחנון ותפלה.

רבי יהושע פבר יליפין מפשה – להסדיר שבח תחלה, הלכך יתפצל שמונה עשרה תחלה, דאיכא שבח בתחלתו, דרב גובריה – גידולת מעשיו וחכמתו רבה, ונאה לו לשבח ולהעדיף שבחשו ב של מלך מלכי המלכים, אבל איניש בעלמא מיחיו כיוחרא. מעין כל ברבא וברבא – אם איה משבח תחלתו ו – מאריך ב"חונן הדעת", אם בעל תשובה הוא

– מאריך ב"הרצה בתשובה", וכן כולן.

**משנה** ואלו אידיות – דאסרוין שלשה ימים לפניהן. קלנדה וסטרנא – כולוהו מפרש בגמרא. ויום הלידה – של מלך, עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים. שריפה – ששרפו עליו כלי תשמישו בדרך המלכים. יש בה עבודה וזה – כלומר אותו היום עוברין עבודה וזה, והוא קלון או איד, וכן אנו לשנה כל ימי בנו. ובכל הך דחשביתן הבא – חשיבי ליה, ואסור שלשה ימים לפניהן. אבל יום תגלות זקנו ב' – שאין קבוע לדיבם, אלא כל אחד ואחד בשמונה עושה יום. בלירות – כשמספר פעמים הרבה מניח בלירות מאחוריו ומגלחל משנה לשנה, ויום שמוגלח עושה יום איד. ויום שעלה מן הים – מקריב זבחים לעבודה וזה דבר שניצל, ובכל קלן אנו אסור אלא אותו היום, ולא לפנו ולא לאחריו, דלא חשיבי כולי האי. **גמרא** אחר התקופה – היא תקופת טבת, והיו עושין שמונה ימים רצופין איד, כדלקמן. וסימנן – שכל תחלת, לומר קלנדה קרי אותו דלתי התקופה. אחר וקדם צאתי – "אחור" כתיב בירשא. מתנתין נמי, הך דלחך התקופה תנא בירשא. איד שמתמקם ודולק – מתשרי ועד טבת, הוא היום ליה – וימי איריבי ביום תקופת טבת, והיה לו לידע שמתנהגו של עולם הוא. שקריותו קודמות לפרסותיו – דאמר מר: כל מעשה בראשית בקומתו נברא, שור ערניו מגדולתו, וכוון שיצא ראשו תחלה מנמאן בפרסותיו, וכוון לפרסותיו. ותיטב לה' משור פ' – אמר דוד: ותיטב לה' הפחית מכרובים שביום שהיה שור – דהיינו אותו יום שנולה, כדכתיב "שור אן כשב" וגו' – דהי שישו וגומר כפר שהוא בן שלשה, שאפילו מקרניו לא חסר. רומי שעשתה קלנדה תקנו אותו יום להקריב זבחים, וכל עיירות הסמוכות לא לרומי וידעו אנו שכן משתעבדות לה לרומי. ואלו חמס ודלתי לון כל צרכיהן, אבל אותן עיירות אין עושין קלנדה. מי דור אסור לשאת ולתת עמהם, דנימא: הואיל ומשתעבדות לרומי יש לומר מה שחן קונין עבשין וביאו לרומי להקריב בן רומי. איד מותרות – הואיל ואין מקריבין חן ואין יום איד זה שלוק. לעובדיה – בני רומי. אינה עצמה – כלומר, כל עצמה של אסור אינה אלא לעובדיה. וסטרנא וקדשים – סיפא דברייתא, וכולוהו מפרש לקמן. גוי' – ביום משתה בנו פלח לעבודה דיה על שהגיע לכך. אף אנו נמי תנינא – כרבי יוחנן, דעיריות משתעבדות מפרסותיו. אלא אותו האיש למיטש מאי – משתעבד דמי שלא גילח היום ושאר גוים שלא עלו בו ביום מן הים ומותרין. אלא לאו למיטש אנשים משועבדים – לאותו האיש, דמותרין, דלא אמרינן: מאן דבני ממשלו לול למפלח – מותרות – כלומר, בלא כוונה, ואין שמיע על לב. וקרא לך – משמע שאתה קורא לו, מעלה אני על אכילתך כאילו הוא מוחבו.

**אם** בא לומר אחר תפלתו אף כסדר יום הכפורים אומר – משמע: אבל באמצע תפלתו לא. ומה שנהגו עתה בתענית שני וחמישי שנוהגין להאריך בפסוקי דרחמי ובסליחות בברכת "סלח לנו", איכא למומר דציבור שאני, מידי דהוה הוא דאמרין (ברכות לו, א): אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות. והא קמן שנהגו קרובין בשלש ראשונות, אלא לאו שמע מינה דציבור שאני. הכי גרס רבתי חס: **מקרא** כתיב – כי אין נראה לו ד"מקרא" נראה קרן אחת יותר מ"מקרא".

**רבי יהושע קבר: יליפין ממושה, ורבי אלעזר קבר: לא יליפין ממושה, שאני משה דרב גובריה. והקמים אומרים: לא קדברי זה ולא קדברי זה, אלא שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה".** אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה: שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה". אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב, אף על פי שאמרו: שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה", אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה – אומר. אמר רב חיאי בר אשי אמר רב: אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה", אם יש לו חולה בתוך ביתו – אומר בברכת חילוס, ואם צריך לפרנסה – אומר בברכת השנים. אמר רבי יהושע בן לוי: אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה", אבל אם בא לומר אחר תפלתו, אפילו פסדו יום הכפורים – אומר. **משנה** ואלו אידיות של גוים: קלנדה, וסטרנא, וקדשים, ויום גנוסאי של מלכיהם, ויום הלידה, ויום המיתה, דברי רבי מאיר; והקמים אומרים: כל מיתה שיש בה שריפה – יש בה עבודה וזה, ושאין בה שריפה – אין בה עבודה וזה; אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו, ויום שעלה בו מן הים, ויום שיצא מבית האסורין, וגוי שעשה משתה לבנו – אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד. **גמרא** אמר רב חנן בר רבא: קלנדה – שמונה ימים אחר תקופה, סטרנא – שמונה ימים לפני תקופה, וסימנך: "אחור וקדם צאתי" וגו'. תנו רבנן: לפי שראה אדם הראשון יום שמתמקם והולך, אמר: אוי לי, שמוא בשביל שסרחתי עולם השוק בעדי וחזרו לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים; עמד וישב שמונה ימים בתענית [ובתפלה]. כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמתאריך והולך, אמר: מנהגו של עולם הוא, הלך ועשה שמונה ימים טובים. לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלי ימים טובים. הוא קבעם לשם שמים, והם קבעום לשם עבודה וזה. בשלקא למאן דאמר: בתשרי נברא העולם, יומי וזמני חזא, יומי איריבי אפתי לא חזא; אלא למאן דאמר: בניסן נברא העולם, הא חזא ליה יומי וזמני איריבי – דהיינו וזמני כולי האי לא חזא. תנו רבנן: יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר: אוי לי, שבשביל שסרחתי עולם השוק בעדי ויחזרו עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים; היה יושב בתענית ובוכה כל הלילה ונתנה בוכה כנגדו. כיון שעלה עמוד השחר, אמר: מנהגו של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו, שצאמר: "ותיטב לה' משור פר מקרן מפרים". ואמר רב יהודה אמר שמואל: שור שהקריב אדם הראשן – קרן אחת היתה לו כמצחו, שצאמר: "ותיטב לה' משור פר מקרן מפרים". – "מקרא" תרתי משמע! אמר רב נחמן בר יצחק: "מקרא" כתיב. אמר רב מתנה: רומי שעשתה קלנדה, וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה, אותן עיירות אסורות או מותרות? רבי יהושע בן לוי אמר: קלנדה אסורה לכל העיר; רבי יוחנן אמר: אין אסורה אלא לעובדיה בלבד. תנא פוותיה דרבי יוחנן: אף על פי שאמרו רומי עשתה קלנדה, וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה, היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד; בסטרנא וקדשים, ויום גנוסאי של מלכיהם, ויום שהומלך בו מלך – לפניו אסור, אחריו מותר; וגוי שעשה (בו) משתה לבנו – אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש. אמר רב אשי: אף אנו נמי תנינא, דקתני: יום תגלחת זקנו ובלוריתו, ויום שעלה בו מן הים, ויום שיצא בו מבית האסורין – אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש; בשלקא אותו היום – לאפוקי לפניו ולאחריו, אלא אותו האיש לאפוקי מאי? לאו לאפוקי משעבדיו? שמע מינה. תניא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודה וזה כמחרה הן, כיצד? גוי שעשה משתה לבנו ויומן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלחו, ושותין משלחו, ושמשו שלחו עומד לפניהם – מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחתי מתים, שצאמר: "וקרא לך ואכלת מזבחתי". ואימא: עד דאכיל! אמר רבא: אם כן, נימא קרא "ואכלת מזבחתי", מאי "וקרא לך"? משעת קריאה. הלכה,

עבודה זרה. לפני אידיהן - פרק ראשון דף ח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספות

**מבי** רמו שערי באסנינו - פירש רש"י לשון ראשון; לחטל שבר. וקשה, דבכל התלמוד לא מצינו שדיו עושין שבר משעריהן, אלא מתורמים או מכשולו לכך נראה לשון שפירש רש"י. ושני הלשונות האלו פירש רש"י אף בכתובות פרק קמא (א. ת).  
**קרטסים** - אומר רבא רבנו שמעיה: בלשון יין הוא תפס תפיסת שתיים; "קרט" - לשון

תפיסה; "רסיים" - לשון שתיים. ופירש

דרוצה לומר תפיסה שניה. וניחא דהא רבא אמרין לקמן: קרטסים ויום שתפסו רומי מלכות. והכי פירושו: "קרטסים" - תפיסה שניה. ויום שתפסה מלכות - בראשונה.

**נשתבחו** לגרסינהו - ולא גרסינן "ליכתבינהו", ופירש רש"י

ביתבין הלכות. **אלא** שלא רדו דני נפשות -

ואם תאמרו: והא אמרין בפרק "אלו נערות" (כתובות ל. א.) משרחב בית המקדש, אף על פי

שבטלו ארבע מיתות. ודן ארבע מיתות לא

נתבטלו, כמ' שנתבטלו קידלה כו'. ומאני? נטק

משחרב בית המקדש? והא אפילו ארבעים שנה

בפני הבית לא רדו דני נפשות ושי לומר: דמכל

מקום כשהיו רואין צורך שעה היו חורין לא

הלשכה דדינן שם. ומורי הרב רבינו מנחם אבנר לנו

בשם רבי יהונתן, ד"משחרב בית המקדש" קאי

אהא דקאמר "דן ארבע מיתות לא בטלו", והכי

קאמר: אף על פי שבטלו ארבע מיתות לגמרי -

לא בטלו דני שם. ובמקום אשר יבנו באתום ארבעים שנה

קדם חורבן שנהו דין ארבע מיתות. **מלמד**

שדמקום גורם - ואם תאמרו: והא ירושלם נמי

איירי "מקום" לגבי אבילות קדשים ומעשר שני

וכתיב: "במקום אשר יבנו ה' ויש להו: לומר: ולגבי

דני נפשות לא איירי "מקום" אלא לשכת הגזית

שהיתה חציה בקדש חציה בחול, ודינו טעמא -

משום דבעינן סנהדרין סמוך ללשכיה. והכי נמי

אמרין: (עבודה זרה נב. א.) כל הכענינה דין

שאינו תהו, כאילו נטע אשרה אצל מזבח, דכתיב:

"שופטים ושוטרים" וסמך לה: "ואל תטע לך

אשרה אצל מזבח ה'". ולפיכך גלו יושבי בתות.

אף על פי שחנות עצמו היה בבית. מכל מקום

לא היה סמוך לשכינה כלשכת הגזית. ואם תאמרו:

מנלן קפידא במקום אשר יחייב מיתות שלא בוק

ממרא? דקרא לא כתיב אלא בוק ממרא! ויש

לומר, ודרשינן: כל זמן סנהדרין גדולה במקומה

כדין אצל מזבח - או שופטים תתן לך בכל שערך

לשפוט דני נפשות, ונחלקו הם - בטלו כל דיני

נפשות.

וגמרי

כל תלתין יומין - דבתר הלולא. בין **אמר** - גי' זה לישראל: מחמת הלולא אני עושה סעודה זו. ובין **לא אמר** לו - מסתמא להלולא מבין ואסור, דכל ימי הלולא מקריב לעבודה זרה. ופעיקרא - קודם שיבנים את אשות, מאימתי חושבין להלולא את חזקין אנשים לסעד אצלאל מבי רמו שער **באסנינו** - ליעשות שבר ליום המשתה. **אסנינו** -

עריבות ששורין בהן שעורין לעשות שבר. לשון

אחר: נותנין עפר בעריבות וזורעין שם שעורין

קודם ימי החופה. ומביאין לפני החתן והכלה

כשזון צמחיהו, ואומרים להם: פרו ורבו כשעורין

הללו שממחרין לצאת מכל התבואה. **דארום**

חשוב הוא - ושבתו ממנו הגוי מאד. יום **שתפסה**

בו רומי מלכות - שנלמחו עם יונייני ונצחום

ומלכו בכל העולם. בימי **קלפטרס** מלכא -

של אלכסנדריא, כדאמר ב"המפלת" במסכת

נדה (ל. ב.) ולחמנו רומיים עמה ונצחיהו ותפסו

הם המלוכה. **עד דשתפניהו** - רומאי לישראל

בהדיהו. והכי אמר - רומאי לישראל: אין

מלכי כו'. פרגליית - אינה חשובה כאבן טוב.

בסיס - כן תרגום 'כנו' - בסיסה, למושב

בחרתה להושיבה עליה. **אינך** - לואנו נופך.

קרובנקלא. כפו ללו - רומאי רומאי. עשרין

ושית שני קמו - רומאי בהימנותיהו. **מאי**

דרוש. רומיים. ואכלה לגמרי - יעקב ועשו שוין

בגדולה. **לפי עביו** - דרך השר להלך לעשוי

פשעה - שלטה. מלכות [הרשעה] - רומי. בתות

- מקום בדר הבית ונותן שמו. דני **קנסות** -

אונס ומפתה ושלשים שם עבר, שבתה תורה

קצבה באתו ליקר ולוולל. ומאני? אדאי שבו

בלשכת הגזית לא רדו, ובטלו דני קנסות.

דכתיב בתשלומי כפל שהוא קנס: "אשר

ירשעון אלהים", ודינו מומחין וסמוכין בשם

"רבי" כדאמרין בתלמודא ונמי שאינו מקמי איתו

דן דני קנסות. תחום - אלפים אמה סביבות

העיר. ובפך שם ב' - והני רבנן בתר חורבן

הבית הוו טובא. לולאיתא - כי. תיחות. כי היכי

ללא ליהיבו - רוצחום קטלא. אדאי דני דני

נפשות אפילו בסנהדרין טעב שבכל עיר אלא

בזמן שהיתה סנהדרין גדולה בישיבתה, ובמקום

המיוחד לה, והוא לשכת הגזית. המקום גורם -

לחייב בדרון. ואם אינם שם לא ידונו. והאי קרא

בדני נפשות קאי: "כי יפלא ממך דבר", בפרשת

"שופטים ושוטרים" בוק ממרא.

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

עבודת הרה"ק לפני אירידה – פרק ראשון דף ט עמוד א – מנתור מהירות – "אבן ישראל – (שטיינזולץ) רמג רש"י

מלכות פרס בפני הכית – בזמן הכית, בעודו בנוי לאחר שבנאו כורש נמשכה מלכותו שלש מאות שנים ובטלה, והפשוה בין יין ומלכו מאה ושמונים, הרי מאתיים וארבע עשרה, ובני חשמונאי נטלו מלכות כמיונים ומלכו מאה ושש, והורדוס אחריהם מאה ושש – הרי ארבע מאות ועשרים שנה שהיה בית שני בישוב. מכאן ואילך – ממלכות ההורדוס ואילך, חרב הבית ונטלה מלכותו. צא וחשוב – ודבא למנות סדר הכמנים וידיהם, או שני שטר חוב, או שום מעשה המאורע – ימנה לחורבן מעבשיו כך וכך שנים לחורבן הכית. אלמא מאתן ושית קודם חורבן הכית פשטה, דאמ אבון דרעלי דרומיים וישראל נטלו יחד המלכות כמיונים, וקתני הכא דישאל מלכו קודם חורבן מאתן ושיתו אפסיו להכי לא חשיב להו – רבי ישמעאל לעיל בהדי הנך דפשטה על ישראל,

דאדא בתהוה לא שלטה עליהן, דשותפי הוו. אמר רב פפא אי מעי האי תנא – דתנייה לךך מנתיקין ד"צא וחשוב אתר חורבן" – ולא ידע – במנין שנים שאחר חורבן הכית כמה שנים טעה, בשנה שהווא עומד בה לא ידע אי שנת עשרים היא על המאות, או שנת עשרים ואחת, או שנים, פרטי כמה הוו – אין אדם טועה במאות, אלא טועה בשנה או בשנים דהיינו פרטי, דמאות ואלפים הוו כללי. נשייליה לספרא כמה – לסופר הכותב גטין וסטרות, שהוא מונה למלכות, כדאמר לקמן (א, ב) בגולה אין מונין אלא למלכות יין, ואין מונין לתחלת מלכותו, שהיו שש שנים מוקדשות שלא מלכו אלא בעולם, ומשש שנים ואילך פשטה מלכותו, ומשש והלאה מלכו קלון כדאמר לקמן, נשייליה האי תנא לספרא כמה פרט השנים יש לו על הכלל שלו. ונפסי עליהו – תנא עשרין שנין, אם יש לו לסופר פרט משש עשרה על כללו למנין יונים – שיש לו לתנא שלשים וחמש עשר על כללו למנין שני חורבן, לחומריה = קשר. כלומר, סכום השבועות ימצא כדורן, שהרי מנין הסופר מתחיל שלש מאות ושמונים שנים קודם החורבן, כדאמינא עליו דתנא מלכותו שנים שלשים וארבע לבנין הכית, הוסף עליהם שש שנים שאין מונין להו – הרי תחלת מנינים לסוף

ארבעים לבנינו, דהיינו שהווא ושמונים קודם חורבן. נמצא כשהתחיל תנא למנות לחורבן ומנה כבר עשרים שנה נשלם כלל הסופר לדיוות ארבע מאות, וכשהיה לסופר אחת פרט היה ליה תנא עשרים ואחת, מאות לסופר עשר שנים פרט היה לו לתנא שלשים, כשהגיעו הסופר לחמש מאות ואחת יש לו לתנא מאה עשרים ואחת, דהיי עשרים עשרים ואחת, והוא הורן דרמצי למיתנ: נבצר מניינו תמן, ואידו ואידו חד חושבנא, דרך קצרה נקט למלתי. ואי מעי ספרא – כפרטא דידיה, נשייליה לתנא כמה פרטא דיליה ונבצר מניינו עשרין, וטעמא כדפרשיה, ואם יהיו לו לתנא מאתיים ושששים יהיו לו לסופר שש מאות ועשר, ואם יש לתנא מאתיים ועשר יהיו לו לסופר חמש מאות ותשעים, והוא הדין דרמצי למיתנ: ניטפי עלייה תמן, אלא משום דרך קצרה נקט. ועוד, דבעי לאוקומי ביצירותא אספרא ותוספתא אתנא, משום סימנא ד"ספרא ביצור ותנא תוספתא". וסיפנן – שלח התחלף דה מבצר דהי מטפס. ספרא ביצורא – מדוקדק בחיובות ובכחות במסורת בחסותן אותיות. תנא תוספתא – תנא תוספתא, ששש אלפים שנים – נשללו בן ארבע מאות ושש מאות, ושני אלפים ימות המשיח ובעונותינו וביום השביעי שבת, ובשבתא אלפים נוח לעולם. שני אלפים – ראשונים נגזר עליו להיות תורה בלא תורה, ושני אלפים תורה – בלא ימות המשיח, ושני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו יצאו – משני אלפים אחרונים מה שיצאו, ומשני לא בא. ואי נימא פסותן תורה ועד נכשיו – עד גמר ארבעת אלפים לבריאת עולם כדאמרת, ליכא שני אלפים, דכי מעיינת בלו – בשני קמאי דתורה קודם מות תורה, תרי אלפים ופרטי מאלף ארבע מאות ארבעים ושמונה שנים משכחת בה, הכי נרטיק: דכי מעיינת בשני ברוי כקודם מות תורה כל – אלא נרטיק "עוד דכי מעיינת" כו, ופרושה כדפרשיה, צא וחשוב שנות דור ודור שזי כל אחד קודם שנולד, דנשנים שאחרין כן אהו נותן לך, ותמצא מאד עד שנולד כל אלף חמשים ושש שנים, וכן ידוע ממות תרשים שנים קודם שנולד. שם, דכתיב (בראשית ה'): "יהי נח בן חמש מאות שנה", וג', "ושללו בנו הדיאשן היה בן חמש מאות שנים, ויפת הוא הגדול מכם שנה, וחס גדול מכם שנה – הרי חמש מאות ושתיים שנים לנח כשנולד שם, בדכתיב (שם יא) "ישם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול", ואם שם לחמש מאות שנים נחז אתיילד, כי מוט שנתים אחר המבול הזה ליה בר מאה ושתיים, ו"נח בן שש מאות שנה והמבול היה", חשוב חמש מאות ושתיים נחז, ומאה דשם עד ארפכשד, הוסף על חמשים ושש על שש – הרי שש מאות וחמשים ושמונה, וארפכשד הוליד את נח כששלש וחמש – הרי חמש מאות וחמשים ושש, ומשעל עד עבר שלשים – הרי שבע מאות ועשרים ושש, ומעבר עד פלג שלשים וארבע – הרי שש מאות וחמשים ושש, ומפלג עד רעו שלשים – הרי שבע מאות ושמונים ושש, ומשעל עד שלשים ושתיים – הרי שמונה מאות ותשע עשרה, ומשעל עד תנור שלשים – הרי שמונה מאות וארבעים ותשע, ומנחור לתרה עשרים ותשע – הרי שמונה מאות ושבעים ושמונה, ומתרח לאלברד בעיקר – הרי תשע מאות וארבעים ושמונה על אלק, ומאברד עד יצחק מאה – הרי אלפים וארבעים ושמונה, ומיצחק עד מותן חורבן ארבע מאות שנים, כיצד? ששים עד שנולד יצחק, וברדה למצרים אתנא: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה" – הרי מאה ותשעים משנולד יצחק, וישראל היה במצרים ד"ו – הרי ארבע מאות וארבעים ושמונה שנים עד אלפים לבריאת עולם, נמצא ממותן תורה עד יצחק אלפים לבריאתו של עולם אלק וחמש מאות ותשעים ושתיים, אלא כן זאת הנפש וגו' – ומתרגמין דשעביד לאורייתא, וגמרי דהחיא שקתא הוה אברהם בר חמשים ושתיים – הוסיפם על אלק ותשע מאות וארבעים ושמונה שהיו בידך כשנולד אברהם – הרי אלפים תהוה, דכמה בניצין – לך השתא דתורה דהני תנא, ארבע מאה וארבעים ותשעים שנים – הרי בניצין לך, כי מעיינת תנא חמשים ושש עשר עד חתן תורה – הלא היה, הוסף אותו על מנין מותן תורה ומצא אלפים מכונין מ"רואת הנפש אשר עשו" וגו' עד גמר ארבע אלפים לבריאת עולם, והוא מאה שבעים ושש מאות וארבעים ושש, כיצד? הרי מנינ עד יצאת מצרים מאות ארבעים ושמונה עד ערך אלפים, וכתיב (מלכים א') "והיה בשמונה שנים וארבע מאות שנים וישראל לא ילצא בני ישראל" עד לארץ שלמה את הכית" – הרי תשע מאות ועשרים ושמונה על אלפים כשנבנה הכית, וימי בית ראשון ארבע מאות ועשר – הרי שלשה אלפים ושש מאות ושששים ושמונה שנים, וגלות בכל שבעים שנים – הרי ארבע מאות ושמונה, וימי בית שני ארבע מאות ועשרים – הרי שמונה מאות וששים ושמונה, נמצא מאה ושבעים ושש מאות וארבעים ושש, ואלה הני בסדר עולם, אי מעי תנא – דתני: ובעונותינו שרבו יצאו מותן מה שיצאו, ורצה ללכת כמה יצאו ממות המשיח וטועה בשנה או בשתיים או יותר, ליד פרט על כלל המאות כמה הוו, אלא אדם טועה במאות – לפיכך לא חושב רב פפא לתנא סימן בשנותו ודכללי לשייליה לספרא – המונה למלכותו, כמה פרט היה לו בתנא על ידיה, ונפסי – חא בפרטא דידיה על פרטא דספרא, איצטריב תנא שנה – שהרי מנין התנא מתחיל לאחר מאה ושבעים וששים שנים לחורבן הכית ששלמו שני אלפים תורה, ומנין הסופר מתחיל שלש מאות ושמונים שנים קודם חורבן הכית, הרי מנין הסופר קודם לתנא חמש מאות וחמשים וששים, וכשנבנה תורה ארבעים ושמונה שנה נשלמו כללי של סופר שלש מאות וחמשים פרוט, מכאן ואילך כשהיה לו שנה פרט – היה לו לתנא ארבעים ותשע, כשהיו עשר שנים פרט – היה לו לתנא חמשים ושמונה, והוא הדין דרמצי למיתנ: ונבציר מניינו חמשים וששים שנה שהיה לו לסופר דהתחיל תנא למנות, אלא משום דאנא סימנא "ארבעים ושמונה עיר", ועוד דבעי לאוקומי ביצירותא אספרא משום סימנא ד"ספרא ביצור ותנא תוספתא", הרי סימן לעמוד הבא) תנא תוספתא – קורא מקרא שלם בתוספתא אותיות, לישנא אחרינא: קרי תוספתא, וזה נראה עיקר, דלענין קריאה דקרא לא שייך "תנא" כלל, אלא "קרא".

ארבעים

**האי** מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע קאי נספי אחת שותא כר – מתוך פירוש רש"י משמע שרצה לפרש דמוציא שביעת היה כשורב הבית בשניה, כלומר שנה שמחתה משטה לחזור, והבית חרב בשנה ארבע מאות ועשרים לבניינו. ולפי שכבר יצא רוב השנה אין התנא המונה שני החרובין בנות אבותה, אלא מתחיל משנה של אחריה שהיא שנה של

שמיטה, לפיכך יש להוסיף שנה אחת על מנין שנות התנא. ועוד פירש בדבריו (יב, ב) פריך לרבי יודיה: בית כמה קם – ארבע מאות ועשרים, פש ליה תמני שני לארבע מאות משום יובלי, שדינהו אעשרים – הוו להו עשרים ותמניא, אשכחא דבעשת שמטה חרבו ומסיק דתך שית שני עד דסליק עשרה ומקדש ודלא מני שמטות לא קא חשיב, אשכחא דבעשרים שנה ותרתי ליוכל חריב, והיא מוצאי שביעית, ונראה דאב דחריפה לא דק הוא, מה שפירש דבעשת ארבע מאות ועשרים ורחב הבית – אמר זה כי אם ארבע מאות ועשרים ואתה, בדומה הסוגיא בהדיא בערכין (ספ). ועוד קשיא: מה שפירש דבערבין פריך לרבי יודיה – ליתא, ולא פריך אלא לרבנן, ואילו לרבי יודיה נחתא. והכי איתא להם בפרק שני דערבין: מוצאי שביעית בשניה מי משכחת לה? מכדי ביתא כמה קם – ארבע מאות ועשרים, פירוש: מלבד שנה החרובין. ארבע מאה תמניא יובלי, פירוש: כדרבנן, ועשרים שני – אשכחא בשנה שמיטה חריב, פירוש: שני עשרים ואחת. ואית ספרים דגרסי: בשית בשבוע חריב, וקאי אשנת ארבע מאות ועשרים דאירי ביה.

משנתי: האי מרי בי יודיה דאית, דאמר: שנה חמשים עולה לכאן ולכאן, פש תמניא מתמניא יובלי, ועשרים שני דירי עשרים ושמונה, ושלש ארבע מאות ועשרים ואחת חריב הבית, אשכחא דבמוציא שביעית חריב, בלאו תירוץ דעורא דשית שני שפירש הקונטרס – שניא אחרינא, אור דמסקי רב אשי ליישב אף לרבנן, דשית שני עד דסליק עורא לא קא חשיב, אם כן הווי ליה תמני יובלי וארבע עשרה שנה, ושרת ארבע מאות ועשרים ואחת שאחריה דרב הבית, אשכחא דבמוציא שביעית חריב, אלאנא מוכח דרבנן דבעשת ארבע מאות ועשרים ואחת חריב הבית! לכך נראה שחזר בו רש"י ממה שפירש כאן בפירושו מלשם בערכין כמו שפירשהו, וגם רבינו שמואל בן מאיר אומר דאית בשנת ארבע מאות ועשרים ואחת חריב הבית, והאי דקאמר: נספי אחת שותא, היינו לפי שאין התנא מונה שנת עשרה ואחת עשר שנים חריב, אלא בדיק קאי ביתא, לפי שאין תמניא הסוגיא בערכין כמו שפירש. אכן קשיא, שמונה שנה ארבע מאות ועשרים ואחת משנות בניה, ובכל דוכתא לא מנינן אלא ארבע מאות ועשרים, והכי ימי אמר לעיל מלכות פרס שלשים וארבע, מלכות יון מאה ושמונים, מלכות בית אשכנזי מאה ושלש, מלכות בית הדרוס מאה ושמונה, והם שלמו

לשנת ארבע מאות ועשרים, אלא שנת ארבע מאות ועשרים ואחת היא משני החרובין ועד ארבעת אלפים, והיא להם לומר אלא מאה ושבעים ואחת, למנין התנא שמונה ארבע מאות ועשרים ואחת בבנין ועוד, דכל סוגית ההלכה לעיל: ניספי ארבעין וחמני – הכל לפי אותו דרך. שבתחלת המנין לא נמנה כי אם ארבע מאות ועשרים. וכן בסמוך. דקאמר: מתינתן טפאי שלש שנים, ואם קם ארבע מאות ועשרים ואחת לא טפאי אלא שתי שנים ועוד הקשה רבינו תם, בן לפירוש זה בין לפירוש ראשון, דקאמר: וסימניך "כי" זה שנים, ודפיא א' משקול מכל מאה ותרתי, ונתן סיפן לעשות לכי רבי יודיה לרבינו, ואין כי כשאר סמיני ההלכה דקיימי א' נספי"א ו' ציבציר", בן לפירוש שני בין אם א' נספי אחת שותא, והוה מצו לאתויי "נקי ליה לביתו שנה אחת" (דברים ד) לכי רבא לרבינו תם כגורס רבינו תנאלי, והאי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע – ניביב רתוח שנין בן אם א' נספי שנין, ונחשוב כללי ביובלי שבעים, וסימניך "כי" זה שנתה דרבינו קבר הר"ף ועוד רמז שני אשר אין חרש וקציף", ולא קאי כלל אשנים דאחר חורבן, אלא אמנין מלכות יונים, שהתחלת מלכותם לפשוט בעולם בשנת ארבעים ואחת לבנין הבית. שהיי מלכות פרס שלשים וארבע בפני הבית, ויונים מלכו שש שנים שלא אשנים מלכותם ואל חשיב – דרי ארבעים, ובעשת ארבעים ואחת התחילו למנות למלכותם, ואם כן שנה שלישית למלכותם אחת שנת ארבע ושלש לבנין ביה, והדדיא שנה ראשונה של משטה לרבי יודיה, דבתחלת הבנין התחילו למנות השמיטין, ולככי קאמר דבאי לידע שנות השמיטה, יפוחו ממנינים שתי שנים ומתחיל שמיטה למנות, לא חושב שנים שנים על מנינים, והייח דהרב מנחם, והשנת יורא, מכל הפסק ודאי סימן להחלפת הלכות, ופסק רשיר של ששי – דהיי מאה ושמונים ושמונה, והאי אלאף מאה ותשעים ביובלי, ואף על גב דבערכין (יב, א) ובפרק קמא דראש השנה (ט, א) קאמר: לאפוקי מדרבי יודיה, מכל מקום כן הלכה, דכדאי גונא אשכחא פרק קמא דכתובות (י, א) דקאמר: לאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר כתובה דאיריתאי, ואל על גב ההלכה דכתובה דאיריתאי, ובתוספות רבינו יודיה ימי משטה ההלכה כרבי יודיה, שמשבח בהם שנת שמטה שבמין הזה ארבעים ותשע שנה לכל יובל. וכן פירש פירוש רש"י בשעתין, בשבשת ארבע מאות ועשרים התחילה שמיטה לחזור, ומאה ושמונה שנים אחת חורבן שנינו נשלמו ארבע אלפים, והוסיף עליהם שנה ארבע מאות ועשרים, ורבי אבהו שבעים ושלש. ולאף חמישי חרש – דהיי מאה ושמונים ושמונה, והאי אלאף מאה ותשעים ביובלי, ונשקול מכל מאה תרתי – הרי עשרים ושלש שנים שעלה יתרון היובלות שיהא על שלשים ושמונה שנה שנשארו מן האלף מאה ותשעים, ועלה ששים ואחד, וחמשים ושש הם שבע שבע – נשארו חמש שנים. והיי לפי זה שנת אחת עשרה אלאף ששי התחלת שמיטה לחזור, ופירוש רבינו שמואל בן מאיר, שפירש דבעשת ארבע מאות ועשרים ואחת דרב הבית דאית היתה החלת שמיטה, לא היתה השמטה לחזור עד שנת שתיים עשרה ופטר, וכן לפירוש רבינו תם. וצא וחשוב שלש מאות ושמונים שנים בפני הבית שמונים שנים אחת חורבן שנינו נשלמו ארבע אלפים – דהיי מאה ושמונים ושמונה, ונחשוב שנים שנים על מנינים, והיי חמש עשרה מאות וששים וששים, פחות מהם שתי שנים, כדאמרי: ציר ריר שני, והיי חמש מאות ותשעים, וכל אלאף חמישי, ונחשוב שנים שנים על מנינים – דהיי חמש עשרה מאות וששים וששים, והארבע עשרה מאות וחלשים בשבע שבע – נשארו מאה וששים וחמש. והואה וארבעים וחלשים בשבע שבע, ונשארו עשרים וחמש, והם ארבע שנים אחר שביעית – דרי בשנת ששים עשרה אלאף ששי התחילה שמיטה. **לאחר** ארבעת אלפים ומאתים שלשים ואחת – דהיי דאמר ב"הלך" (מסדרין צו, ב), אמר ליה אליהו לרב יודיה: לא פחות עלמאן משמונים וחמשה יובלות וביובל אחרון בן דוד הוא. אמר ליה, בתחילתו לא בסופו אמר ליה: אידי, וארבעת אלפים ומאתים הם שמונים וארבעה יובלות, וקאמר

דבא: שיעבורו רור וכלי אחריין כל, והתם מסיק רב אשי: עד דאבא ליה חסדי ליה, מכאן ואילך סבי ליה.

**ארבעים** ושמונה עיר – בערי הלויים כתיב. האי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע – קאי למנין סדר שמיטות שורזי ישראל מנין וחולבין בפני יביות, דקיימא לן שביעית בומן הזה נהגא, ואפילו (לרבי מאיר) וברכי דאמר בומן שאתא משמט קרקע אתה משמט בספים, מודה הוא דמדרבנן נהגא. ובפרק "השולח גט" (גיטין לו, א) ו"בבבבבין בית השלחן" (מועד קטן, ב), **נפשי חיא שותא** – על שנין דמתחורבן ועד שנה שהוא עומד בה, מהאי טעמא דתניא (תענית כט, א), מוגלגל וכות לית זמני ואחריה לויים, ונחשב כשחרב הבית בראשונה מוצאי שבת היה ומוציא שביעית היתה ותשעה באב היה, כן בשנה. אלאמה שאחרון אתחלתא דשמטה למחזור הוות, ומאן דמני זמני חורבן לא מני להדיא שנת בהדי שני דחרובן אלא בהדי שני דקם ביתא, והואל נפק ליה רובא בתשעה אלפים, חורבן מאן דמני לממני משמט – לוספה לשנת תשעה אלפים שני דבחר חורבן לא, ונחשב כללי – המאות, ביובלי – שתי יובלות למאה, לקצר מניינו, ונשקול מכל מאה תרתי ונישוי **אפשי** – כרבי יודיה דאמר ראש השנה ט, ואם שנה תמישם עולה לכאן ולכאן, ונחשב יובל והיא שנת תחלת השמיטה הבאה, ונמנית לראש יובל הבת, דאי רבנן, דא אמרי: "שנת חמישים היא" – שנת יובל אלא שש חמישים, ובחמישים מלכות מתחיל מנין דלא שנת, ואם בחמישים מלכות עול דר השמיטה לכל יובל, ולכרי יודיהה מתחילתו למנות השמיטין לא זו

הסדר משבע שנים לשבע שנים – וספין – דלא תעביד כבאן אלא כרבי יודיה, למשקל תרתי שני מכל מאה – "כי זה שנים", ובמסכת ערכין (יב, א) פריכין: לרבי יודיה חורבן בית שני במוציא שביעית מי משכחת לה? מכדי בית שני כמה קם – ארבע מאות ועשרים, פש ליה תמני שני לארבע מאה יובלי, שדינהו אעשרים – דרי עשרים ושמונה, אשכחא דבעשת השמיטה חריב ומסיק: דאין שית שני עד דסליק עורא ומקדש ודלא מני שמטות לא מני שמטות, ונחשוב כללי ביובלי שבעים, וסימניך "כי" זה שנתה דרבינו קבר הר"ף ועוד רמז שני אשר אין חרש וקציף", ולא קאי כלל אשנים דאחר חורבן, אלא אמנין מלכות יונים, שהתחלת מלכותם לפשוט בעולם בשנת ארבעים ואחת לבנין הבית. שהיי מלכות פרס שלשים וארבע בפני הבית, ויונים מלכו שש שנים שלא אשנים מלכותם ואל חשיב – דרי ארבעים, ובעשת ארבעים ואחת התחילו למנות למלכותם, ואם כן שנה שלישית למלכותם אחת שנת ארבע ושלש לבנין ביה, והדדיא שנה ראשונה של משטה לרבי יודיה, דבתחלת הבנין התחילו למנות השמיטין, ולככי קאמר דבאי לידע שנות השמיטה, יפוחו ממנינים שתי שנים ומתחיל שמיטה למנות, לא חושב שנים שנים על מנינים, והייח דהרב מנחם, והשנת יורא, מכל הפסק ודאי סימן להחלפת הלכות, ופסק רשיר של ששי – דהיי מאה ושמונים ושמונה, והאי אלאף מאה ותשעים ביובלי, ואף על גב דבערכין (יב, א) ובפרק קמא דראש השנה (ט, א) קאמר: לאפוקי מדרבי יודיה, מכל מקום כן הלכה, דכדאי גונא אשכחא פרק קמא דכתובות (י, א) דקאמר: לאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר כתובה דאיריתאי, ואל על גב ההלכה דכתובה דאיריתאי, ובתוספות רבינו יודיה ימי משטה ההלכה כרבי יודיה, שמשבח בהם שנת שמטה שבמין הזה ארבעים ותשע שנה לכל יובל. וכן פירש פירוש רש"י בשעתין, בשבשת ארבע מאות ועשרים התחילה שמיטה לחזור, ומאה ושמונה שנים אחת חורבן שנינו נשלמו ארבע אלפים, והוסיף עליהם שנה ארבע מאות ועשרים, ורבי אבהו שבעים ושלש. ולאף חמישי חרש – דהיי מאה ושמונים ושמונה, והאי אלאף מאה ותשעים ביובלי, ונשקול מכל מאה תרתי – הרי עשרים ושלש שנים שעלה יתרון היובלות שיהא על שלשים ושמונה שנה שנשארו מן האלף מאה ותשעים, ועלה ששים ואחד, וחמשים ושש הם שבע שבע – נשארו חמש שנים. והיי לפי זה שנת אחת עשרה אלאף ששי התחלת שמיטה לחזור, ופירוש רבינו שמואל בן מאיר, שפירש דבעשת ארבע מאות ועשרים ואחת דרב הבית דאית היתה החלת שמיטה, לא היתה השמטה לחזור עד שנת שתיים עשרה ופטר, וכן לפירוש רבינו תם. וצא וחשוב שלש מאות ושמונים שנים בפני הבית שמונים שנים אחת חורבן שנינו נשלמו ארבע אלפים – דהיי מאה ושמונים ושמונה, ונחשוב שנים שנים על מנינים, והיי חמש עשרה מאות וששים וששים, פחות מהם שתי שנים, כדאמרי: ציר ריר שני, והיי חמש מאות ותשעים, וכל אלאף חמישי, ונחשוב שנים שנים על מנינים – דהיי חמש עשרה מאות וששים וששים, והארבע עשרה מאות וחלשים בשבע שבע – נשארו מאה וששים וחמש. והואה וארבעים וחלשים בשבע שבע, ונשארו עשרים וחמש, והם ארבע שנים אחר שביעית – דרי בשנת ששים עשרה אלאף ששי התחילה שמיטה. **לאחר** ארבעת אלפים ומאתים שלשים ואחת – דהיי דאמר ב"הלך" (מסדרין צו, ב), אמר ליה אליהו לרב יודיה: לא פחות עלמאן משמונים וחמשה יובלות וביובל אחרון בן דוד הוא. אמר ליה, בתחילתו לא בסופו אמר ליה: אידי, וארבעת אלפים ומאתים הם שמונים וארבעה יובלות, וקאמר

דבא: שיעבורו רור וכלי אחריין כל, והתם מסיק רב אשי: עד דאבא ליה חסדי ליה, מכאן ואילך סבי ליה.

עבודה זרה. לפני אירידהן - פרק ראשון דף י עמוד א - מתוך מהדורת "אבן שאלן" (שטיינזולץ) חסופות רש"י

**ספרא** דוקא כתביה - במאן יש להכשיר שטר שדלו בו הסופר "לבריאית עולם", ואפילו דלו האלפים והמאות, רק שכתב: "בכך ובכך לפט", שהרי בימינו היה כותבין למלכות יונים והסופר דלגו. דאי היה כתיב בשטר בהדיא "למלכות יונים", מאי הוה קאמרה דלמא ליציאת מצרים וכו' ואפילו הכי לא אמרינן אחררינא אחררינא אחררינא אחררינא

לא טריף, כיון שבגולה אין מוניין אלא למלכות יין. אף כאן, אם דלג "לבריאית עולם", כיון שאין אנו מוניין עתה כי אם לבריאית שלם אין לחוש. וגם אם דלג נמי ליציאת יין לחוש, במקדמא מונתין שבקיה אלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא. ויש ספרים שגורסינן: שבקיה לבבלא ונקטיה לפרטא. ורבינו חם עשה מעשה, שכתב שטר "בכך וכך לפט" ודלו האלפים וגם בריאת עולם. שאלנו להם לא כתב ולא לשון - פירש הקונטרס: שגלסו לשונם מלשון אמות. ותמיה: דהא בני ישעאלא ובני קטורה תעמן מונאם בשעמדו אחד דור הפלגה, מאין דא לא שאלון. וקאמרי און לא מאומה אחרתו דכך פירש רבינו יצחק: כתב - לשון חשוב שהמלכים משתמשין בו, כעין הכמות יונית. והיינו דאמרין במגילה (י, ב) "ואחרתי לבבך שם ושאר", "שם" - זה השם, ומאן קאמרי דא בלשון ארמי. מספרים, ועודם משתמשין בו אלא בודאי לשון מלכות קאמרי. ועוד יש לומר דאמרם בבראשית רבה, דבדור הפלגה עלה היה הוציא הרבה משפחות משבעים אמותו וכולן עמדו משבעאל ובני קטורה, ואיכא למימר דכל הנך דרש ירשון אומה ואומה שאברה, אבל רומיים למדו לשונם מאומה אחרת.

**והתניא** יום גטסויא ויום הלידה - מהשתא בעי לאתויי ברייתא דמיתא בסמוך כולה, אלא השתא מיידי מינה בקוצר. ואותו שהיה מתרץ "הא דדייהא לא דבריה" לא היה יודע מה הבריתא מבו גטסויא בסמוך, אלא מתרץ על מה שהביא המקשה. עוד יש לומר, דרדאי ברייתא אחרת היא. ומנשנתינו לא היה יכול להקשות. דמתניתין משתמע דמיידי בעי בני אדם, שנאמר ככל כל בשר כולו: יום גטסויא של מלכים ויום הלידה. אבל ברייתא דקדמי: יום גטסויא ויום הלידה - משמע ולא מיידי אלא באדם אחד. שדר

**שאלן** וקמי מוקמי מלכא בר מלכא? ורתתני רב יוסף: "הנה קטן נהתיך בגוים" - שאלן מושביין מלך בן מלך, "בווי אתה מאד" - שאלן להן לא כתב ולא לשון! אלא מאי יום גטסויא? יום הלידה. - והתניא: יום גטסויא ויום הלידה! - לא קשיא: הא דדייהא לא דבריה. - והתניא: יום גטסויא שלו, יום גטסויא של בנו, יום הלידה שלו ויום הלידה של בנו! אלא מאי יום גטסויא? יום שפעממדיין בו מלכא, וכן קשיא: הא דדייהא, הא דבריה, ואי קשיא לה, דלא מוקמי מלכא בר מלכא - על ידי שאלה מוקמי, כגון אסיריום בר תחתי ותתעביד טבריא קלניא, ואי קשיא לה אנטונינוס לרבי, כעניא דימלוד אסיריום בר תחתי ותתעביד טבריא קלניא, ואי קשיא להו חדא - עברי תרי - לא עברי. אייתי גברא, ארפביה אחכריה ויהב ליה יונה לעילאי בדיה, ואמר ליה לתתאה: אימר לעילאי דלמפרה מן ידיה יונה. אמר, שמע מינה הכי קאמר לי: את בעי מיניהו וקאסיריום בר ימלוד תחתי, ואימא ליה לאסיריום דתעביד טבריא קלניא. אמר ליה: מוצעין לי חשובי רומאי. מעילי ליה לניא, כל יומא עקר ליה פוגלא ממושרא קמיה. אמר, שמע מינה הכי קאמר לי: את קטול חד חד מיניהו, ולא תתגרה בהו בכולהו.

וליימא - רומיים מלכא בר מלכא: כל הני יום אידיון דמתניתין - דרומיים ניהו, כדתיא לעיל: יום שתספה בו רומי מלכות, ותניא: רומי שעתה קלניא. כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה לקח, אחרים תקנו לקח כל ספריהם. על ידי שאלה - נטולק רשות מן השרים, ומבטש האב מןן להעמיד בנו תחתיו. כגון אסיריום בן אנטונינוס - דמלך על ידי שאלת אביו. קלניא - בת חורין, שלא תתן מס לעולם, משום דאית בה רבנן. ואנטונינוס עצמו היה משמש בפני רבי כדלקמן, ומשום הכי היה אוהב לרבנן. אייתי רבי נברא ארבייה וכו' - כלומר, הרבכא את כרך עליון ועליו, ותתא טבריא מסורה בידו. ואימא ליה - לברך, דליפחה ליונה מן ידיה, כלומר דליעבד טבריא קלניא להוציאה מתחת עולו.

שית שנין יתירא - שבא לפני בית דין בשנה שנכתב בו, ומצא בו שש שנים יותר ממניינם, כגון שהיו עומדים בשנת חמש מאות למלכות יין ובו היה כתוב: בשנת חמש מאות ושש שנים לוח פלוגי מפלוגי, וסתם היה כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות. **מאחר הוא** - מלוה עשה עמו טובה ומחל לו שעבדו קרקעות של שש שנים, וכל מי שיקנה קרקעו בתוך שש שנים אינו מפסיד,

שהרי זמן מביה קודם לזמן טריפת השטר. ועד דמציא ומציא אל מרי - אינו יכול לטרוף דלקטתא אלא אותן שיקדמו ממנו שש ואילך. **ספרא** דוקא כתביה - מודקדק בחשבונות הוא, ואינו הולך אחריו. שאין אנו מתחילין למנות לתחלת מלכות יין אלא לאחר שש שנים ששלבו בעולם, והוא מנתה לתחלת מלכות, ושיעבודו מיום כתיבתו הוא ומהיום והלאה יטרוף. ואין כאן מחילה, לפי שחמש מאות שלטו חן חמש מאות ושש לתחתן. **ממאי** - דהאי דמנינן לשטרי ולשלש מאות ושמונים שנים קודם חורבן - דעתין למלכי יין, דתימא דהנך שית שני יתירא היינו האי דאתחיל לממני מתחלת מלכות, דניחא לך למימר הכי, ודא ניהא לך לשעבר מאוחר הוא, לפי שאין דרך למחול שעבודו, שמא ימכור זה לה נכסיו בתוך זמן האינוור ויפסיד את חובו. **דלמא** - כי אגב בין הא ספרא, האי דמנינן לשלש מאות ושמונים שנים קודם חורבן - אינו דעתין אלא מלכות יין, אלא ליציאת מצרים מנינן, ושבקה **אלפא קמא** - דמציאת מצרים, ומתחילין לממני מתחילת אלפא בתרא, והיא שנה ראשונה לזון שפעשה מלכות כנה העולם. דמציאת מצרים ועד חורבן אלף ושלש מאות ושמונים שנים: ארבע מאות ושמונים שנים עד בני בית ראשון, וארבע מאות ועשר דבנינו - הרי שמונה מאות ותשעים, ובעינן דלולת בבל, וארבע מאות ועשרים דבית שני - הרי אלף ושלש מאות ושמונים שנים. ומלכות יין נמי שפעשה בכל העולם שלש מאות ושמונים שנים קודם חורבן שהוא תחלת אלף שנים ודברסויא ישיבם: שני, וכיון דרעתין ליציאת מצרים, ליכא למתלי הני. שית שנין אלא במחילת השעבוד, ושטר מאוחר הוא. אין מוניין אלא למלכי יונים - וכיון דלמלכות יין מנינן, ואיכא למיתלי להך שית שנין בספרא דדוקא - תלינן ביה, ולא תלינן ליה במחילת השעבוד, שאין כל אדם עושה כן. **דיקא** - דלמלכות יין מנינן. לשפיר - דכל אימתי דקא מלכותא כנה עניא שילדא אדר סלקא ליה שתא, ובניסין ריש שתא תניא למיכתב בשטרי. ואן השתא מתשרי מנינן - כל חשיר מדחשיש שתא. אלמא דאי מניינא דרך למלכי האומות הוא, ואין לך מלכות באומות מתחלת שלש מאות ושמונים שנה קודם אלף מלכות יין, דאי סלקא דעתך דהאי דמנינן לשלש מאות ושמונים שנה קודם חורבן דרעתין ליציאת מצרים - מניסין בעו למימנא ולחדוש שתא, דקיימא לך בשמעתא קמייתא במבטא ראש השנה דליציאת מצרים מניסין מנינן. הא דרייהא הא דבריה - שפעממדיין כן מלך בחיי אביו להחזיק במלוכה, שמא הוא ועושה אותו יום איד.

וליימא - רומיים מלכא בר מלכא: כל הני יום אידיון דמתניתין - דרומיים ניהו, כדתיא לעיל: יום שתספה בו רומי מלכות, ותניא: רומי שעתה קלניא. כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה לקח, אחרים תקנו לקח כל ספריהם. על ידי שאלה - נטולק רשות מן השרים, ומבטש האב מןן להעמיד בנו תחתיו. כגון אסיריום בן אנטונינוס - דמלך על ידי שאלת אביו. קלניא - בת חורין, שלא תתן מס לעולם, משום דאית בה רבנן. ואנטונינוס עצמו היה משמש בפני רבי כדלקמן, ומשום הכי היה אוהב לרבנן. אייתי רבי נברא ארבייה וכו' - כלומר, הרבכא את כרך עליון ועליו, ותתא טבריא מסורה בידו. ואימא ליה - לברך, דליפחה ליונה מן ידיה, כלומר דליעבד טבריא קלניא להוציאה מתחת עולו.

שדר ליה כוסברתא - לפירוש הקונטרס קשה, מה עלה בדעתו של רבי מתחלה לומר שיחזקתה ועוד קשה, שלבסוף חזר בו רבי מעצמו. לכך נראה בפירוש רבינו חננאל דהערור: שדר ליה גריגרא - כלומר, נאפה גריא, "הנאפה הנאפאת" תרגום ירושלמי: גריא וגייתא. שדר ליה כוסברתא - בסה על קולונה הדוכינה בסתר. ואנטונינוס לא הבין מה

שלשל לו, והיה סבור שאמר שחוט הדבה, ושדר ליה כרתי - כלומר, וכי נתון לי עצה שכירת ורע? שדר ליה חסא - כלומר, שאלחתי לא אלא שתוטעו עליה. כלומר, וכסה אותה אמרתי. לך. חזק קטיל אבבא דבי רבי - ואם תאמר: חזלא שפיכתא דמים הוא משבע ממות, ואפילו לישאל אסור, דדא תניא (עבודה זרה כו, א): הגויים ורועי הבמה דקה לא מעלין וכו' מורדתי ויש לומר: שהיה ירא פן יודיעו הדוכר אל השרים והיו גורמין להרגו, ואמרין: אם בא להרגך תשכבם להרגו. עוד יש לומר: שהיה בורר הענינים והמסורות. דאף על גב דאין מניח לענין קבלת קרבן מידם, לענין הורדה איכא, כדפרין בפרק קמא דחולין (יג, ב): השתא דישאל מורדיקן גידים מיבעיא. אמר ליה אם כן לימא ליה להאי דקאי אבבא וכו' - דאין אלתן שולין דלא גרסינן "אם כן", דאי אמר ליה היה לו לרבי חנינא להבין שהיה מה, דאם היה ניתן מה בבורה יש להקטין אדם משנתה? אמרין במדרש: חלב משמא חלב מטהר, כשחלב רבי וכו' דאין שלום, ואביו ואביו חלבו. שדר קיסר והביאו לרבי ואמו לפגוע, והחליפתו אמו באנטונינוס ועניקתה עד שחיבתו לפני קיסר, ומצאוהו ערל ופטרום שלום. ואמר אותו הגזעון: אני ראיתי שמלת את זה, אלא הקודש ברוך הוא עושה להם נסים בכל עת, ובטלו הגזירה. ואמרין נמי בירושלמי שלטון למד אנטונינוס תורה ונתיגר ומל עצמו.

הכי גרסינן: כל שריתא ולא כל שריה פרט לקטיעה וכו' - ולא גרס: "שריה" ולא כל שריה, דקרא תרבי: "מלכיה וכל נשיאיה", ואומר רבינו יצחק: דנשיא הוא היישוב שפשוט בספר יוספוס, ששבעו רבויים ולא חלמין לעליה עד מלך בשביל את שלקא אשה אחת בחוקה, אלא שהיו מנמיים ישיש אחד וכו' שלש ממות יתעצם, ולסוף כמה שנים מלך עליהם אחת בחוקה, שנתה אמו בלדה ונקבעה בטבע הנאחר חי, ומלך עליהם. ונקרא "קיסר" בלשון רומי, והוא לשון כרות בעברית, ועל שמו נקראו כל המלכים שלאחריו "קיסר". ווי' לה אליאפא דאולא כל מבסא - ואם תאמר, ודא אמרין: פרט לאנטונינוס, אם על גב דאול בלא מכסאו ויש לומר: שגם הוא נמול. דגרסינן בירושלמי דמגילה (פרק א), אמר ליה אנטונינוס לרבי: את מבטילני מן ליתון לשעיד לבא? אמר ליה אין, אמר ליה: מן אימר סתא לית את מבטילני מן ליתון את מבטילני? אמר ליה: מה אעביד לך, דדא כתיב "וכל ערל לא יאכל ברי", כיון דשמע פן אול גזר גזריה. ודא אמרה איגיר אנטונינוס.

צנח

דוכי מלכא שדו ליה לקמונא חלילא. בדר הנה נקטין ליה ואולין, אמרה ליה ההיא מטרוניתא: ווי ליה לאליפא דאולא בלא מבסא! נפל על רישא דעוללתיה קטעה, אמר: יהבית מבסי חלפית ועברית. פי קא שדו ליה, אמר: פל נבסאי לרבי עקיבא ותביריו. יצא רבי עקיבא ודרש: "ויהי לאחר וילבניו" - מחצה לאחר וימחצה לבניו. יצתה בת קול ואמרה: קטיעה בר שלום מוזמן לחי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים. אנטונינוס שמשיה לרבי, אדרבן שמשיה לרבי. פי שכיב אנטונינוס, אמר רבי: נתפרדה חבליה; פי שכיב אדרבן, אמר רבי: נתפרדה

ולמיא ליה - בפרהסיא. דלמא - מצערי ליה לרבי. עבדא איסורא - וזנתה. שדר ליה - אנטונינוס לרבי עשב ששמו גריגרא. וקיא' בלעו. והבין רבי מה לו ולעשב הזה, ודאי סימנא הוא דשלח ליה גריגרא - נגדרה ונמשך לב גירא עם הנושאים. וידע היה ללמוד אנטונינוס. שדר ליה - רבי כוסברתא. בלעו אליגרא"א. כלומר, חזק בוס ברתא שתי מלות. הדר שדר ליה - אנטונינוס כרתו, בלעו פוריש. כלומר, אם כן יכרת ורעי. הדר שדר ליה חסא - לייטוגא בלעו. כלומר, חס עלה. כוסברתא. פי: דיאסקאות של עור, שרש שקים גדולים. [וחישי אפומייהו - שאם יפתחו השקים, רואים החטים ולא יבינו]. ודחתו מינייהו נישוק עלייהו - היוצאין מבנין יוצאיו הוצאות למלכי רומי העומדין אחרי על סמך הממון חלו. נקרתא - מערה, לשון "נקרת הצור" (שמות לג). לביתיה דרבי - ללמוד תורה. משפסא ליה - משמש לפגוע בסעודה. שמה אדום - בשרתם ממשעת קרא. פי: שיש לו נימא ברילו - בשרתם ומצעה. ויחיה - חיבריא. כל דוכי מלכא - נוצח את המלך בדברים, בשרת הוא למלך, ומשפט האיש להשליכו. לקמונא חלילא - בית מלא עפר. כוסברתא. רומית, אילפא - ספינה. בלא מיכסא - כלומר, אוי לך, והואיל ועליהן אתה נהרג, שלא מלתה את עצמך וחל חסל עמך. עמדה. ויחיה לאחר וילבניו - בלחם הפנים כתיב, ויהא נוטל מוחצא. כדאמרין בסדר יומא (יז, ב): ונטול חלה אחת משתי חלות של עצרת ואברע או חמש ממשעה לחם הפנים, והחם מפרש לה דפלגא היא. והכי נמי השוה אותי נגד כולך, שהוכיח שמי לבד. אדרבן - שרש שבטנים היה.

נתפרדה

דקטיל - אין משיבין על הקלקלה, אשפכיה ואיזיל - קא מוולוין במלכותא! בעא רחמי עליה ואחיה ושדריה. אמר: ידענא, וזטי דאית בכו מתיא מותם, מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך. כל יומא הנה משמש לרבי, מאכיל ליה, משקין ליה. כי הנה בעי רבי למסין לפוריא הנה נחין קמי פוריא, אמר ליה: סק עיקואי לפוריא. אמר: לאו אורח ארעא לזולזל במלכותא פולי האי. אמר: מי ישמני מצע תחתיך לעולם הבא. אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה: אין. אמר ליה, והכתוב: "לא יהיה שריר לבית עשו!" - בעושה מעשה עשו. תניא נמי הכי: "לא יהיה שריר לבית עשו" - יכול לכל? תלמוד לומר: "לבית עשו", בעושה מעשה עשו. אמר ליה, והכתוב: "שמה אדום מלכיה שריה" אמר ליה: "מלכיה" - ולא פל מלכיה, "פל נשיאיה" - ולא פל שריה. תניא נמי הכי: "מלכיה" - ולא פל מלכיה, "פל נשיאיה" - ולא פל שריה; "מלכיה" - ולא פל מלכיה - פרט לאנטונינוס בן אסיוויוס, "פל נשיאיה" - ולא פל שריה - פרט לקטיעה בר שלום. קטיעה בר שלום מאי הוי? דההוא קיסרא דהנה סני ליהודאי, אמר להו לחשיבי דמלכותא: אמרו לו: יקטענה ויחיה. אמר להו קטיעה בר שלום: דא, דלא וכלת להו לכוליה, דכתיב: "פי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם", מאי קאמר? אלימא דבדרתהון כארבע רוחות, האי "כארבע רוחות" - "לארבע רוחות" מבעי ליה! אלא בשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות, קד אי אפשר לעולם בלא ישראל. ועוד, קרו לך מלכותא קטיעה. אמר ליה: מימר שפיר קאמרת, מיהו פל דוכי מלכא שדו ליה לקמונא חלילא. בדר הנה נקטין ליה ואולין, אמרה ליה ההיא מטרוניתא: ווי ליה לאליפא דאולא לרבי עקיבא ותביריו. יצא רבי עקיבא ודרש: "ויהי לאחר וילבניו" - מחצה לאחר וימחצה לבניו. יצתה בת קול ואמרה: קטיעה בר שלום מוזמן לחי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים. אנטונינוס שמשיה לרבי, אדרבן שמשיה לרבי. פי שכיב אנטונינוס, אמר רבי: נתפרדה חבליה; פי שכיב אדרבן, אמר רבי: נתפרדה

**גמ'** גידל בר בנימין בשם רב בכל מקום שהכשירו עדות אשה כאיש האיש מכחיש את האשה ניתני עד אומר מת ואשה אומרת לא מת אשה אומרת מת ועד אומר לא מת. תני דבית רבי בן. תני בשם ר' נחמיה הולכין אחר רוב העדות. הוה עבדה שתי נשים ואשה אחת עשו אותן בשני עדים ועד אחד. הוה את אומר באשה ונשים אבל אם היו מאה נשים ועד אחד פעד פעד אינן:

**הלכה ז מתני'** האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים באת אומרה מת בעלי תנשא ותיטול כתובה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לפהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון ר' עקיבה אומר אי זה דרך מוציאתה מידי עברה עד שתהא אסורה להנשא ואסורה מלוכל בתרומה:

**גמ'** חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה מעתה אפילו על עצמה לא תהא נאמנת מתוך שהיא יודעת שלא עשו דבריה אצל חבירתה כלום אף היא אומרת אמת. מעתה אפילו על צרתה תהא נאמנת. אומר רבי הילא חוזר לקלוקל הראשון חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה:

**הלכה ח מתני'** אומרה מת בעלי ואחר כך מת חמי תנשא ותיטול כתובה וחמורה אסורה היתה בת ישראל לפהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון רבי עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתה מידי עברה עד שתהא אסורה להנשא ואסורה מלוכל בתרומה:

**גמ'** ויתהא נאמנת לומר מת חמי לא בן סברין מימר בשם שאינן נאמנות עליה כך היא אינה נאמנת עליהן.

[דף פ"א ע"א]

אמר רבי חנינה תפטר שהיה חמיה בן וסימה:

**הלכה ט מתני'** קידש אחת מחמש נשים ואין ידוע אי זו קידש כל אחת ואחת אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת וכתבה ביניהן ומסתלק דברי רבי טרפון ר' עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתו מידי עברה עד שיתן גט וכתבה לכל אחת ואחת גזל אחד מחמשה ואין ידוע אי זה מהן גזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל מניח את הגזלה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון רבי עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתו מידי עברה עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד:

**גמ'** אומר רבי אפי מתניתין דר' עקיבה דלא כרבי טרפון דתנינן תמן אומר לשנים גזלתי את אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם הוא אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה מכם הוא

נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן דברי הכל היא אומר צא ידי שמים. רבי בא בשם רב יהודה כן שיש עדים יודעים כן שאין עדים יודעים. רבי הילא בשם ר' אלעזר כן בשותקין כן במדברים. רבי ירמיה בשם רב כן בנשבע כן בשלא נשבע רבי יוחנן אומר אם בשנשבע היה לו לעשות שליח בית דין ולמסר. ר' יוחנן סבר מימר בית דין שעשא גזל לא בית דין שעשא גזל. רב אמר בית דין שעשא גזל ולא בית דין שעשא גזל. חיליה דרב מן הדיא דמר רבי שמעון בן לעזר בית דין שעשא גזל ולא בית דין שעשא גזל. רבי ירמיה בעי אם בשנשבע היה לו לשתק ר' ירמיה סבר מימר היה לו לשתק ולא להודות. רבי יוסה סבר מימר היה לו לשתק ולא להשבע. אמר רבי יודן ואפילו תימר דאינון אמרין היא שותקין והיא מדברים בגזלה מודי בפסקון דשתק מתגר ודמשתעי מספר. דשתק מתגר מן הדיא שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מנה עד שיבא אליהו.

## [דף פ"א ע"ב]

דמשתעי מספר מי הכא אומר גזלתי את אחד מכם ואיני יודע איזה מכם כו':

**הלכה י מתני'** האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים באה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתבכמת נתן לו פן במדינת הים אמרה מת בני ואחר כך בעלי נאמנת מת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתבכמת נתן לי יכם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יכמי יכמי ואחר כך מת בעלי נאמנת הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יכמי יכמי ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת שאין האשה נאמנת לומר מת יכמי שתנשא ולא מתה אחותי שתפנס לביתה ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו ולא מתה אשתו שישא אחותה:

**גמ'** רבי חנניה בעא קומי רבי אילא מן תנא חוששין לדבריה חולצת רבי טרפון דלא פרי עקיבה אמר ליה דברי הכל הוא הכא אף ר' עקיבא מודה בה מה בינה לקדמייתא הכא תימר אינה נאמנת וכה תימר נאמנת כשיצתה מכלל התר ליהם והן דתימר אינה נאמנת כשלא יצתה מכלל התר ליהם. אמר ר' יוסה מתניתא אמרה בן שלא עשו דבריו בנקבות דתנינן שאינה נאמנת לומר מת יכמי שתנשא ולא מתה אחותי שתפנס לביתה מפני שאין לה בנים הא אם יש לה בנים נאמנת:

## פרק ט"ז

**הלכה א מתני'** האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים באו ואמרה לה מת בעליך לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שפא מעברת צרתה היה לה חמות אינה חוששת יצאת מלאה חוששת רבי יהושע אמר אינה חוששת:

## [דף פ"ב ע"א]

**גמ'** רב שאיל לרבי חיה רובה ותמתין שלשה ותחליץ מיד. מה נפשך אם בן קימה הוא לא נגעה בה חליצה אם אינו בן קימה הרי חליצתה בידה. אמר ליה לא שני שלשה חדשים אלא אצלך. הוא אצל צרתה כמה תמתין ט' חדשים. ותחליץ מיד. מה נפשך אם בן קימה הוא לא נגע בה חליצה אם אינו בן קימה הוא הרי חליצה בידה. אתא רבי יהודה בשם רבי אלעזר בשם רבי חייא רובא שלא תהא צריכה פרוז לכהונה. חבריא בשם רבי יוחנן טעמון דרבנן פי ישובו בודאי ולא בספק. יצאת מלאה חוששת שהיא ספק אחד ספק זכר ספק נקיבה מדבר תורה להחמיר. רבי יהושע אומר אינה חוששת שהיו שני ספקות ספק זכר ספק נקיבה ספק בן קימה ספק אינו בן קימה שתי ספקות מדברי תורה להקל:

**הלכה ב מתני'** שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו לזו עדים ולזו אין עדים את שיש לה עדים אסורה ואת שאין לה עדים מותרת לזו בנים ולזו אין בנים את שיש לה בנים מותרת וזו שאין לה בנים אסורה נתייבמו מתו ויבמין אסורות להנשא רבי לעזר אמר הואיל והתירו ליבמין התירו לכל אדם:

**גמ'** שתי יבמות לזו בנים ועדים ולזו אין פלוס זו נותרת בכניה וזו נותרת בעדיה. מה טעמא דרבי לעזר משום שאינה חשודה לקלקל צרתה כל עקר. נישמעניה מן הדיא האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאתה ואמרה מת בעלי תנשא ותיטול כתובה וצרתה אסורה. וסברין מימר חשודה היא לקלקל את עצמה כדי שתקלקל צרתה ולית ר' לעזר פליג הוי לית טעמא ואלא דלא מקלקלא נפשה ולא משום שאינה חשודה לקלקל צרתה כל עקר. וחש לומר שפא שלח לה גיפא ממדינת הים.

## [דף פ"ב ע"ב]

הגע עצמך שהיה כהן. אמר ר' בא בר זימנא השויה היא לעשות כמה חללים כדי לעשות בני צרתה ממזרין:

**הלכה ג מתני'** אין מעידין אלא על פרוצות פנים עם החטם אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו אין מעידים אלא לאחר שלשה ימים. אפילו מגיד וצ'וב על הצליב ונחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ר' יודה בר בבא לא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות:

**גמ'** רב יהודה אמר החטם עם הלסתות ואתיא דמר רבי ירמיה בשם רב (ישעיה ג) הפרת פניהם ענתה בם זה החטם. אמר רב תייה בר בא מאן דכעי דלא מתחכמא יחייב איספלני על נחיריה ולא מתחכם. כהדא ביומי דארסקינס מלכא הוויין ציפוראי מתבעין וחוון יתבין איספלני על נחיריהון ואינין לא מתחכמין. ובסיפא איתמר עליהון לישן ביש ואיתצידון פולחון מן בידו. כתיב (דברי הימים ב יג) ויכו בהם אביה ועמו מכה גדולה מאד. אמר רבי אבא בר כהנא שהעביר הפרת פניהם של ישראל הדא הוא דכתיב הפרת פניהם ענתה בם וגו' זה החטם. רבי אמי אמר שהושיב עליהם משמרות שלשה ימים עד שנתקלקל צורתן הדא הוא דכתיב (ירמיה טו) עצמו לי אלמנותיך מחול ימים. ותני בן אין מעידין אלא על פרוצות פנים עם החטם. כתיב: "ולא עצר פה ירבעם עוד בימי אביהו ויגפיהו ח' וימת". אמר רבי שמואל את סבור שהוא ירבעם אינה אלא אביה ולמה נגף רבי יוחנן אמר על שחישד את ירבעם בפרים הדא הוא דכתיב: "ואתם המון רב ועמכם עגלי הזהב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים". ריש לקיש אמר על שפגה את אחיה השילוני. הדא הוא דכתיב: "וירבעו אליו אנשים בני בליעל", על דצווח לאחיה השילוני. ורבנן אמרין על ידי שבאת עבודה זרה לידו ולא ביערה הדא הוא דכתיב: וירדה אביה אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים את בית אל ואת בנוחיה וכתוב (מלכים א יב) וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן. אף על פי שיש בגופו ובכליו ולא בן תני מנין לאחיה שטעה אתה מחזירו בין בגופו בין בכליו שנייא היא שהסימנין דרפן להשתנות.

## [דף פ"ג ע"א]

בני מתניתא אין מעידין אלא עד לאחר שלשה ימים. ר' בריה ורב פפי רבי יהושע דסיקנין בשם רבי לוי כל תלתא יומין נפשא מייסא על גופה סברה דהיא חזרה לגווה פיון דהיא חמית ליה דאשתני זיווחון דאפוי היא שבקא ליה ואולא ליה ומן תלתא יומין ולחלון הכרם נבקעת על פניו ואמרת לו חילך מה שגולת ודמסת. רבי חגי בשם רבי יאשיה מיייתי לה מהדא קרא (מלאכי ב) וזריתי פריש על

פניכם ואפילו פרש חגיכם באותה שעה (איוב יד) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל: פסקא:  
 אפילו ראוהו מגוייד: אני אומר בהרב מלבנת נכוה והיה. וצלוה על הצלוב אומר אני מטונא עברה  
 עליו ופדאתו. והחיה אוכלת בו אני אומר בתרחמו עליו מן השמים. נפל לבור אריות אין מעידין עליו  
 אומר אני נעשה לו נסים כדניאל. נפל לכבשן האש אין מעידין עליו אומר אני נעשה לו נסים כחנניה  
 מישאל ועזריה. נפל לבור מלא נחשים ועקרבים אין מעידין עליו. רבי יהודה בן בבא אומר אומר אני  
 חבר היה. נפל ליורה בין של מים ובין של שמן אין מעידין עליו רבי אבא אומר של שמן מעידין עליו  
 של מים אין מעידין עליו. ר' יודה בן בבא רבי זעירא רבי חננאל בשם רב הלכה כרבי יהודה בן בבא.  
 מיליהון דרבנין פליגין דמר רבי ירמיה מעשה באחד שנפל לירדן ועלה לאחר שבועה עשר יום והפירו  
 שצרפתו הצנה והשיאו את אשתו:

**הלכה ד מתני'** נפל במים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף הרי אשתו אסורה אומר ר' מאיר  
 מעשה באדם אחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אומר רבי יוסה מעשה בסומא שירד  
 למבל במערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתצא נפשם והשיאו את נשותיהן ושוב מעשה בעסיה  
 באחד ששלשלוהו לים ולא עלה בידן אלא רגלו אמרו חכמים מן הארכובכה ולמעלן תנשא מן  
 הארכובכה ולמטה לא תנשא:

**גמ'** נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים  
 מים שאין להם סוף אשתו אסורה שיש להם סוף אשתו מותרת. אומר רבי מאיר מעשה שנפל לבור  
 הגדול ועלה לאחר שלשה ימים. אומר לו אין מזכירין מעשה נסין. אומר רבי מעשה בשנים שירדו  
 לכמור מכמרת לירדן לציתותי. ראה אחד מחילה של דגים ונכנס לתוכה ובקש לצאת לא היה מוצא  
 פתחה של מערה ובא חברו ועמד על פתחה של מערה ושהו כדי שתצא נפשו ובא והגיד בתוך ביתו  
 ובשחרית זרחה החמה והפיר פתחה של מערה ויצא ובא ומצא הספד קשור בתוך ביתו. אומר ר'  
 עקיבא מעשה

[דף פ"ג ע"ב]

שעשיתי מפרש בים הגדול וראיתי ספינה אחת ששקעה בים והייתי מצטער על תלמיד חכם אחד  
 שהיה בתוכה וכשבאתי למנוחה של קפודקיא והתחיל מקדמיני ושואל לי שאלות נומתי לו בני היאף  
 פלמיתה? נומה לי: רבינו מרפני גל לחברו וחברו לחברו עד שהקיאני ליבשה. באותה שעה אמרתי  
 גדולים דברי חכמים שאמרו מים שאין להם סוף אשתו אסורה מים שיש להם סוף אשתו מותרת. אומר  
 רבי אבהו אם הים גליני והפיט לארבע רוחותיו וראה שאין שם בריה משיאין את אשתו. ושוב

מעשה באסא באחד ששלשלתי לים ולא עלת בידם אלא רגלו. תני רצו להתנף ספוגים וכו' ומצאו אותו שלחני בעכו. רבי חגי בעא קומי רבי יוסי לא מסתברא נותנין לו שהות כדי טרפה אמר ליה אף אנא סבור בן:

**הלכה ה מתני'** אפילו שמע מן הנשים אומרים מת איש פלוני דים רבי יודה אמר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספוד ולקבר את איש פלוני בין מתפון בין שאינו מתפון רבי יודה בן בבא אומר בישראל עד שיהא מתפון ובגוי אם מתפון אין עדותו עדות:

**גמ'** שמע קול המקוננת מיפכתו בין חמיתים – אין עדות גדול מזה. מקמטריסי המלך: מת פלוני, נהרג פלוני – אין משיאין את אשתו. מבית דין שלישי: מת פלוני, נהרג פלוני – משיאין את אשתו. אבד פלוני, נהרג פלוני – אינו בעולם. אבד פלוני – אני אומר אבד רבך מן עלמא. נתרי פלוני, אנא אומר אתרין פלוני מאכל. פלוני אינו בעולם – טפה רוחיה עליה. שקעה ספינתו בים, אתיא בהדא דתמר, רבא בר זבדא בשם רב מעשה באבא סימי ששקעה ספינתו בים, והוא לא היה בתוכה, והבא בן. איזו היא מתפון. רבי יוחנן אומר: כל שמוזכרין לו אשה. רבי שמעון בן לקיש אומר: כל ששואלין אותו והוא משיב. אומר ר' חגי לרבי יהושע בן לוי: זכור רבי בשלישי וכמה זמנים כל שהיו מתירסין בנגד רבי הושעיה ביד למעבד בהדה דר' שמעון בר לקיש והוא לא מקבל עליו. רב יהודה בשם רב אין הלכה ברבי יהודה בן בבא בישראל

**[דף פ"ד ע"א]**

ומילחון דרבנן אמרין בן דמר ר' שמואל רבי אבהו רבי עקיבה בר אחא בשם רבי יסא אין בודקין עדי מיתה בדרישה וחקירה. מעשה באחד שבא להעיד לפני רבי טרפון על האשה שנשאת אחר לו בני היאך אתה מעיד על האשה שתנשא. אומר לו ר' עמונ היה בשירה וירד הנגים עלינו ונתלה ביהור של זית ופשחו ורדה הנגים וקור נומתי לו בני משבחה אני בארי נומה לו יפה כיוונת לשמי אני נקרא בעירי יוחנן בן יונתן ארי מכפר שיחלה אמרתי לו בני יפה אמרת יונתן בן יוחנן אריה מכפר שיחלה אמר לי לא כך אמרתי אלא יוחנן בן יונתן אריה מכפר שיחלה אמרתי לו והלא כך אמרת יונתן בן יוחנן ארי מכפר שיחלה אמר לי לא כך אמרתי אלא יוחנן בן יונתן אריה מכפר שיחלה. לאחר הימים חלה ומת ובדק רבי טרפון את עדותו והשיאו את אשתו. או נימר משום מה בכך אשכח תני אין בודקין עדי מיתה בדרישה וחקירה ולא ברבי טרפון דרבי טרפון אומר בודקין עדי מיתה בדרישה וחקירה:

**הלכה ו מתני'** מעידין לאור הנר ולאור הלכנה ומשיאין על בת קול מעשה באחד שעמד על ראש הקור ואמר איש פלוני בן איש פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני נשכני נחש והרי אני מת הלכו ולא הפירוהו והשיאו את אשתו:

**גמ'** אמר רבי חנינא למדני רבי יונתן והן שראו בוביה של אדם. רב אחא בשם רבי חננא תפון תנינן מי שהיה משלף בבור ואמר כל השומע את קולי יכתב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו ומר רבי יונתן: והן שראו בוביה של אדם. רבי אחא בשם רבי חנניא בשם רבי חנינא הדיא דתימר בשדה אכל בעיר אפילו לא בוביה של אדם. והן תנינן מי שהיה משלף בבור ואמר כל מי ששומע את קולי יכתב גט לאשתו הרי זה יכתבו ויתנו ומר רבי יונתן והוא שראו בוביה של אדם. אמר רבי אבון הפוזקין מצויין בבורות פדרף שהן מצויין בשדות. תפון תנינן הפוסית זה הדיוט והניסית זה ההדיוט. הא חכם לא. מפיון שהוא נפת אין זה חכם מפיון שהוא מסית אין זה חכם. ביצד עושין לו להערים עליו? מכמינים עליו שני עדים בני אדם בבית הפנימית, ומושיבין אותו בבית החיצון, ומדליקין נר על גביו כדי שיהו רואין אותו ושומעין את קולו, שכן עשו לכן סמך בלוד שהכמינו לו שני תלמידי חכמים והביאנוהו לבית דין וסקלוהו. וכה תאמר אכן. שנייא היא דמר אני. אף חקא אני. שלא יברח וילך לו וילך ויסית את אחרים עמו. תפון תנינן המביא גט ואבד ממנו אם מצאו על אתר כשר ואם לאו פסול. אינהו על אתר ר' יוחנן אמר כל שלא עברו שם שלשה בני אדם. עבר גוי מהו נישמעניה מן הדיא אדא בר בר חנה אייתי גיטא ואבד מיניה אשכחיה חד סרקאי אתא עובדא קומי רבנן ואכשרון, הדיא אמרה עבר גוי כשר.

## [דף פ"ד ע"ב]

נימר סימן הוי ליה בהיה ולא בן תני אין סימן לגטין. בההוא די אמר תרתי שורין ברם חקא ת"א שבו הנה נקוד. רבי עזרא בעי קומי רבי מנא חקא למה הוא פסול אני אומר אחד הנה שם והנה שמו כשמו. הנה עצמד שבדקו כל אותו מקום ולא מצאו שם אחד כשמו. ולא משום חמר הנה בעריות. והא תנינן הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו הלכו ולא הפירוהו והשיאו את אשתו אמר ליה רבי מנא בן אמר ליה ר' שמי רבי אחא בשם רבי בון בר חייא האיש הזה בידו שני גיטין ובידו אחד כשר ואחד פסול אבד את הכשר והשליך את הפסול בשעה שמצא אני אומר את הפסול מצא:

**הלכה ז מתני'** אמר רבי עקיבא: בשירדתי לנהרדעא לעבור השנה מצאני נחמיה איש בדלא אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא יהודה בן בבא נימית לו וכן

הדברים אמר לי ואמר להם משמי אתם יודעים שהמדינה הזאת משבשת בגיטות מקבל אני מרבן גמליאל תזקן שמישיאין האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל שמח לדברי ואמר מצינו חבר ליהודה בן בבא מתוך דברים נזכר רבן גמליאל שנהרגו תרונים בתל ארזא והשיא רבן גמליאל את נשותיהן על פי עד אחד והיוזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ומפי שפחה:

**גמ'** מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני רבי ירמיה אמר משיאין את אשתו. ר' בון בר כהנא אמר אין משיאין את אשתו. מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין. מתניתא מסייעא לר' ירמיה על פי עדים. לא על פי כתבן ולא על פי מתרגמן ולא עד מפי עד. ועכשו אין משיאין עד מפי עד. ודכותה על פי כתבן ועל פי מתורגמין משיאין. ומתניתא מסייעא לרבי בון בר כהנא יפה בח העדים מבח השטר וכח השטר מבח העדים שהעדים שאמרו מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו. מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני אין משיאין את אשתו. יפה בח השטר מבח העדים שהמלוה את חברו בעדים גובה מנכסיו בני הזרין בשטר גובה מנכסין משעבדין:

**הלכה ח מתני'** ר' לעזר ור' יהושע אמרו אין משיאין את האשה על פי עד אחד רבי עקיבא אומר לא על פי אשה ולא על פי קרובים:

**גמ'** תנינן החזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה ומפי קרובים ואת אמר חכין. מתניתין כמשנה הראשונה:

**הלכה ט מתני'** אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם בדרך והניחיהו בפונדק ובחזירתו אמרו לפונדקית איז חבירינו נומת להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו אמרו לו לא תהא כהנת בפונדקית אמר להם בשתהא הפונדקית נאמנת הפונדקית הוציאה להן מקלו ומנעלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו:

**גמ'** הפונדקית הוציאה להן מקלו ומנעלו ואפונדתו וספר תורה שהיה בידו. רבי אחא בשם רבי חנינא:

[דף פ"ה ע"א]

עשו אותה כחיה שהוא נאמנת על אתר. אמר ר' שמואל בר סוסרטא עשו אותה כגוי מסיח לתמו. חד אריסטון בעא קומי ר' מנא ליתה דא פליג על רבי שמעון בן לקיש דרבי שמעון בן לקיש אמר

# תְּלִמּוּד

# מִסְכֵּת יְבָמוֹת

# יְרוּשָׁלַמִי

כָּל שְׂשׂוּאָלִין אוֹתוֹ וְהוּא מוֹשִׁיב. לֵית בֶּן כְּהֻנָּה דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוֹסְרֵטָא. אֵית בֶּן כְּהֻנָּה דְּמַר רַבִּי חֲנִינָא עָשׂוֹ אוֹתָהּ כְּחִיהָ שֶׁהוּא נֶאֱמָנָת עַל אֲתֵר:

הֲדָר עַל מִסְכֵּת יְבָמוֹת, וְהִדְרָה עָלָן. דַּעְתָּ עַל מִסְכֵּת יְבָמוֹת, וְדַעְתָּ עָלָן. לֹא נִתְנָשִׁי מִנֶּה מִסְכֵּת יְבָמוֹת, וְלֹא תִתְנָשִׁי מִנֶּה, לֹא בְעֶלְמָא הֲדִין וְלֹא בְעֶלְמָא דְאַתִּי: (ג' פַּעֲמִים)

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֲמֻנָתֵנוּ בְּעוֹלָם הָזֶה, וְתֵהֵא עֲמֻנָה לְעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַר פִּשְׁא, רַמִּי בַר פִּשְׁא, נַחֲמָן בַר פִּשְׁא, אֲחָי בַר פִּשְׁא, אֲבָא מָרִי בַר פִּשְׁא, רַבְרָם בַר פִּשְׁא, רַבִּישׁ בַר פִּשְׁא, סוּרְחָב בַר פִּשְׁא, אֲדָא בַר פִּשְׁא, דְּרִי בַר פִּשְׁא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיִת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה בְּלֵנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵנוּ וְצִאֲצָאֵי עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלֵנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִזְמֵי תוֹרָתְךָ:

מֵאִיבֵי תַחֲבֻמֵּי מִצְוָתְךָ, מִי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לְבִי תָמִיד בְּחֻסֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, מִי בָם חֵייתִנִּי: בְּרִיךְ אַתָּה יְיָ, לְמִדְּנֵי חֻסֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן סֶלָה וְעַד:

מִזִּידִים אֲנַחְנוּ לִפְנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשְׁמִיתָ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שְׁמִיתָ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְיָת. שְׁאֲנוּ מַשְׁפִּימִים וְהֵם מַשְׁפִּימִים, אָנוּ מַשְׁפִּימִים לְדְבָרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁפִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אָנוּ עֹמְלִים וּמַקְבְּלִים שֹׁכֵר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מַקְבְּלִים שֹׁכֵר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שְׁחַת, שְׁנֶאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאֵר שְׁחַת, אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֵי אֲבִטָּח בָּךְ.

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי, כָּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנוּ לְסִיִּים מִסְכֵּת יְבָמוֹת, כֵּן תַּעֲזָרֵנִי לְהַתְחִיל מִסְכֵּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וְלְסִימָם, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַנֵּס אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכוּת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמֻנָאִים וְתִלְמִידֵי חֻכְמִים, וְעֲמוּד לִי וְלְעָרֵי, שְׁלֹא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרְעִי וְזָרַע זָרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַנֵּם בִּי, בְּהַתְחַלְקָה תִּנְחָה אֶתְךָ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלַי, וְהִקְיֹצֹת הִיא תְּשִׁיחָה: מִי בִי יִרְבוּ יְמֵיהָ, וְיִוָּסִיפוּ לָהּ שָׁנוֹת חַיִּים: אֲוֶרֶךְ יָמִים בְּיָמֶיהָ, בְּשִׁמְאֻלָּה עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, וְיִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

## פרק ראשון

[דף א' ע"א]

**הלכה א' מתני'** בתולה נישאת ביום הרביעי ואלמנה ביום החמישי שפעמים בשבת בתי דינין יושבין בעיירות ביום השני וביום החמישי שאם היה לו טענת בתולים היה משלים לבית דין:

**גמרא** בר קפרא אמר מפני שכתוב בם ברכה והלא אין כתיב ברכה אלא בחמישי ובששי בלבד בחמישי בעופות ובדגים בששי באדם והנה אמר רבי יוסי טעמא דבר קפרא רביעי אור חמישי חמישי אור ששי והלא כתיב ברכה בשביעי אין כתיב ברכה בבריות אלא ביום מפני שאין כתיב בבריות הא אילו הוה כתיב ברכה בבריות היתה נישאת בשבת לא בן תני לא יבעול אדם בעילה בתחילה בשבת מפני שהוא עושה חבורה אלא באחרים מפני שאחרים מתירין כלום אחרים מתירין אלא בשבנם שעד שלא בנם אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה משבנם זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה אם אומר את בן נמצאתה פקוזה קניין בשבת אמר ר' מנא הוה אמר אילין דכנסין אמר לן צריך לזנוסא מבועד יום שלא יהא פקוזה קניין בשבת רבי לעזר מיייתי לה טעם דמתני' שאם היה לו טענת בתולים היה משלים לבית דין מתניתא מסייעא לרבי לעזר מן הפקוזה וחילף נהגו לשאת בשלישי ולא מיהו בידן חכמים בשני אין שומעין לו ואם מפני האונס מותר מהו מפני האונס מפני הפשעים מה בין שני לשלישי לא

[דף א' ע"ב]

דומה משתהא יום אחד למשתהא שני ימים וישתהא שני ימים שלא יערב עליו הפקוזה ויערב עליו הפקוזה לית יכול דאמר רבי אילא בשם ר' אלעזר מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום ספק מוטה וחס לומר שמא אנוסה היא קול יוצא לאנוסה ואפילו תחוש לה משום אנוסה לא ספק אחד ספק אנוסה ספק פתוחה מדבר תורה להחמיר אמר רבי יוסי ואפילו תחוש לה משום אנוסה שתי ספיקות ספק אנוסה ספק פתוחה ספק משנתארוסה ספק עד שלא תארוס שתי ספיקות מדבר תורה להקל קידשה בחופה לית ליה באילין קנסייא אמרין רבי מתניה עבד לברתיה בן על דעתיה דר' לעזר במקום שפתי דינין יושבין בכל יום תינשא בכל יום ובמקום שאין בתי דינין יושבין בכל יום לא תינשא כל עיקר שלא לעקור זמנו של רביעי ויעקור זמנו של רביעי אף הוא אית לה פהדא דתני בר קפרא בר קפרא אמר מפני שכתוב בהן ברכה ותינשא בראשון וישלים לבית דין בשני אית דבגעי מימר שלא לעקור זמנו של רביעי ואית דבגעי מימר פהדא דתני בר קפרא דבר קפרא אמר מפני שכתוב בהן ברכה

שזוין שאינה נישאת לא בערב שבת ולא במוצאי שבת לא בערב שבת מפני כבוד שבת ולא במוצאי שבת חכרייא אמרין מפני הפורה רבי יוסי אומר

[דף ב' ע"א]

מפני כבוד שבת מתניתא מסייעא לחכרייא מפני מה אמרו בתולה נישאת ביום הרביעי כדי שיהא אדם מתקין צרכיו ג' ימים זה אחר זה ר' בא בר בהן אמר קומי רבי יוסי רבי אחא בשם רבי יעקב בר אידי אסור לאדם לישא אשה בערב שבת הדיא דאת אמר לעשות סעודת אירוסין הא לארס יארס שמואל אמר אפילו בתשעה באב יארס שלא יקדמנו אחר מחלפא שיטתא דשמואל תמן הוא אמר (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה וגו' (שם סג) במאזנים לעלות המזה מהכל יחד ובההוא אמר אכין אלא שלא יקדמנו אחר בתפילה ואף על פי כן לא לקיימה רבי חזקיה רבי חייה בשם רבי אבהו אמר אסור לדון דיני ממונות בערב שבת והא מתניתא פליגא לפיקד אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני נפשות הא דיני ממונות דנין ותני רבי חייה בן דנין דיני ממונות בערב שבת אכל לא דיני נפשות כאן להלכה כאן לדבר תורה רבי יונה בשם רבי קריספא בוגרת כחכית פתוחה היא הדיא דאת אמר שלא להפסידה מכתובתה אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתייה ביי דרבי חנינא דרבי חנינא אמר מעשה באשה אחת שלא נמצאו לה בתולים וכו' מעשה לפני רבי אמר לה איכן הן אמרה ליה מעלותי של בית אבא היו גבוהין ונשרו והאמינה רבי הדיא דתימר שלא להפסידה מכתובתה אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתייה ביי דתנינן תמן בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים בתולה אלמנה גרושה חלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים הדיא דאת אמר בכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתייה ביי דתנינן תמן האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שהוא מתניחוד עמה הדיא דמר לכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי מפני ספק סוטה ואתייה ביי דתנינן תמן הנזשא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משאירסתני נאנסתי ונסתחפה שדך והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתיה והיה מקחי מקח טעית הדיא דמר לכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה ואתייה ביי

[דף ב' ע"ב]

דתנינן תמן היא אומרת מופת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את הדיא דתימר בכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה וכו' והוא דאמר רבי הילא בשם ר' אלעזר מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום ספק סוטה על דעתיה דרבי לעזר בוגרת אימתי היא

נישאת בתולה מן הנישואין אימתי היא נישאת מופת עין כרבי מאיר אימתי היא נישאת נישמעינה מן הדא אם יש עדים שיצאת בהינמא ולא אידבר רביעי הדא אמרה דלית רביעי כלום ולמנה ביום החמישי שאם אומר את לו באחד מכל ימות השבת אף הוא משכים ויוצא למלאכתו מתוך שאתה אומר לו בחמישי בשבת אף הוא שמת עמה חמישי ששי ושביעי משה התקין שבעת ימי המושטה ושבעת ימי האכל ולא התקין לאלמנה כלום אף על גב דתימר לא התקין לאלמנה כלום טעונה ברכה מבועז דכתיב (רות ד) ויסק בעז עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו אומר רבי אלכסנדר מייבן שאין קמן רשאי לישב עד שיאמר לו הגדול שב אמר רבי פינחס מייבן לבית דין שאין ממנין זקנים בבתי משתיות שלחן אומר רבי לעזר בי רבי יוסי מייבן לברכת חתנים שהיא בעשרה אומר ר' יודה בר פזי ולא סוף דבר בחור לבתולה אלא אפילו אלמון לאלמנה מבועז שהיה אלמון ורות היתה אלמנה וכתיב (שם א) ותחם כל העיר עליהם ואיפשר בן כל קרית מתבטלה בגין נעמי על עליבתא אלא אשתו של בעז מתה באותו היום עד כל עמא גמל הסדא נכנסה רות עם נעמי ונמצא זו יוצאת וזו נכנסת תני אומרים ברפת חתנים כל שבעה אומר ליה רבי יוסי והא תני רבי הויה אומרים ברפת אכלים כל שבעה אית לך מומר מפקין מתא כל שבעה מאי כדון מה כאן מנהם עמו אף כאן משמת עמו מה כאן מזכירין אף כאן מזכירין תני אומר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין אותן שני שושבינין אחד משל פלה ואחד משל חתן אף על פי כן לא היו מעמידין אותן אלא בשעת נישואין ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו מייחדין החתן אצל הפלה שעה כדי שיהא לבו גם בה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו השושבינין מפשפשיין במקום החתן ובמקום הפלה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו השושבינין ושינין במקום חתן ובמקום פלה ובגליל לא היו עושין כן

[דף ג' ע"א]

כל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול למען טענת בתולים תפון תנינן כל גפן יש בה זין ושאין בה זין טרוקטי ר' ירמיה בעי מעתה אין טענת בתולים בר' יודה אומר רבי יוסה כל גרמא אמרה שיש טענת בתולים כרבי יודה דתני אומר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין שני שושבינין א' משל חתן ואחד משל פלה אף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנישואין ובגליל לא היו עושין כן וכו' עד ושינין במקום חתן ובמקום פלה ובגליל לא היו עושין כן מאי כדון עליה להביא ראיה שהיא ממשפחת טרוקטי רבי ירמיה סבר מומר מנהג יהודה בגליל אומר ליה רבי יוסי וכי מנהג יהודה בגליל עדות תורה היא אלא מנהג יהודה ביהודה ומנהג גליל בגליל מפיו דתימר אינה עדות תורה לא יעמוד אלא שלא יפרצו בנות ישראל בזימה אם בשביל שלא יפרצו בנות ישראל בזימה אפילו מעמיד לא

## מִסְכַּת בְּבֶא בִתְרָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

**ג**, א המוכר את הבית - מכר את הדלת, ואת הנגר, ואת המנעול, ואת המכתשת החקוקה. אבל לא מכר את התנור, ולא את הכירים, ולא את הרחים, ולא את המכתשת הקבועה. רבי אליעזר אומר: כל המחבר בקרקע - הרי זה מכור. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא וכל מה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר לו את הבאר ולא את השדה ולא את הדונות והיציעים, ולא את המערות שבתוכו. אם כן למה כתב עומקא ורומא? שאם רצה להגביה - מגביה, להשפיל - משפיל. כל שאינו מכור בבית - מכור בחצר. המוכר את החצר - מכר את הבית. המוכר את הבית - לא מכר את החצר, אלא איריה של חצר.

**ג**, ב המוכר את החצר - מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים. אבל לא מכר את הוילאות, ולא את הוילסאות, ולא את המרחצאות שלפנים הימנו, ואם היו עשויין לתשמיש החצר - הרי כלן מכורין. אצטבילן העשוי לתשמיש חצר - מכור. לרבים - אין מכור. חניות הפתוחות לפנים - מכורות עמה. לחוץ - אין מכורות עמה. לפנים ולחוץ - הרי אלו מכורות עמה:

**ג**, ג המוכר את בית הבד - מכר את היצירים, ואת היקבים, את המפרכות, ואת הרחים התחתונה. אבל לא מכר את השקין, ולא את המרצופין, ולא את הרחים העליונה. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר לא את הבור, ולא את השיח, ולא את היציעין, ולא את הדונות, ולא את המערות שבתוכו. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין:

**ג**, ד המוכר את המרחץ - מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים, בית היורות בית הקמין ובית האוליארין. אבל לא מכר לא את היורות, ולא את הקמין, ולא את המגדלים שבתוכו. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר את הבריכות המסתפקין מהן מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים, ואף לא בית כנסת העצים. ואם אמר לו: "מרחץ וכל משמשיה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין:

**ג**, ה המוכר את השדה - לא מכר את הגת ולא את השמירה אף על פי שהן כרם. אבא שאול אומר: אף לא מחיצת הקנים שהיא בית רבע. מכר לו כל האילנות, חוץ מחרוב המרכב וסדן שקמה. וכל שאינו מכור בשדה - מכור בעיר. המוכר העיר, רבי יהודה אומר: סנטר - מכור. אינקולמוס - אין מכור. ואם אמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - לא מכר את שריה, ולא את בנותיה, ולא את החורשין המוקצין בפני עצמן, ולא את הביכרין של חיה ושל עופות ושל דגים:

**ג**, ו המוכר את הכפר - מכר את הקנים, ואת הדוקרנין, ואת זמורות שקמה שבתוכו. אבל לא מכר לא את העצים ולא את האבנים סוירות, בין לנירו ובין לגדרו, ולא את זבלים, ולא את קורות שקמה שבתוכו. אבא שאול אומר: כל העושה לתשמיש הכפר - הרי זה מכור. מכר לו כל האילנות, חוץ מחצי חרוב מרכב שבמקום פלוני, ומחצי סדן שקמה שבמקום פלוני, ושאר כל החרובין אינן מכורין, ושאר כל הסדנין אינן מכורין:

**ג**, ז האחין שחלקו את שלהן במקום אחד, אפלו הוא ביהודה והן בגליל, הוא בגליל והן ביהודה, או שהיו במקום אחד, כיון

שוטה היא, נכפית היא, שעמומית היא, והיה בה מום אחר, וסנפו בין המומין - הרי זה מקח טעות. אמר לו: אותו המום ומום אחר עמו - אין זה מקח טעות:

ד, המוכר פרה לחברו על מנת שיש בה מומין, ואמר לו: נגחנית היא, נגפנית היא, נשכנית היא, רבצנית היא, בעטנית היא, והיה בה מום אחר וסנפו עם המומין - הרי זה מקח טעות. ואם אמר לו אותו המום ומום אחר עמו - אין זה מקח טעות.

המוכר עבד לחברו, ונמצא גנב או קביוסטוס - הגיעו. לסטים, או שהיה מקתב למלכות - הרי זה מקח טעות. ספר של צבאים, ונמצא גויל, או שיש בו טעות בין דף לדרך - הרי אין זה מכור. מכר שובך - מכר את יונין. מכר את יונין - מכר את שובך. מכר כנרת - מכר דבורין. מכר דבורין - מכר כנרת:

ד, חלות דבש - אין רשאי לסרס את כלן כאחד, אלא מניח שתי חלות החיצונות, והשאר עולות. ואם אין שם אלא הן - אין רשאי ליגע בהן. זיתים לקוץ - אין רשאי לשרש את כלן כאחד, אלא מניח שתי גרופיות בעקרון ונוטל את השאר. בארזין - משרש ונוטל. בזמורות ובקנים - נוטל את ההוצין:

ד, המוכר את הראש בבמה דקה - לא מכר את הלחי. ואם היה טבח כהן - הרי זה מכור: המוכר את הראש בבמה גסה - לא מכר את הרגלים. מקום שנהגו למכור - הרי אלו מכורות:

ד, הקונה אילן אחד בתוך של חברו - הרי זה לא קנה קרקע. כל שתחתיו וחוצה לו כמלא האורה וסלו - זה וזה אינו רשאי לזרעה. קנה שנים - קנה קרקע. קנה אילן שביניהן, כל שמחליפין חוץ ממלא האורה וסלו, ובעל השדה רשאי לגדע. נקצץ האילן או שיבש - הקרקע של בעל האילן; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא קנה

שזכה את אחד מהן - זכה בכלן. אם היה עמו במדינה, כיון שקבל עליו - הרי זה זכה. רבי יוסי אומר: אם עתידין להטיל גורלות - עד שיטילו גורלות. רבי יהודה אומר: אף המקדיש את השדה - לא הקדיש אלא חרוב מרכב וסדן שקמה, מפני שהן יונקין משדה הקדש:

## מסכת בבא בתרא פ"ק רביעי

ד, המוכר את הספינה - מכר את האסכלא, ואת בית המים שבתוכה. אבל לא מכר לא את היציעין, ולא את הישיון, ולא את האזיקפה, ולא את הביצית. סומכוס אומר: מכר את הדוגית - מכר את העל. מכר את הפרות - לא מכר את העל. מכר את הצמד - לא מכר את הבקר. מכר את הבקר - לא מכר את הצמד. רבי יהודה אומר: הכל לפי הדמים:

ד, כיצד? חמור וכליו אני מוכר לך - מכר את המרדעת, ואת האכף, ואת השליף, ואת הקלקי, ואת החבוק. אבל לא מכר לא את הזוג, ולא את הקרקש, ולא את פרומביא, ולא את חסיקא, ולא את כומני, ולא את הסק. רבי שמעון אומר: היה עליו שליף מלא גיפצו - נותנו לו. ואם אמר: "חמור וכל מה שעליו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין.

ד, המוכר שפחה לחברו - מכר כלים שעליה, אפלו הן מאה. אבל לא מכר לא את השירים, ולא את הנזמים, ולא את הטבעות, ולא את הקטלאות שבצוארה. ואם אמר לו: "שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך", אף על פי שיש עליה כלים שהן מאה מנה - הרי כלן מכורין. שפחה מעברת אני מוכר לך. פרה מעברת אני מוכר לך - מכר את הולד. שפחה מיניקה אני מוכר לך. פרה מיניקה אני מוכר לך - לא מכר את הולד.

המוכר שפחה לחברו על מנת שיש בה מומין, אמר לו: שפחה זו חולה היא,

## מִסְכַּת בָּבָא בִּתְרָא פָּרָק חֲמִישִׁי

ה,א אַרְבַּע מִדּוֹת בְּמוֹכְרִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדָּה שְׁאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם. אָבֵל אִם הִיא (בִּידוּ) [מִדָּה] שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן קָנָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים, אוּ בְּחִצּוֹר שְׁאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם. בְּרִשּׁוֹת הַלּוֹקָח, כִּיּוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו - הָרִי זֶה קָנָה. בְּרִשּׁוֹת הַמוֹכֵר, עַד שִׁיגְבִּיָּה אוּ עַד שִׁיּוּצִיא מְרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. בְּרִשּׁוֹת הַמוֹפְקָדִין אֲצִלוּ, עַד שִׁיְקָבַל עָלָיו אוּ עַד שִׁישְׁכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ. אֵימָתִי אָמְרוּ: "מִטְּלָלִין נִקְנִין בְּמִשְׁכָּה"? בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים, אוּ בְּחִצּוֹר שְׁאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶן. בְּרִשּׁוֹת הַלּוֹקָח, כִּיּוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו - הָרִי זֶה קָנָה. בְּרִשּׁוֹת הַמוֹכֵר - עַד שִׁיגְבִּיָּה אוּ עַד שִׁיּוּצִיא מְרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. בְּרִשּׁוֹת זֶה שֶׁמִּפְקֵד אֲצִלוּ - עַד שִׁיְקָבַל עָלָיו, אוּ עַד שִׁישְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ:

ה,ב עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְאֵת הַמִּדָּה נִשְׁבְּרָה מִדָּה - נִשְׁבְּרָה לְמוֹכֵר. מִשְׁנֵתִּמְלֵאֵת מִדָּה - נִשְׁבְּרָה לְלוֹקָח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִיא סָרְסוֹר בִּינִיָּה, נִשְׁבְּרָה חֲבִית - נִשְׁבְּרָה לְסָרְסוֹר. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה: בְּזִמָּן שֶׁהַצְלוּחִית בִּיד הַתִּינּוֹק, וְחֲנוּנִי מַעֲרָה לְתוֹכָהּ שָׁמֶן, וְנִפְלָה וְנִשְׁבְּרָה - שְׁחִיב עַל הַשָּׁמֶן וּפְטוֹר עַל הַצְלוּחִית. וְאִם הִטָּה צְלוּחִית וְשִׁבְרָה - חֲזִיב אָף עַל הַצְלוּחִית. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שֶׁעַל מִנָּת כֵּן שֶׁלַח בְּנוֹ אֲצִל חֲנוּנִי, עַל מִנָּת שִׁיאֲבֹד אֶת הָאִיסֵר וַיִּשְׁבֵּר אֶת הַצְלוּחִית:

ה,ג מְקוֹם שְׁנֵהֲגוֹ לְהַשְׁפִּיעַ - מִשְׁפִּיעַ לוֹ כָּל צָרְכוֹ, עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְאוּ אַחֲזֵרֵי מִדָּה וְשׁוּלֵי מִדָּה לְהַכְרִיעַ - מַכְרִיעַ לוֹ כָּל צָרְכוֹ. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: טַפַּח מֵלֹא הַחוּט הַמֵּאזְנוֹנִים, וּבִטּוֹרְטָנִי - טַפַּח שֶׁהֵן שְׁנֵי טַפָּחִים בִּלְחָ; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: כָּל הַמִּשְׁקָלוֹת שֶׁאֲמָרוּ כְּשַׁעוֹר לְטַמָּאן - כֶּךָ שַׁעוֹר לְהַכְרִיעַ. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוֹ שֶׁלֹּא לְהַשְׁפִּיעַ וְשֶׁלֹּא לְהַכְרִיעַ - נִתָּן לוֹ גִּירוּמִין. אֶחָד לְעִשְׂרָה בִּלְחָ, וְאֶחָד לְעִשְׂרִים בִּיבֵשׁ. הַמוֹכֵר

לֹא אֶת הַקָּרָקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָן, עַד שֶׁקָּנָה שְׁלִשָּׁה. קָנָה שְׁלִשָּׁה - קָנָה קָרָקַע, קָנָה אֵילָן שְׁבִינִיָּה. נִקְצֵץ הָאֵילָן אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הָאֵילָן. וְכַמָּה יֵהִיו קְרוּבִין זֶה לָזֶה? כָּדִי שִׁיֵּהָא בְּקָר עוֹבֵר בְּכָלִיו. וְכַמָּה יֵהִיו רְחוּקִין זֶה מִזֶּה? מִמָּטַע עֲשָׂרָה לְבֵית סָאָה. פָּחוֹת מִכֵּן אוּ יֵתֵר עַל כֵּן, אוּ שֶׁקָּנָאן זֶה אַחֵר זֶה, אוּ שֶׁקָּנָאן שְׁלִשָּׁה כְּאַחַד - לֹא קָנָה לֹא אֶת הַקָּרָקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָן שְׁבִינִיָּה:

ד,ח הַמְּקַדִּישׁ שְׁלִשָּׁה אֵילָנוֹת מִמָּטַע עֲשָׂרָה לְבֵית סָאָה - הַקְּדִישׁ אֶת הַקָּרָקַע וְאֶת הָאֵילָן שְׁבִינִיָּה. וְכִשְׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׁעוֹרִין בְּחֲמִשִּׁים שָׁקֶל כֶּסֶף. פָּחוֹת מִכֵּן אוּ יֵתֵר עַל כֵּן, אוּ שֶׁהַקְּדִישׁ זֶה אַחֵר זֶה, אוּ שֶׁהַקְּדִישׁ שֶׁלִּשְׁתֵּן כְּאַחַד - לֹא הַקְּדִישׁ לֹא אֶת הַקָּרָקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָן שְׁבִינִיָּה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֲפִלוּ חִזּוֹר וְהַקְּדִישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, כְּשְׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הָאֵילָן בְּפָנָי עֲצָמוֹ, וְאֶת הַשָּׂדֶה בְּפָנָי עֲצָמָה:

ד,ט שְׁנַיִם שֶׁנִּטְעוּ אֶת הַכֶּרֶם - זֶה מְרַחֵק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ, וְזֶה מְרַחֵק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצֵץ הַכֶּרֶם, אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. שְׁנַיִם שֶׁנִּטְעוּ אֶת הַשָּׂדֶה, וְעִמַּד אֶחָד מֵהֶן וְקָצֵץ אֶת שְׁלוֹ - מְרַחֵק אַרְבַּע אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצֵץ הַכֶּרֶם אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. עִמַּד אֶחָד מֵהֶן וְקָצֵץ אֶת שְׁלוֹ - מְרַחֵק אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע. נִקְצֵץ הַכֶּרֶם אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה.

שְׁנַיִם שֶׁחִלְקוּ, אֶחָד נוֹטֵל אֶת הַכֶּרֶם, וְאֶחָד נוֹטֵל שָׂדֶה לָבֶן - נוֹתֵנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד הַשָּׂדֶה לָבֶן, שֶׁעַל מִנָּת כֵּן קָבַל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצֵץ הַכֶּרֶם אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

ד,י הַמוֹכֵר כֶּרֶם לְחִבְרוֹ בְּצַד שָׂדֶה לָבֶן, וְכֵן הַמְּקַבֵּל מִחִבְרוֹ חֲצִי שָׂדֶה לִיטַע - נוֹתֵנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד שָׂדֶה לָבֶן, שֶׁעַל מִנָּת כֵּן קָבַל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצֵץ הַכֶּרֶם, אוּ שִׁיבֵשׁ - הַקָּרָקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

שְׁמֹרֶמָה בּוֹ אֶת אַחֲרִים. בְּכָל מְקוֹם הֵן עוֹשִׁין תְּרַקֵּב וְחֻצִי תְרַקֵּב, קֵב וְחֻצִי קֵב, רִבְעֵי תִמְן וְחֻצִי תִמְן, וְעוֹכֵלָא הֵין, וְחֻצִי הֵין, וְשְׁלִישִׁית הֵין, וְרִבְעִית הֵין, וְלֹג וְחֻצִי לֹג, וְרִבְעִית, וְשְׁמִינִית, וְחֻצִי שְׁמִינִית, וְאַחַד מִשְׁמוֹנָה בְּשְׁמִינִית, וְזֶה הוּא קֶרְטוּב.

פְּרוּטִית שְׁאֲמֵרו, אַחַד מִשְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת לְאִיסֵר. אִיסֵר - אַחַד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לְדִינָר. שֵׁשׁ מְעָה - כֶּסֶף דִּינָר. מְעָה כֶּסֶף - שְׁנֵי פוּנְדִיּוֹן. פוּנְדִיּוֹן - שְׁנֵי אִיסָרִים. אִיסֵר - שְׁנֵי מִסְמִסִּין. מִסְמִסִּין - שְׁנֵי קוֹנְטָרִיסִין. קוֹנְטָרִיס - שְׁתֵּי פְרוּטוֹת. רִבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמִלְיָאל אוֹמֵר: פְּרוּטָה שְׁאֲמֵרו - אַחַת מִשְׁשׁ פְּרוּטוֹת לְאִיסֵר. שְׁלֹשׁ הִדְרִסִּין מְעָה. שְׁנֵי הִינְצִין - הִדְרִיס, שְׁנֵי שְׁמִינִית הִינְצִין, וְשְׁתֵּי פְרוּטוֹת שְׁמִין. אֵין מִשְׁתַּכְרִין לֹא בְּבִיצִים וְלֹא בְּפֹרוֹת פְּעָמִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכָּמִים מִתִּירִין:

## מִסְכַּת בָּבָא בִּתְרָא פֶּרֶק שְׁשִׁי

וְאֵה הַמוֹכֵר זֶרְעוֹנִי גִנָּה לַחֲבֵרו, זֶרְעִים הִנָּאכְלִין, זֶרַע וְלֹא צִמָּח, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דָּמֵי הַזֶּרַע וְלֹא דָּמֵי הוֹצָאָה. אֲמָרוּ לוֹ: הִרְבָּה מִבְּקָשִׁים אוֹתָם לְדַבְרִים אַחֲרִים.

וְבַּהּ הַמוֹכֵר פְּרוֹת לַחֲבֵרו - הֵרִי זֶה מִקְבֵּל עָלָיו רִבְעֵי טֶנֶפֶת פִּיגִים לְסָאָה. שְׁעוּרִים - מִקְבֵּל עָלָיו רִבְעֵי קֶטְנִית. קֶשׂוּאִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְאֹרוֹת לְמֵאָה. קֶנְקֵנִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר נְאוֹת פְּנוֹסוֹת פְּנוֹסוֹת מְגִפְרוֹת לְמֵאָה. יֵתֵר עַל כֵּן, בְּכֵלֶן - מִחְזִיר לוֹ אֶת הַשָּׂאֵר וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָּמִים. הַלּוֹקֵחַ קֶנְקֵנִין מִחֲבֵרו וְנִמְצָאוּ פְּנוֹסוֹת, וְנִשְׁתַּבְּרוּ - חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ דָּמֵי קֶנְקֵנִין, אֲבָל לֹא דָּמֵי יֵין. הַמוֹכֵר יֵין לַחֲבֵרו סֵתָם - חֵיב בְּאַחֲרִיתוֹ עַד הַפֶּסַח. מְבָסֵם - חֵיב בְּאַחֲרִיתוֹ עַד עֲצָרָת. נִתְשָׁן - חֵיב בְּאַחֲרִיתוֹ עַד הַחֵג. הַמוֹכֵר מִרְתֵּף לַחֲבֵרו סֵתָם, בְּזֶה אֲמָרוּ: מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסָסוֹת לְמֵאָה.

וְגַם "חֲבִית שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יָפֵה. "חֲבִית שֶׁל יֵין זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" -

בְּפִקְטוּנִי - כָּל הַשִּׁפּוּעִין הֵרִי הֵן שֶׁל מוֹכֵר. הַמוֹכֵר בְּקִטְלוֹזִין בְּשׁוּק, מִשְׁקִין שְׁבָאֲחֹרִי מְנִיקוֹת - הֵרִי הֵן שֶׁל לּוֹקֵחַ. וְלֹא יֵהָא מְעָרָה מִן הַחֲבִית, אֲלָא קוֹנֵחַ מִן הָאֲנָן. וְשִׁמְן שְׁקָרֵשׁ - אֵין מִפְּשִׁירִין אוֹתוֹ. אֵין חֲנוּנִי רִשְׁאֵי לֹא לְהִרְתִּיעַ אֶת הַמֵּדָה, וְלֹא לְהַקְפִּיצָה וְלֹא לְנִטּוֹתָהּ, וְלֹא לְהוֹשִׁיבָה עַל צִדָּה, וְלֹא יַעֲשֶׂה קִנֵּי מֵאֲזָנִים אֲרוּךְ מִצַּד אַחַד וְקָצֵר מִצַּד אַחַד. וְלֹא יַעֲשֶׂה אֶת הַמְּחֻק עֲבָה מִצַּד אַחַד וְצֵר מִצַּד אַחַד. וְלֹא יֵהָא מְעָרֵב מִים בַּיֵּין, מִי בִלְקִיָּא בְּשִׁמְן, מִי מִעֵין בְּדִבְשׁ, סֵלֶת בְּדִבְשׁ, וְחֻמֶּץ בְּשִׁמְן, חֻמֶּץ בְּמֹר, חוֹל בְּפוֹל, עָלִי גִפְנִים בְּפִילּוֹן, חֵלֶב הַמֹּר בְּקֶטֶף, סִיקְרָא בְּצִיּוֹר, וְכִסְבוּרָא בְּפִלְפִּלִין. חֲנוּנִי מְקַנֵּחַ מִדּוּתָיו שֶׁל שְׁמֵן פְּעַם אַחַת בַּשָּׁבָת, וְשֶׁל יֵין מִשְׁעָשֶׂה שְׁלֵיָא, וְלֹא יֵהָא נוֹתֵן מִדּוּתָיו וּמִשְׁקָלוֹתָיו בְּמִלַּח מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲסִרִין, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים כה) כִּי תוֹעֲבַת ה' וְגו' כָּל עוֹשֶׂה אֵלֶּה:

הֵרִי הוּא אוֹמֵר אֲמָר (וַיִּקְרָא יט) מֵאֲזָנֵי צִדֵּק וְגו', אָדָם מוֹכֵר לַחֲבֵרו לְגִין וְחֻצִי רִבְעִית וְשְׁמִינִית, וְכִשְׁהוּא בָּא עִמּוֹ לְחִשְׁבוֹן, לֹא יֵאמֹר לוֹ מֵלֹא לִי אֶת הַמֵּדָה הַזֹּאת, מִחוּל לִי אֶת הַקֶּרְטוּב הַזֶּה, שְׁאֵין הָאֲמֵנַת הַמִּדּוֹת תְּלוּיָה בְּבָרִיּוֹת, וְהַמְּקוֹם הַחוּל שְׁמוֹ עָלֶיהָ. וְלֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁקָלוֹתָיו שֶׁל עֵץ שֶׁל אֶבֶר וְשֶׁל קִיסְפוֹרִין וְשֶׁל מִתְּכָת, אֲלָא שֶׁל זְכוּכִית. הֵרִי מְבַקֵּשׁ עֶשֶׂר לִיטְרִין, לֹא יֵאמֹר לוֹ שְׁקָל לִי כָּל אַחַת וְאַחַת בְּפָנֵי עֲצָמָה מִפְּנֵי הַכְּרִיעוֹת, אֲלָא שְׁקָל לִי כֵּלָן כְּאַחַת. הֵרִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה רְבִיעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵרִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ חֻצִי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ חֻצִי לִיטְרָא. רְבִיעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵרִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ תְרַקֵּב - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ תְרַקֵּב. הֵרִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֲרָבְעָה קֶבֶין - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ מֵאֲרָבְעַת קֶבֶין. הֵרִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ קֶבֶים נוֹתֵן לוֹ קֶבֶים. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם מִדָּה חֲסֵרָה אוֹ מִדָּה יִתְרָה בְּתוֹף בֵּיתוֹ, מִפְּנֵי

שֶׁלֹא אָמַר לוֹ אֶלֶּא שְׁמוֹ. "כִּרְמִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" אָף עַל פִּי שְׁאִין בּוֹ גִּפְנִים - הִגִּיעוּ, שֶׁלֹא אָמַר לוֹ אֶלֶּא שְׁמוֹ. "בֵּית כּוֹר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" בֵּין שֶׁהוּא כְּבִית עֶשְׂרִים סָאָה וּבֵין שֶׁהוּא כְּבִית אַרְבָּעִים סָאָה - הִגִּיעוּ, שֶׁלֹא אָמַר לוֹ אֶלֶּא שְׁמוֹ. "בֵּית כּוֹר הַמֶּקֶף גָּדֵר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" בֵּין שֶׁהוּא כְּבִית עֶשְׂרִים סָאָה וּבֵין שֶׁהוּא כְּבִית אַרְבָּעִים סָאָה - אֵין לוֹ אֶלֶּא עַד מְקוֹם הַגָּדֵר.

וְ, אֵין מוֹצִיאִין לְאַכִּילַת פְּרוֹת מִנְכָּסִין הַמְּשַׁעֲבָדִין, מִפְּנֵי תַקֵּן הָעוֹלָם. כִּיצַד? גִּזַּל הַיִּמְנוֹ שָׂדֶה וְאַכְלָה, וְהָרִי הִיא יוֹצֵאָה לִפְנֵיו - גּוֹבָה אֶת הַקֶּרֶן מִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים. וְלְאַכִּילַת פְּרוֹת - אֵינוֹ גּוֹבָה אֶלֶּא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין. וְאֵין מוֹצִיאִין לְשִׁבַּח קִרְקָעוֹת וּלְמִזְוֵן הָאֵשָׁה וְהַבְּנוֹת, מִפְּנֵי תַקֵּן הָעוֹלָם. כִּיצַד? לָקַח הַיִּמְנוֹ שָׂדֶה וְהַשְׁפִּיחָה, וְהָרִי הִיא יוֹצֵאָה לִפְנֵיו - גּוֹבָה מִנְכָּסִים הַמְּשַׁעֲבָדִים. וְשִׁבַּח קִרְקָעוֹת - אֵינוֹ גּוֹבָה אֶלֶּא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁקָדָם מִקְחוֹ שֶׁל זֶה לְשִׁבְחוֹ שֶׁל זֶה. אֲבָל אִם קָדָם שִׁבְחוֹ שֶׁל זֶה לְמִקְחוֹ שֶׁל זֶה - זֶה וְזֶה אֵינוֹ גּוֹבָה אֶלֶּא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין. זֶה אוֹמֵר: "שִׁבְחִי קָדָם". וְזֶה אוֹמֵר: "מִקְחִי קָדָם" - הַמוֹצִיא מִחִבְרוֹ עָלָיו הָרֵאָה.

וְ, אֵלוֹ וְאֵלוֹ שֶׁהִיוּ אוֹמְרִים גּוֹבָהָ שֶׁל מַעֲרָה אַרְבַּע אֲמוֹת כּוֹכִין שֶׁל בְּנִין שִׁבְעָה טַפָּחִים וְטַפַּח לְכַפָּה: עוֹשֶׂה חֲצֵר עַל פִּי מַעֲרָה שֶׁשׁ עַל שֶׁשׁ מְלֵא מָטָה, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, וּפּוֹתַח לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מַעֲרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אַרְבַּע מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּסֻלַּע הַבָּא בְּיָדִים - פּוֹתַח אֶת שְׁתֵּיהֶן מִרוּחַ אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אֵי אֶפְשָׁר לָבֵן:

וְ, "קִנְטִינֵר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - הָרִי זֶה מַעֲמִיד לוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. בֵּין שְׁאֵמַר לוֹ: "בֵּית כּוֹר עֶפֶר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ". וּבֵין שְׁאֵמַר לוֹ: "כְּבִית כּוֹר עֶפֶר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - הָרִי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו חֲרִיץ וּבֵין

נוֹתֵן לוֹ יֵין הַמִּתְקַבֵּל בַּחֲנוּת. "חֲבִית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - אֶפְלוֹ חֲמֵץ הִגִּיעוּ. "מֵאָה חֲבִיתוֹת שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יָפֶה כְּרֹב יֵין הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם. "מֵאָה חֲבִיתוֹת שֶׁל יֵין אֵלוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יָפֶה כְּרֹב יֵין הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ חֲנוּת. "מֵאָה חֲבִיתוֹת אֵלוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - אֶפְלוֹ חֲמֵץ הִגִּיעוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמוֹכֵר יֵין לְחִבְרוֹ וְנִמְצָא קוֹסֶס - הִגִּיעוּ. נִסְכּוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ - יֵצֵא. עֲשָׂאוֹ תְרוּמָה וְתִרְוּמַת מַעֲשֵׂר - יֵצֵא. שְׁתֵּה מִמֶּנּוּ נִזִּיר - הָרִי זֶה לּוֹקֵה אֶת הָאֲרָבָעִים:

וְ, גִשְׁמִים הַיּוֹרֵדִין בֵּין הַגְּתוֹת, אִם מִכַּת מְדִינָה הִיא - אֵין צָרִיף לְהוֹדִיעוֹ. וְאִם אֵין מִכַּת מְדִינָה הִיא - צָרִיף לְהוֹדִיעוֹ. לָקַח הַיִּמְנוֹ לִגִּין וְחֲצִי לִגִּין, רַבִּיעִית וְשְׁמִינִית - לֹא יִשְׁקָה מִזֶּן לַחֲמָרִיו לְפּוֹעֲלֵיו, וְלֹא כָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ עָלָיו טַעֲנַת מְזוֹנוֹת, אֶלֶּא אִם כֵּן הוֹדִיעוּ. הִיָּה הוֹלֵךְ לְבֵית הָאֲבָל וּלְבֵית הַמְּשֻׁתָּה, הִיָּה בִידּוֹ לִגִּין שֶׁל יֵין הַמִּתְקַשְׁקֵשׁ - לֹא יִמְלָאֵנוּ מִיָּם, מִפְּנֵי שְׁטוּעֵנוֹ טַעֲנַת חֲנָם. וְאִם הִיָּה חֲבֵר עִיר - הָרִי זֶה מֵתָר.

הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יִסְרַב אָדָם בַּחֲבֵרוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ, וְיִודַע בּוֹ שְׁאֵינוֹ אוֹכֵל. וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ בְּתַקְרָבָתוֹ, וְיִודַע בּוֹ שְׁאֵינוֹ מְקַבֵּל. וְלֹא יִפְתַּח לוֹ חֲבִיתוֹת מְכוֹרוֹת לְחֻנּוּנִי, מִפְּנֵי שְׁטוּעֵנוֹ טַעֲנַת חֲנָם. וְאִם הוֹדִיעוּ מִתְחַלָּה, אוֹ שֶׁהִיָּה מְבַקֵּשׁ לְבוֹר לוֹ אֶת הַיָּפֶה - הָרִי זֶה מֵתָר. לֹא יִשְׁלַח אָדָם לְחִבְרוֹ חֲבִית שֶׁל יֵין וְיִתֵּן עַל פִּיהָ שְׁמֵן, מִפְּנֵי הַסִּכָּנָה.

וְ, הַלּוֹקֵחַ כָּלִים לְשַׁלַּח לְבֵית חָמִיו, וְאָמַר: אִם נִתְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ - הָרִינִי נוֹתֵן לָךְ דְּמִיָּה, וְאִם לֹא - הָרִינִי נוֹתֵן כֶּף וְכָף. נִטְלוּ הַיִּמְנוֹ בְּהַלִּיכָה - חֵיב לְשַׁלֵּם. בַּחֲזִירָה - הָרִי הוּא כְּנוּשָׁא שְׂכָר. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: הַמוֹכֵר חֵלֶק לְחִבְרוֹ בְּבָאָר - אֵין פְּחוֹת מְרֻבָּע. בְּחִבִּית - אֵין פְּחוֹת מְשֻׁמָּה. בְּקִדְרָה - אֵין פְּחוֹת מְשֻׁנִּים עֶשֶׂר. בְּטַפּוּחַ - אֵין פְּחוֹת מְשֻׁשָׁה עֶשֶׂר. "פְּרָדְסִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ", אָף עַל פִּי שְׁאִין בּוֹ אֵילָנוֹת - הִגִּיעוּ,

חֲרִיץ, וּמַחֲצִיט גָּדֵר שְׂבִינוּ לְבִין חֲבֵרוֹ.  
 "בֵּית כּוֹר עֶפֶר אָנִי מוֹכֵר לָךְ הֵן חֶסֶד וְהֵן  
 יִתְר". אֶפְלוּ פָּחַת רַבֵּעַ לִסְאָה, אוֹ הוֹתִיר  
 רַבֵּעַ לִסְאָה שֶׁהֵן שִׁבְעַת קִבִּין וּמַחֲצָה לְכוֹר  
 - הִגִּיעוּ. פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יִתְר עַל כֵּן -  
 מַחֲזִירִין זֶה לָזֶה. מָהוּ מַחֲזִיר לוֹ? מַעוֹת  
 כְּדֶרֶךְ שֶׁלֶקַח הַמַּעוֹת. וְאִם רָצָה - מַחֲזִיר לוֹ  
 קֶרֶקַע. "בֵּית כּוֹר עֶפֶר אָנִי מוֹכֵר לָךְ בְּסִימְנִיו  
 בְּמִצְרֵיו" אֶפְלוּ פָּחַת שְׁתּוֹת אוֹ הוֹתִיר  
 שְׁתּוֹת שׁוֹם הַדִּינִין - הִגִּיעוּ. פָּחוֹת מִכֵּן, אוֹ  
 יִתְר עַל כֵּן - מַחֲזִירִין זֶה לָזֶה. מָהוּ מַחֲזִיר  
 לוֹ? מַעוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁלֶקַח הַיִּמָּנוּ. וְאִם רָצָה -  
 מַחֲזִיר לוֹ קֶרֶקַע:

וּט, הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: "חֲצִי שְׂדֵי וּבֵית לְתָךְ  
 אָנִי מוֹכֵר לָךְ" - מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי  
 שְׂדֵה וּבֵית לְתָךְ. אָמַר לָזֶה: "חֲצִי שְׂדֵי וּבֵית  
 לְתָךְ אָנִי מוֹכֵר לָךְ". וְלָזֶה אָמַר: "חֲצִי שְׂדֵי  
 וּבֵית לְתָךְ אָנִי מוֹכֵר לָךְ" - מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן,  
 זֶה נוֹטֵל חֲצִי שְׂדֵהוּ וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי שְׂדֵהוּ.  
 לָזֶה אָמַר: "בְּצֶפּוֹן". וְלָזֶה אָמַר: "בְּדֶרוֹם" -  
 מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן, זֶה נוֹטֵל בְּצֶפּוֹן וְזֶה נוֹטֵל  
 בְּדֶרוֹם. "בֵּית לְתָךְ כָּלִפִּי צֶפּוֹן אָנִי מוֹכֵר  
 לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ בֵּית לְתָךְ כָּלִפִּי צֶפּוֹן. "בֵּית  
 זֶרַע יָד" - מַעֲמִיד לוֹ בֵּית זֶרַע יָד.

## מִסֶּכֶת בָּבָא בִּתְרָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז, א כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִחֲבֵרוֹ - הוּא קוֹדֵם  
 אֶת חֲבֵרוֹ. וְנִחְלָה מִשְׁמֶשֶׁת וְהוֹלֶכֶת וְעוֹלָה  
 אֶפְלוּ עַד רְאוּבֵן. הָאֶחָד זֶה אֶת זֶה,  
 וְהָאֲחִיּוֹת זֹאת אֶת זֹאת, הָאֶחָד אֶת הָאֲחִיּוֹת,  
 וְהָאֲחִיּוֹת אֶת הָאֶחָד - נוֹחֲלִין וּמִנְחִילִין.  
 מִמְּזוֹר מוֹרִישׁ אֶת קְרוֹבָיו. עוֹבֵד כּוֹכְבִּים  
 וְעֹבֵד הַבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ חֲזוֹר  
 הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים וְנִתְגִּיר, עֹבֵד וְנִשְׁתַּחֲוֶה -  
 נִכְסֵיו כְּנִכְסֵי הַגֵּר וְכִנְכְּסֵי עֹבֵד מִשְׁחָרֵר - כָּל  
 הַקּוֹדֵם בֵּהֶן זָכָה. נֶאֱמַנְתָּ חַיָּה לוֹמֵר: "זֶה  
 יֵצֵא רֹאשׁוֹן". אִימָתִי? בְּזִמָּן שֶׁאֵין שָׁם  
 עֲרֻעוֹר, אֲבָל יֵשׁ שָׁם עֲרֻעוֹר - הָרִי זֶה אֵינָהּ  
 נֶאֱמַנְתָּ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם הִחֲזִיקָה עַל  
 אוֹמְדָה - נֶאֱמַנְתָּ. וְאִם לֹא - אֵינָהּ נֶאֱמַנְתָּ.  
 הָיוּ מַחֲזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָהּ

אָמַר: "אֵינִי בְּכוֹר" - אֵינּוּ נֶאֱמָן. מַחֲזִיקִין בּוֹ  
 שֶׁאֵינּוּ בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָהּ אָמַר: "בְּכוֹר  
 הוּא" - אֵינּוּ נֶאֱמָן. הָיוּ מַחֲזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא  
 בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָהּ אָמַר: "בְּכוֹר הוּא" -  
 נֶאֱמָן. הָיוּ מַחֲזִיקִין שֶׁהוּא בֶּנוּ, וּבִשְׁעַת  
 מִיתָתוֹ אָמַר: "בְּנִי הוּא" - נֶאֱמָן. הָיוּ  
 מוֹחֲזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בֶּנוּ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ  
 אָמַר: "אֵינּוּ בְּנִי" - אֵינּוּ נֶאֱמָן. שֶׁאֵין בֶּנוּ,  
 וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: "בְּנִי הוּא" - נֶאֱמָן.  
 הָיוּ מַחֲזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בֶּנוּ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ  
 אָמַר: "אֲחִי הוּא" - אֵינּוּ נֶאֱמָן. הָיוּ מַחֲזִיקִין  
 בּוֹ שֶׁהוּא עֶבְדוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: "בְּנִי  
 הוּא" - נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בֵּין הַמּוֹכְסִין,  
 אָמַר: "בְּנִי הוּא" וְחֲזַר וְאָמַר: "עֶבְדִּי הוּא"  
 - נֶאֱמָן. "עֶבְדִּי הוּא" וְחֲזַר וְאָמַר: "בְּנִי  
 הוּא" - אֵין נֶאֱמָן.

ז, ב אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשִׁבְחָה  
 שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נִכְסִים לְאַחֵר מִיתָת אָבִיהֶם. רַבִּי  
 אוֹמֵר: אוֹמֵר אָנִי, שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם  
 בְּשִׁבְחָה שֶׁהִשְׁבִּיחוּ לְאַחֵר מִיתָת אָבִיהֶם,  
 שֶׁאֵף שְׁלוֹ הַשְּׁבִיחַ כְּשֶׁלֶּהֶן. כִּיצַד? הִיתָה לוֹ  
 בְּהֵמָה מוֹחֲכֶרֶת וּמוֹשִׁכֶרֶת אֲצֵל אֲחֵרִים,  
 וּפְרָה רוֹעָה בְּאֶפֶר - הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם.  
 וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּזֶרַע וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה.  
 רַבִּי אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁלֹא פִּלְפְּלוּ בּוֹ יְתוּמִים  
 לְאַחֵר מִיתָת אָבִיהֶן - הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם.  
 וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֲלָא  
 בְּכָל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ. אֲבָל בְּנָה בְּנִין, נִטַּע  
 נְטִיעוֹת - הַכֹּל שׁוֹיֵן שְׁנוּטֵל פִּי שְׁנַיִם. כִּיצַד  
 נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם? יִרְשׁ שְׁטָרִי חוֹב - נוֹטֵל פִּי  
 שְׁנַיִם. יֵצְאוּ עָלָיו שְׁטָרִי חוֹב - נוֹתֵן פִּי  
 שְׁנַיִם. וְאִם אָמַר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹא לִטּוֹל  
 וְשֶׁלֹא לָתֵן - הִרְשׁוֹת בִּידוֹ. כִּיצַד אֵינּוּ נוֹטֵל  
 בְּרֹאוֹי כְּבִמְחֻזָּה? מֵת אָבִיו בְּחַיָּי אָבִיו -  
 נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי  
 שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִיו אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר  
 - אֵף נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִיו אָבִיו.

ז, ג בְּנוֹת צֶלְפָּחֵד - נִטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֻלְקִין  
 בְּנִחְלָה, חֻלְק אָבִיהֶן שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם.  
 רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵף חֻלְק אֲחִי  
 אָבִיהֶן, לְפִי שֶׁלֹא נִתְּנָה הָאָרֶץ אֲלָא לְיוֹצְאֵי

נוטלת, רוצה נוטלת כתבתה. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני בעל חובי בחובו כראוי לו" - נוטלו ונוטל עוד מאתים דינר בחובו. "בחובו" - אין לו אלא בחובו. היתה לו שדה עשויה אפותיקי לאשה בכתבתה, ולבעל חוב בחובו, ואמר: "תנו שדה פלונית לפלונית אשתי בכתבתה, ולפלוני בעל חובי בחובו" - נתקבלו שלהן וידן על העליונה.

ז,ה האומר: "תנו חלק" - יירש עם הבנים. "בבכורה" - אין נוטל פי שנים. האומר: "יורישני פלוני" - לא אמר כלום. "תנו נכסי לפלוני" - דבריו קימין. כתב ירושה מלמטה ומתנה מלמעלה, ירושה מלמעלה ומתנה מלמטה, ירושה מכאן ומכאן מתנה באמצע, הואיל והזכיר שם מתנה - דבריו קימין. רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אם אמר על מי שראוי לו לירשו - דבריו קימין. על מי שאינו ראוי לו לירשו - אין דבריו קימין. כיצד? אמר על בת הבן בין הבנים ועל בן הבת בין הבנות - דבריו קימין. על הבת בין הבנים, ועל האח בין הבנות - לא אמר כלום.

### מסכת בבא בתרא פרק שמיני

ח,א הכותב נכסיו לאחר והיה כהן, והיו בהן עבדים, אף על פי שאמר הלה: "אי אפשי בהן" - הרי אלו אוכלין בתרומה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כהן שאמר הלה: "אי אפשי בהן" - זכו בהן היורשין. הכותב נכסיו לעשרה, בין שזכה אחד מהן, ובין שזכו כלן - זכו כלן. כתב והעלה להם בערכים - זכתה להן הערכים. המוציא עשרה עבדים בני חורין, בין שיצא אחד מהן, ובין שיצאו כלן - יצאו כלן. כתב והעלה להן בערכים - זכתה להן הערכים.

האומר: "תנו שדה פלוני לפלוני, ואם מת פלוני לפלוני" - ראשון אוכל פרות, ואם מת - ינתנו לשני - השני אוכל פרות, ואם מת - ינתנו לשלישי. מת השלישי עד שלא

מצרים, ולא נתחלקה אלא לעומדים בערבות מואב. ירש השבט את שבטו, ויחזר השבט וירש את הראוי לו. כיצד? שני אחין שהיו מיוצאי מצרים, לאחד יש לו תשעה בנים, ולאחד יש לו בן אחד, ולפניהן בית חמשת כורין, תשעה - נטלו בית לתך, ואחד - נוטל בית לתך. החזירוהם לאבותיהם, חזרו אבות והורישו את הבנים, תשעה - נטלו מחצה, ואחד - נטל מחצה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים. כיצד? היה מן היוצאין ממצרים העומדים בערבות מואב - הוא נוטל שני חלקים מיוצאי מצרים, ולא מן העומדים בערבות מואב. מהעומדים בערבות מואב ולא מיוצאי מצרים - נוטל חלק אחד. המתאוננים, והמרגלים, ועדתו של קרח - לא נטלו בארץ חלק. אבל הבנים - ירשו בזכות אבות אבותיהם, ובזכות אבות. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: יהושע וכלב - נטלו שלשה חלקין בנחלה, שהן מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב, וישנטלו מרגלים חלקן נטלו יהושע וכלב. חלק המתאוננים ועדתו של קרח - נפל לאמצע, והבנים נחלו לעצמן. וכשם שהבן קודם את הבת בנכסי האב, כך קודם הבן בנכסי האם. רבי אלעזר ברבי יוסי אמר משם רבי זכריה בן הקצב, וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר איכוס אומר משום רבי שמעון: אחד הבן ואחד הבת - שוין בנכסי האם.

ז,ד האומר: "יחלקו בני נכסי" והיה שם בכור, אם זכו בנכסים בחיי האב - אין נוטל פי שנים, ואם לאו - נוטל פי שנים. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני בני בכור כראוי לו" - נוטלן ונוטל פי שנים. "בבכורתו" - ידו על העליונה, רוצה נוטלן, ורוצה נוטל פי שנים.

האומר: "תנו שדה פלונית לפלונית אשתי כראוי לה" - נוטלת ונוטלת כתבתה. "בכתבתה" - ידה על העליונה, רוצה

ימות השני - השני אוכל פרות, ואם מת - יחזרו לירשיו נותן. הראשון אוכל פרות ומוכר קרקע; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין לראשון אלא אכילת פרות בלבד.

**חב** שנים שהיו באין ממדינת הים, אף על פי שמשאן ומתנן ומאכלן ומשקן באחד, ומת אחד מהן - אין חבירו יורשו. ואם היה נוהג בו משום אחוה - חבירו יורשו. משיצא הוא ובנו למדינת הים, ובא ועמו אחד ואמר: "זה אחי שנתן לי במדינת הים, ולו חמשה אחין, ולפניהן בית חמשת כורין" - הן אין נותנין לו כלום, והוא נותן להן שתות בחלקו. מת - הוא נוטל מה שנתן, והשאר מביאין לאמצע וחולקין. משיצאו הוא ואביו למדינת הים, ומת הבן, או שמת האב - לעולם נכסיו בחזקת זקן.

**חג** הכותב דייתיקי והיה מתירא מן הירושין - נכנסין אצלו כמבקרין אותו, שומעים דבריו מבפנים ויוצאין וכותבין מבחוץ. בריא שכתב דייתיקי, שכיב מרע שכתב נכסיו מתנה, אף על פי שזכה לאחר מתנה - לא עשה כלום. אבל הכותב נכסיו בשם חבירו וזכה לאחר מיתה - דבריו קימין. הכותב דייתיקי, יכול לחזור בו. מתנה - אין יכול לחזור בו. איזה הוא דייתיקי? דא תהא לי לעמד ולהיות, אם מתי ינתנו נכסי לפלוני. איזו היא מתנה? מן היום ינתנו לפלוני. הכותב דייתיקי, עד שלא זכה בין הוא ובין אחר - יכול לחזור בו. משזכה בין הוא ובין אחר - אין יכול לחזור בו. אפטרופין, עד שלא החזיקו בנכסי יתומין - יכולין לחזור בהן. משהחזיקו בנכסי יתומים - אין יכולין לחזור בהן. אפטרופוס שמנהו אבי יתומים - ישבע. שמנהו בית דין - [לא] ישבע. אבא שאול אומר: אף שמנהו בית דין - ישבע מפני שהוא כנושא שכר.

**חד** אפטרופין - תורמין ומעשרין על נכסי יתומין. מוכרין בתים, שדות וכרמים,

בהמה עבדים ושפחות, להאכיל יתומים, לעשות להם ספה לולב וציצית, וכל מצות האמורות בתורה, ולקנות להם ספר תורה ונביאים, דבר הקצוב מן התורה. אבל אין פודין עליהן שבוין, ואין פוסקין עליהן צדקה בבית הכנסת לעניים, דבר שאינו קצוב מן התורה. אינן רשאים להוציא עבדיהם בני חורין, אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין. רבי אומר, אומר אני: שנותן דמיו ופודה את עצמו. אין מוכרין ברחוק לקח בקרוב, ברע לקח בפה. אין דנין לחוב ולזכות, להכניס ולהוציא ליתומים, אלא אם כן נטלו רשות מבית דין. וצריכין אפטרופין לחשב עם היתומים באחרונה; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין ליתומין אלא מה שהניחו להם אפטרופין. מוכרין עבדים לקח בהן קרקעות, אבל לא קרקעות לקח בהן עבדים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לא עבדים לקח בהן קרקעות. אין בית דין עושין אפטרופין נשים ועבדים לכתחלה, ואם מנה אותן אביהן בחייו - עושין אותן אפטרופין. כתב בשטר: "מצות וכלים יש לי ביד פלוני" - רשאים העדים לחתם. אבל אינו גובה עד שביא ראיה. רבי אומר, אומר אני: שלא יחתמו עד שיטלו רשות מבית דין, וכשהוא גובה - אינו צריך שביא ראיה. הניח בנים גדולים וקטנים, והיו גדולים נזונים ובאין בשתיקה - לא יאמרו קטנים: הרי אנו נזונים כדרך שניזנתם אתם. נשאו גדולים בחיי אביהן - לא יאמרו קטנים: הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם. ולא עוד: אלא אפלו הניח להם עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב - הרי אלו של עצמן.

הניח בנות גדולות וקטנות, והיו גדולות נזונות ובאות בשתיקה, לא יאמרו קטנות: "הרי אנו נזונות כדרך שניזנתם אתם." נשאו גדולות בחיי אביהן - לא יאמרו קטנות: "הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם

אתם". ולא עוד, אלא אפלו הניח להן אביהן עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב - הרי אלו של עצמן.

### מסכת בבא בתרא פרק תשיעי

ט, א רבי נתן אומר: נחום המדי היה מדיני גזרות, אומר: הפותב נכסיו בשם חברו - אין כופין אותו לחזור. ואם התנה עמו על מנת כן - כופין אותו לחזור. המוכר שדה חברו במעמד חברו - לא עשה כלום. כתב וקיים מאחריו - דבריו קיימין.

טב, הבן הנושא ונותן בשל אביו, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמו - הרי הן של אביו. ואם אומר: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן" - יעשה כמפרש בפרושו. האשה שנשאה ונתנה בשל בעלה, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמה - הרי הן של בעלה. ואם אמרה: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן, או משל בית אבי אימא הן" - יעשה כמפרש בפרושה.

טג, שתי נשים שילדו זכרים במחבא, וחרו וילדו שני זכרים במחבא - שניהן הולכין אצל הראשון, ונוטלין חלק כזכר אצל השני, ונוטלין חלק כזכר. וזכר ונקבה - שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר. אצל השני ונוטלין חלק כנקבה. האומר: "אם תלד אשתי זכר תטל מנה" ילדה זכר - נוטלת מנה. "אם נקבה מאתים" ילדה נקבה - נוטלת מאתים. "אם זכר מנה, ואם נקבה מאתים" ילדה זכר ונקבה, הזכר - נוטל ששה של זהב. ונקבה - נוטלת חמשים זוז. האומר: "המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים, אם נקבה יטול מנה" ילדה זכר - נוטל מאתים. ילדה נקבה - נוטל מנה. ילדה זכר ונקבה - אין לו אלא מנה.

טד, האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלש מאות לפלוני, וחמש מאות לפלוני" - אין אומרים כל הקודם בשטר זכה, אלא

כלם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - כלן נותנין בשוה. אבל אם אומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ואחר כך שלש מאות לפלוני, ואחר כך חמש מאות לפלוני" - אומרים כל הקודם בשטר זכה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מן האחרון. אין בהן - גובין משלפניו. אין בהן - גובין משלפני פניו. האומר: "מאתים דינר יש לי ביד פלוני, ושלש מאות ביד פלוני, וחמש מאות ביד פלוני, ופלוני יטול מאתים דינר" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובה, ואף על פי שלא נתכנסו כלן. אבל אם אומר: "ואחר כך יטול פלוני מאתים דינר" אם נתכנסו כלן - נוטל, אם לאו - אין נוטל אלא לפי חשבון. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלש מאות דינר לפלוני, ופלוני ופלוני יירש נכסי" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מזה שירש שאר נכסים. האומר: "תנו מאתים דינר לבני עירי" - אין דנין בדיני אותה העיר. ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. "לעניי עירי" - דנין בדיני אותה העיר, ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר. האומר: "תנו נכסי לפלוני ופלוני עבדי" - לא זכו בנכסים ולא קנו עצמן בני חורין. "חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי" - זכו (עצמן) בנכסים וקנו עצמן בני חורין. האומר: "כל נכסי נתונין לפלוני עבדי והשאר לשני" - זכה שני בראשון. רבי שמעון אומר: כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרובא שבהן - לא אומר כלום. "חוץ מעיר פלונית ושדה פלונית" אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר - זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין. כשנאמרו דברים לפני רבי יוסי, אומר: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים" (משלי כד).

טו, האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני. נתתי לו". "נתונה לו". "תהא שלו" ו"הרי היא שלו" - הרי היא שלו. "יטול

פְּלוּנִי נִכְסִי, וַיִּקְנֶה פְּלוּנִי, וַיַּחֲלַק פְּלוּנִי  
בְּנִכְסִי, וַיִּזְכֶּה פְּלוּנִי בְּנִכְסִי" - הָרִי זֶה  
בְּמִתְּנָה. "תִּתֶּנָּן לוֹ" - רַבִּי אֹמֵר: זָכָה.  
וְחֻכְמִים אֹמְרִים: לֹא זָכָה, וְכֹפִין אֶת  
הַיּוֹרְשִׁין לְקַיֵּם דְּבָרֵי הַמֶּת. הָאֹמֵר: "עָשִׂיתִי  
פְּלוּנִי עֲבָדִי בֶּן חֹרִין". "עָשִׂיתִיו בֶּן חֹרִין".  
"עוֹשֶׂה אֲנִי אוֹתוֹ בֶּן חֹרִין". "הָרִי הוּא בֶּן  
חֹרִין" - הָרִי בֶּן חֹרִין. "יַעֲשֶׂהוּ בֶּן חֹרִין"  
- רַבִּי אֹמֵר: זָכָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: לֹא  
זָכָה, וְכֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיֵּם דְּבָרֵי הַמֶּת.  
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר: הַכּוֹתֵב  
דְּיוֹסְתָּמִין בַּלַּע"ז - הָרִי זֶה כְּמִתְּנָה.

**וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְחָק בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֵלִיָּאב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:**

**וְאֶת־פִּלֵּיג קֹרַח בֶּן יִצְחָק בֶּן קֵהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֵלִיָּאב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:**

ויקח קרח – פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא. ויקח קרח – לקח את עצמו לצד אחד, להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הפקעה. וזהו שמתרגם אונקלוס: "ואתפליג", נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת. וכן: "מה יקחך לבך", לוקח אותך להפליג משאר בני אדם. דבר אחר: ויקח קרח – משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים, כמו שגאמר: "קח את אהרן"; "קחו עמכם דברים". בן יצחק בן קהת בן לוי – ולא הנזכיר בן יצקב, שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שגאמר: "בקהלם אל תסד כבדי". והיכן נזכר שמו על קרח בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים, שגאמר: "בן אביסרף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל". ודתן ואבירם – בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנינות תימנה, שכן לקחת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו; אזי לרשע ואוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל, שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח: אחי אבא ארבעה היו, שגאמר: "ובני קהת" וגומר. עמרם הבכור, נטלו שני בניו גדלה: אחד מלך, ואחד כהן גדול; מי ראוי לטל את השנייה לא אני, שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מפלם; הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס מאתים וחמשים ראשי סנהדראות, רבן משבט ראובן שכניו, והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו; שגאמר: "נשיאי עדה קריאי מועד", ולהלן הוא אומר: "אלה קרואי העדה"; והלבישן טליתות שכלן תכלת. באו ועמדו לפני משה; אמרו לו: טלית שפלה של תכלת, חזקת בציצית או פטורה אמר להם: חזקת. התחילו לשחק עליו: אפשר טלית של מין אחר – חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שפלה תכלת – לא תפטר את עצמה. בני ראובן – דתן ואבירם ואון בן פלית.

**וַיִּקְמֹוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שָׁם:**

**וַקְמוּ לֵאפִי מֹשֶׁה וְגוֹבֵרְיָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין רַבְרָבִי כֹנְשֵׁתָא מְעָרְעִי זְמַן אֲנָשִׁין דְּשָׁמָא:**

**וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לִכְמֹּ פִי כָל־הָעֵדָה כָּל־הָאֲנָשִׁים וּבְתוֹכָם י־הִנֵּה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קֹהֵל י־הַנֵּה:**

**וְאֶת־כְּנִישׁוֹ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַאֲמָרוּ לַהֲוֹן סָגִי לַכּוֹן אָרִי כָל כֹּנְשֵׁתָא כּוֹלֵהוֹן קְדִישִׁין וּבִינֵיהוֹן שְׂרִיָא שְׂכִינֵתָא דִּי וּמְדִין אֲתוֹן מִתְרַבְּרִין עַל קֹהֵלָא דִּי:**

רב לכם – הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדלה. כלם קדושים – כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה. ומדוע תתנשאו – אם לקחת אתה מלכות, לא הנה לה לברר לאחיה פקעה לא אתם לבדכם שמעם בסיני: "אנכי ה' אלהיך"; כל העדה שמעו.

**וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:**

**וַשְׁמַע מֹשֶׁה וַנִּפֹּל עַל אִפּוֹהִי:**

ויפל על פניו – מפני המחלוקת. שכבר זה בידם סרחון רביעי: חטאו בעגל, "ויחל משה"; במתאוננים, "וינתפלל משה"; במרגלים, "ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים"; במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו. משל לכן מלך שסרח על אביו, ופיס עליו אהבו פעם ושנים ושלש. כשסרח רביעית, נתרשלו ידי האהוב ההוא; אמר: עד מתי אטרים על המלך שמה לא יקבל עוד ממני.

**וַיַּדְבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיָּדַע י־הִנֵּה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:**

**וּמִלִּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כֹּנְשֵׁתִיהָ לְמִימַר בְּצַפְרָא וַיְהוּדַע יִי יֵת דְּכָשֵׁר לִיהָ וַיֵּת דְּקַדִּישׁ וַיִּקְרִיב לְקַדְמוֹהִי וַיֵּת דִּיתְרֵעִי בִּיהָ יִקְרִיב לְשִׁמוּשִׁיהָ:**

בקר וידע וגומר – עתה עת שכרות הוא לנו, ולא נכון להראות לפניו. והוא הנה מתפנן לדחותם, שמה יחזרו בהם. בקר וידע ה' את אשר לו – לעבודת לוויה, ואת הקדוש – לכהנה, והקריב – אותם אליו. והסרגום מוכיח בן: "ויקריב לקדמוהי", "יקריב לשמושיה". ומדרשו: בקר. אמר להם משה: גבולות חלק הקדוש ברוך הוא בעולמו; יכולים אתם להפך בקר לערב בן תוכלו לבטל את זה, שגאמר: "ויהי ערב ויהי בקר ובבדל", כך "ויבדל אהרן להקדישו" וגומר.

**זֹאת עָשׂוּ קָחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ:**

**דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לַכּוֹן מַחְתֵּנָן קֹרַח וְכָל כֹּנְשֵׁתִיהָ:**

זאת עשו קחו לכם מחתות – מה ראה לומר להם כך אמר להם: בדרכי הגוים יש גימוסים הרבה וכומרים הרבה, וכלם מתקבצים בבית אחד. אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכלה גדול אחד; ואתם מאתים וחמשים איש מבקשים פקעה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות, וסם המנת נתון בתוכו, שבו נשרפו נדב ואביהוא. לפיכך התרה בהם, "והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש", כבר הוא בקדשתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה: הריני אומר לכם, שלא תתחזבו; מי שיבחר בו – יצא חי, וכלכם אוכדים. מחתות – פלים שחותין בהם גתלים, ויש להם בית יד.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| וַתָּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַשִּׁימוּ עָלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְ-הוָה<br>מִחֹר וְהִלָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְ-הוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ<br>רַב-לֵבָב בְּנֵי לֵוִי:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | וְהָבּוּ בָּהֶן אִישָׁתָא וַשּׁוּ עָלֵיהֶן קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִין קָדָם<br>יְיָ מִחֹר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ הוּא קַדִּישׁ סָגִי לְכוֹן<br>בְּנֵי לֵוִי:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| רַב לֵבָב בְּנֵי לֵוִי – דְּבַר גְּדוֹל אֲמַרְתִּי לָכֶם. וְלֹא טָפְשִׁים הָיוּ, שֶׁכֶּף הַתִּרְהָ בָּהֶם וְקִבְּלוּ עָלֵיהֶם לִקְרַב אֵלָּא הֵם חָטְאוּ עַל נַפְשׁוֹתָם, שְׁנֵאָמַר: "אֵת מַחֲתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בִּנְפְשָׁתָם". וְקִרְחַ שֶׁפָּקַח הָיָה, מָה רָאָה לְשִׁטּוֹת זֶה עֵינּוֹ הִטְעִיתוֹ: רָאָה שֶׁלִּשְׁלֵת גְּדוּלָּה יוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ, שְׁמוּאֵל, שִׁשְׁקוּל כְּגֹדֶד מִשָּׁה וְאֶהֱרֹן, אָמַר: בִּשְׁבִּילִי אֲנִי נִמְלֵט; וְעֹשִׁירִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמְרוֹת עוֹמְדוֹת לְבְנֵי בְנָיו, כָּלָם מִתְנַבְּאִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁנֵאָמַר: "כָּל אֵלֶּה בָנִים לַהִימָן". אָמַר: אֲפָשֶׁר כָּל הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת עֲתִידָה לַעֲמֹד מִמֶּנִּי וְאֲנִי אֶדָם לְכָף גִּשְׁתַּמֵּךְ לְבֹא לְאוֹתָהּ חֲזָקָה, שִׁשְׁמַע מִפִּי מִשָּׁה שֶׁכָּלָם אוֹבְדִים וְאֶחָד נִמְלֵט, אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקָּדוֹשׁ – טָעָה וְתָלָה בְּעַצְמוֹ. וְלֹא רָאָה יָפֶה, לְפִי שֶׁבְנָיו עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, וּמִשָּׁה הָיָה רוֹאֶה. תַּנְחוּמָא. רַב לֵבָב – דְּבַר גְּדוֹל נִטְלָתָם בְּעַצְמָם, לְחַלֵּק עַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. | וַאֲמַר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמִעוּ-נָא בְּנֵי לֵוִי:<br>וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקָרַח שְׁמִעוּ כָעֵן בְּנֵי לֵוִי:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח שְׁמִעוּ נָא בְּנֵי לֵוִי – הַתְּחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים רַבִּים. כִּינּוּ שֶׁרָאָהוּ קִשָּׁה עֲרָף, אָמַר: עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתְּפוּ שְׁאָר הַשִּׁבְטִים וַיֹּאבְדוּ עִמּוֹ, אֲדַבֵּר גַּם אֶל כָּלָם; הַתְּחִיל לְזַרְזֹ בָּהֶם: שְׁמִעוּ נָא בְּנֵי לֵוִי.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח שְׁמִעוּ נָא בְּנֵי לֵוִי – הַתְּחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים רַבִּים. כִּינּוּ שֶׁרָאָהוּ קִשָּׁה עֲרָף, אָמַר: עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתְּפוּ שְׁאָר הַשִּׁבְטִים וַיֹּאבְדוּ עִמּוֹ, אֲדַבֵּר גַּם אֶל כָּלָם; הַתְּחִיל לְזַרְזֹ בָּהֶם: שְׁמִעוּ נָא בְּנֵי לֵוִי.                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| הַמַּעֲט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַד<br>יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת<br>מִשְׁכָּן יְ-הוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | הַזְעִיר לְכוֹן אַרִי אֶפְרַיִם אֶלֶּהָ דִּישְׁרָאֵל יִתְכוֹן<br>מִכְּנִשְׁתָּא דִּישְׁרָאֵל לְקַרְבָּא יִתְכוֹן לְקַדְמוּהִי לְמַפְלַח יִת<br>פּוֹלְחוֹן מִשְׁכָּנָא דִּי וְלִמְקָם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְשִׁמְשׁוּתֵהוּן:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה – לְשִׁיר עַל הַדּוֹכָן.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה – לְשִׁיר עַל הַדּוֹכָן.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| וַיִּקְרַב אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֶחָיוּ בְּנֵי-לֵוִי אִתָּם וּבִקְשָׁתָם<br>גַּם-כֹּהֲנָה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | וְקַרִיב יִתָּךְ וְיִת כָּל אֶחָד בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבְעֵן אֶתוֹן אַף<br>כֹּהֲנָתָא רַבָּתָא:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| וַיִּקְרַב אֹתָם – לְאוֹתוֹ שְׁרוֹת שֶׁהִרְחִיק מִמֶּנּוּ שְׁאָר עַדֵּת יִשְׂרָאֵל.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | וַיִּקְרַב אֹתָם – לְאוֹתוֹ שְׁרוֹת שֶׁהִרְחִיק מִמֶּנּוּ שְׁאָר עַדֵּת יִשְׂרָאֵל.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| לָכֵן אֹתָם וְכָל-עֲצָתָם הַנּוֹעֲדִים עַל-יְ-הוָה וְאֶהְרֹן מֶה-<br>הוּא כִּי תִלְוֵנוּ עָלָיו:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | לָכֵן אֹת וְכָל כְּנִשְׁתָּךְ דֹּאזְדַּמְנָתוֹן עַל יְיָ וְאֶהֱרֹן מָא הוּא<br>אַרִי מִתְרַעַמְתוֹן עָלוּהִי:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| לָכֵן – בִּשְׁבִּיל כֹּהֵן, אֹתָם וְכָל עֲדַתָּה הַנּוֹעֲדִים אִתָּם – עַל ה', כִּי בִשְׁלִיחוֹתוֹ עֲשִׂיתִי לְמַת כֹּהֲנָה לְאֶהֱרֹן, וְלֹא לָנוּ הוּא הַמַּחְלֶקֶת הַזֶּה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | לָכֵן – בִּשְׁלִיחוֹתוֹ עֲשִׂיתִי לְמַת כֹּהֲנָה לְאֶהֱרֹן, וְלֹא לָנוּ הוּא הַמַּחְלֶקֶת הַזֶּה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאֶבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאב<br>וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְבָּא לְדָתָן וּלְאֶבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאב<br>לֹא נִסְק:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹמֵר – מִכָּאֵן שֶׁאִין מַחְזִיקִין בַּמַּחְלֶקֶת, שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מְסוּר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדַבְּרֵי שְׁלוֹם. לֹא נַעֲלֶה – פִּיָּהֶם הַכּוֹשִׁילָם, שֶׁאִין לָהֶם אֲלֵא וְרִידָה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹמֵר – מִכָּאֵן שֶׁאִין מַחְזִיקִין בַּמַּחְלֶקֶת, שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מְסוּר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדַבְּרֵי שְׁלוֹם. לֹא נַעֲלֶה – פִּיָּהֶם הַכּוֹשִׁילָם, שֶׁאִין לָהֶם אֲלֵא וְרִידָה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| הַמַּעֲט כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זִבְתָּ חֶלֶב וְדָבָשׁ לְהַמִּיתָנוּ<br>בַּמִּדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַּם-הַשְׁתַּרְר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | הַזְעִיר אַרִי אֶסִּיקְתָּנָא מֵאַרְעַ עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ<br>לְקַטְלוּתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אַרִי מִתְרַרְבָּת עֲלֵנָא אַף<br>אַתְרַבְרָבָא:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| שְׁנִי                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | שְׁנִי                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| אַף לֹא אֶל-אֶרֶץ זִבְתָּ חֶלֶב וְדָבָשׁ הִבִּיאָתָנוּ וַתִּתֵּן-לָנוּ<br>נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הַעֲיִנִּי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֵר לֹא<br>נַעֲלֶה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | אַף לֹא לְאַרְעַ עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ אַעֲלִיתָנָא וַיְהִיבָתָ לָנָא<br>אַחְסָנָת חֲקִלִין וְכַרְמִין הַעֲיִנִּי גּוֹבְרִיא הָאֲנָוֹן תִּשְׁלַח<br>לְעֹרָא לֹא נִסְק:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| וַתִּתֵּן לָנוּ – הַדְּבַר מוֹסֵב עַל לֹא הָאָמּוֹר לְמַעֲלָה, כְּלוּמַר: לֹא הִבִּיאָתָנוּ וְלֹא נָתַתָּ לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם. אָמַרְתָּ לָנוּ: "אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ" וְגוֹמֵר; מִשָּׁם הוֹצֵאתָנוּ, וְלֹא אֶל אֶרֶץ זִבְתָּ חֶלֶב וְדָבָשׁ הִבִּיאָתָנוּ, אֲלֵא גִזְרַתָּ עָלֵינוּ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר, שֶׁאָמַרְתָּ לָנוּ: "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ כָרְמֵיכֶם". הַעֲיִנִּי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֵר וְגוֹמֵר – אֲפִילוּ אֹתָם שׁוֹלֵם לְנִקֵּר אֶת עֵינֵינוּ אִם לֹא נַעֲלֶה אֵלָיָה, לֹא נַעֲלֶה. הָאֲנָשִׁים הָהֵם – כְּאֵדָם הַתּוֹלָה קָלְלָתוֹ בַּחֲבֵרוֹ.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | וַתִּתֵּן לָנוּ – הַדְּבַר מוֹסֵב עַל לֹא הָאָמּוֹר לְמַעֲלָה, כְּלוּמַר: לֹא הִבִּיאָתָנוּ וְלֹא נָתַתָּ לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם. אָמַרְתָּ לָנוּ: "אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ" וְגוֹמֵר; מִשָּׁם הוֹצֵאתָנוּ, וְלֹא אֶל אֶרֶץ זִבְתָּ חֶלֶב וְדָבָשׁ הִבִּיאָתָנוּ, אֲלֵא גִזְרַתָּ עָלֵינוּ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר, שֶׁאָמַרְתָּ לָנוּ: "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ כָרְמֵיכֶם". הַעֲיִנִּי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֵר וְגוֹמֵר – אֲפִילוּ אֹתָם שׁוֹלֵם לְנִקֵּר אֶת עֵינֵינוּ אִם לֹא נַעֲלֶה אֵלָיָה, לֹא נַעֲלֶה. הָאֲנָשִׁים הָהֵם – כְּאֵדָם הַתּוֹלָה קָלְלָתוֹ בַּחֲבֵרוֹ. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>וַיִּחַר לַמֹּשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֵל־תִּפְּן אֶל־מִנְחָתָם אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p>וַתִּקֵּף לַמֹּשֶׁה לַחֲדָא וַאֲמַר קָדָם יְיָ לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְוָא קוֹרְבָנֵהוּן לֹא חֲמָרָא דְחַד מִנְהוֹן שְׁמֵרִית וְלֹא אֲבֵאִישִׁית לְחַד מִנְהוֹן:</p>                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>וַיִּחַר לַמֹּשֶׁה מְאֹד – נֶצְטָעַר עַד לְמָאָד. אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם. לִפִּי פְשׁוּטוֹ: הַקִּטְרֶת שֶׁהֵם מְקַרְבִּין לִפְנֵיךָ מִחֵר, אֵל תִּפְּן אֵלֶיךָ. וּמִדְרָשׁוֹ, אָמַר: יוֹדַע אֲנִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֶלֶק בְּתַמִּידִי צָבוּר; חֶלֶקָם לֹא יִקְבַּל לִפְנֵיךָ לְרָצוֹן, תִּנְיֻחָנוּ הָאֵשׁ וְלֹא תֹאכְלֵנוּ. לֹא חֲמֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי – לֹא חֲמֹר שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נִטְלָתִי. אֲפִלּוּ כִּשְׁהִלֵּכְתִּי מִמֶּדֶן לְמִצְרַיִם וְהִרְכַּבְתִּי אֶת אֲשׁוּמִי וְאֶת בְּנִי עַל הַחֲמֹר, וְהָיָה לִי לִטֹּל אוֹתוֹ הַחֲמֹר מִשְׁלָקָם, לֹא נִטְלָתִי אֲלֵא מִשְׁלִי. וּמִתְרַגְּמוֹס אוֹנְקֵלוֹס "שְׁמֵרִית", לְשׁוֹן אֲרָמִי; כִּךָּ נִקְרָאת אֲנִיגְרָא שֶׁל מֶלֶךְ, שְׁחֹרֹר.</p> | <p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קִרַח אַתָּה וְכָל־עֲצֻדְתְּךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֵר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>וְהֵם – עֲדַתְךָ.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקִרַח אַתָּה וְכָל כְּנֻשְׁתְּךָ הָיוּ זְמִינִין לְקָדָם יְיָ אַתָּה וְאַנְוִין וְאַהֲרֹן מִחֵר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֻמָּתוֹ וּנְתַתָּם עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וְהִקְרִבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֻמָּתוֹ חֲמֻשִּׁים וּמֵאֲתָיִם מִחֻמָּתוֹ וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֻמָּתוֹ:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>וּסְבוּ גֹבֵר מַחֲתִיתִיָּה וְתַתְּנוּן עֲלִיהוֹן קִטוֹרֶת בּוֹסְמִין וְתִקְרְבוּן קָדָם יְיָ גֹבֵר מַחֲתִיתִיָּה מֵאַתָּן וְחֲמֻשִּׁין מִחֻמָּתְךָ וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גֹבֵר מַחֲתִיתִיָּה:</p>                                                                                                                                                                                    |
| <p>וְהִקְרִבְתֶּם וְגוֹמַר אִישׁ מִחֻמָּתוֹ – הַחֲמֻשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ שְׁבָכָם.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֻמָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיַּעֲשִׂימוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמִדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:</p>                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p>וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּבְרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>וּנְסִיבוּ גֹבֵר מַחֲתִיתִיָּה וַיִּתְּבוּ עֲלִיהוֹן אִישׁ שְׁתָּא וְשׁוּיָאוּ עֲלִיהוֹן קִטוֹרֶת בּוֹסְמִין וְקָמוּ בְתֵרַע מִשְׁפָּן זְמָנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:</p>                                                                                                                                                                                                             |
| <p>וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּבְרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח – בְּדִבְרֵי לְצִנּוֹת. כָּל הַלִּילָה הַהוּא הִלָּךְ אֲצֵל הַשְּׁבָכִים וּפְתָה אוֹתָם: כְּסָבוּרִין אַתֶּם שְׁעָלִי לְבַדִּי אֲנִי מִקְפִּיד אֲנִי מִקְפִּיד אֲלֵא בְּשִׁבִּיל כָּלְכֶם אֵלַי כָּאִין וְנוֹטְלִין כָּל הַגְּדִלוֹת, לוֹ הַמְּלָכוּת וּלְאַחֵיו הַכְּהֵנָה עַד שְׁנִתְּפֹתוּ כָלְכֶם. וַיִּבְרָא כְבוֹד ה' – כָּא בְּעֻמּוֹד עָנָן.</p> |
| <p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>פְּרֻשֶׁת עֲנֵשׁ עֲדַת קִרַח שְׁלִישִׁי</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>הַבְּדִלּוֹ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלָה אֹתָם כְּרָגָע:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימַר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחְטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצָף:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>אֲתַפְּרִשׁוּ מִגֹּו כְּנֻשְׁתָּא הָדָא וְאַשִׁיצִי יְתֵהוּן כְּשִׁעָה:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחַת – יוֹדַע מִחֻשְׁבוֹת. אִין מִדְתָּךְ כְּמִדַּת בָּשָׂר וְדָם. מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם שְׁפָרְחָה עָלָיו מְקַצֵּת מְדִינָה – אִינוּ יוֹדַע מִי הַחוּטָא, לִפְיָךְ כְּשֶׁהוּא כּוֹעֵס, נִפְרָע מִכָּלְכֶם; אֲבָל אַתָּה – לִפְנֵיךָ גְּלוּיּוֹת כָּל הַמִּחֻשְׁבוֹת, וַיּוֹדַע אַתָּה מִי הַחוּטָא. הָאִישׁ אֶחָד – הוּא הַחוּטָא, וְאַתָּה עַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָף אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יָכָה אֲמַרְתֶּם; אֲנִי יוֹדַע וּמוֹדִיעַ מִי חֲטָא וּמִי לֹא חֲטָא.</p>                                                                                                                                                                                                              | <p>וּנְפִלּוּ עַל אִפְּיֵהוּן וַאֲמָרוּ אֵל אֱלֹהֵי רוּחָא לְכָל בְּשָׂרָא גּוֹבְרָא חַד יִחּוּב וְעַל כָּל כְּנֻשְׁתָּא יְהִי רוּגְזָא:</p>                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הִעָלוּ מִסְבֵּיב לְמִשְׁפַּח־קִרַח דָּתוֹ וְאַבְיָרָם:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>מִלִּיל עִם כְּנֻשְׁתָּא לְמִימַר אֲסַתְּלִקוּ מִסְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכָּנָא דְקִרַח דָּתוֹ וְאַבְיָרָם:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>הִעָלוּ וְגוֹמַר – כְּתַרְגוּמוֹ: "אֲסַתְּלִקוּ" מִסְבִּיבוֹת מִשְׁפָּן קִרַח.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיִּלָּךְ אֶל־דָּתוֹ וְאַבְיָרָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>וַיִּקָּם מֹשֶׁה – כְּסָבוּר שְׁיִשְׁאוּ לוֹ פָּנִים, וְלֹא עָשׂוּ.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>וְקָם מֹשֶׁה וַאֲזַל לִוְת דָּתוֹ וְאַבְיָרָם וַאֲזַלוּ בְּתִירוּהִי סְבִי יִשְׂרָאֵל:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| וַיִּזְכֹּר אֱלֹהֵי-עֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֶל-תַּגְעוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסְפּוּ בְּכָל-חַטָּאתָם:                                                                                                                                                                                                                         | וּמִלִּיל עִם כְּנָשָׁתָא לְמִימַר זִוְרוּ כְעֵן מַעְלֹי מִשְׁכְּנֵי גוֹבְרִיָא חֵיבִיָא הָאֵלִין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילְהוֹן דְּלִמָּא תִלְקוּן בְּכָל חוֹבִיָהוֹן:                                                                                                                                                                                                            |
| וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וּדְתָן וְאַבִּירָם יָצְאוּ נֹצְצִים פָּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:                                                                                                                                                                                                                                  | וְאַסְתַּלְקוּ מַעְלֹי מִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּחֹר סָחֹר וּדְתָן וְאַבִּירָם נִפְקוּ קִימִין בְּתַרְע מִשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן:                                                                                                                                                                                                      |
| יָצְאוּ נֹצְצִים – בְּקוֹמָה זָקוּפָה לְחֹרֶף וּלְגִדָּף, כְּמוֹ "וַיִּתְנַצֵּב אַרְבָּעִים יוֹם" דְּגָלִית. וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם – בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קִשָּׁה הַמְחַלֶּקֶת; שְׁהָרִי בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה אִין עוֹנְשִׁין אֵלּא עַד שְׂיָבִיא שְׁמִי שְׁעָרוֹת, וּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה עַד עֲשָׂרִים שָׁנָה; וְכָאן אָבְדוּ אֶף יוֹנְקֵי שְׂ-דִים.                 | יָצְאוּ מִשְׁנֵה בְּזָאת תִּדְעוּן כִּי-יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלִּבִּי:                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| יָצְאוּ מִשְׁנֵה בְּזָאת תִּדְעוּן כִּי-יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלִּבִּי:                                                                                                                                                                                                                                                                 | וְאֵמַר מִשָּׁה בְּדָא תִדְעוּן אַרִי יִי שְׁלַחְנִי לְמַעַבְדָּא יֵת כָּל עוֹבְדִיָא הָאֵלִין אַרִי לֹא מִרְעוּתִי:                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה – שְׁעָשִׂיתִי עַל פִּי הַדְּבוּר, לְמַת לְאַהֲרֹן כְּהֵנָּה גְּדוֹלָה, וּבְנָיו סִגְנֵי כְּהֵנָּה, וְאַלְיָצְפֹן נָשִׂיא הַקֹּהֲתִי.                                                                                                                                                                                                         | אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יִמָּתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת כָּל-הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא י-יְהוָה שְׁלַחְנִי:                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יִמָּתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת כָּל-הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא י-יְהוָה שְׁלַחְנִי:                                                                                                                                                                                                                                                                            | אִם כְּמוֹתָא דְכָל אֲנָשָׁא יָמוּתוּן אֵלִין וְסַעוּרָא דְכָל אֲנָשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| לֹא ה' שְׁלַחְנִי – אֵלּא אֲנִי עָשִׂיתִי הַכֹּל מִדַּעְתִּי, וּבְדִין הוּא חוֹלֵק עָלַי..                                                                                                                                                                                                                                                                                             | וְאִם-בְּרִיָּאָה יִבְרָא י-יְהוָה וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלֶּה וַיִּדְעֻתָם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-י-יְהוָה:                                                                                                                                                                                  |
| וְאִם-בְּרִיָּאָה יִבְרָא י-יְהוָה וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלֶּה וַיִּדְעֻתָם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-י-יְהוָה:                                                                                                                                                                                  | וְאִם בְּרִיָּאָה – סְדָשָׁה. יִבְרָא ה' – לְהַמִּית אוֹתָם בְּמִיתָה שְׁלֹא מֵת בַּהּ אָדָם עַד הֵנָּה; וּמָה הִיא הַבְּרִיָּאָה וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּתְבַלְעֵם; אִזּ וַיִּדְעֻתָם כִּי נִאֲצוּ הֵם אֶת ה', וְאֲנִי – מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמַרְתִּי. וְרַבּוּמִינוּ פְרָשׁוּ: אִם בְּרִיָּאָה פֶּה לְאַרְצָא מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרִאשִׁית, מוֹטָב; וְאִם לֹא, יִבְרָא ה'. |
| וְאִם בְּרִיָּאָה – סְדָשָׁה. יִבְרָא ה' – לְהַמִּית אוֹתָם בְּמִיתָה שְׁלֹא מֵת בַּהּ אָדָם עַד הֵנָּה; וּמָה הִיא הַבְּרִיָּאָה וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּתְבַלְעֵם; אִזּ וַיִּדְעֻתָם כִּי נִאֲצוּ הֵם אֶת ה', וְאֲנִי – מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמַרְתִּי. וְרַבּוּמִינוּ פְרָשׁוּ: אִם בְּרִיָּאָה פֶּה לְאַרְצָא מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרִאשִׁית, מוֹטָב; וְאִם לֹא, יִבְרָא ה'. | וַיְהִי כִכְלֹתוֹ לְזַכֹּר אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקֵּעַ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּתַחְתִּיהֶם:                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| וַיְהִי כִכְלֹתוֹ לְזַכֹּר אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקֵּעַ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּתַחְתִּיהֶם:                                                                                                                                                                                                                                                                                  | וּפְתַחַת אֲרַעָא יֵת פּוּמָה וּבִלְעַת יִתְהוֹן וַיֵּת אֲנָשׁ בְּתִיָהוֹן וַיֵּת כָּל אֲנָשָׁא דְלִקְרַח וַיֵּת כָּל קִנְיָנָא:                                                                                                                                                                                                                                                       |
| וּפְתַחַת אֲרַעָא יֵת פּוּמָה וּבִלְעַת יִתְהוֹן וַיֵּת אֲנָשׁ בְּתִיָהוֹן וַיֵּת כָּל אֲנָשָׁא דְלִקְרַח וַיֵּת כָּל קִנְיָנָא:                                                                                                                                                                                                                                                       | וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלֶּה וּתְכַסַּ עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל:                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלֶּה וּתְכַסַּ עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל:                                                                                                                                                                                                                                                                         | וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבְתֵיהֶם גָּסוּ לְקַלֵּם כִּי אָמְרוּ פֶן-תְּבַלְעֵנוּ הָאָרֶץ:                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבְתֵיהֶם גָּסוּ לְקַלֵּם כִּי אָמְרוּ פֶן-תְּבַלְעֵנוּ הָאָרֶץ:                                                                                                                                                                                                                                                                                           | גָּסוּ לְקַלֵּם – בְּשִׁבִּיל הַקּוֹל הַיּוֹצֵא עַל בְּלִיעָתָן.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| גָּסוּ לְקַלֵּם – בְּשִׁבִּיל הַקּוֹל הַיּוֹצֵא עַל בְּלִיעָתָן.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | וְאִשׁ יָצְאָה מֵאֵת י-יְהוָה וּתְאָכַל אֵת הַחַמְשִׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקֹּטֶרֶת:                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| וְאִשׁ יָצְאָה מֵאֵת י-יְהוָה וּתְאָכַל אֵת הַחַמְשִׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקֹּטֶרֶת:                                                                                                                                                                                                                                                                                        | וַיִּזְכֹּר י-יְהוָה אֱלֹהֵי-מִשָּׁה לֵאמֹר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| וַיִּזְכֹּר י-יְהוָה אֱלֹהֵי-מִשָּׁה לֵאמֹר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | אֵמַר אֱלֹהֵי-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּגְרַם אֶת-הַמַּחְתָּת מִבְּיֹן הַשְּׂרָפָה וְאֶת-הָאִשׁ זָרַה-הַלֵּאָה כִּי קָדְשׁוּ:                                                                                                                                                                                                                                               |
| אֵמַר אֱלֹהֵי-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּגְרַם אֶת-הַמַּחְתָּת מִבְּיֹן הַשְּׂרָפָה וְאֶת-הָאִשׁ זָרַה-הַלֵּאָה כִּי קָדְשׁוּ:                                                                                                                                                                                                                                               | וְאֵת הָאִשׁ – שְׁבַתוֹךְ הַמַּחְתּוֹת. זָרַה הַלֵּאָה – לְאַרְצָא מֵעַל הַמַּחְתּוֹת. כִּי קָדְשׁוּ – הַמַּחְתּוֹת, וְאַסוּרִין בְּהִנָּאָה, שְׁהָרִי עֲשָׂאוּם כְּלִי שֶׁרֶת.                                                                                                                                                                                                        |
| וְאֵת הָאִשׁ – שְׁבַתוֹךְ הַמַּחְתּוֹת. זָרַה הַלֵּאָה – לְאַרְצָא מֵעַל הַמַּחְתּוֹת. כִּי קָדְשׁוּ – הַמַּחְתּוֹת, וְאַסוּרִין בְּהִנָּאָה, שְׁהָרִי עֲשָׂאוּם כְּלִי שֶׁרֶת.                                                                                                                                                                                                        | וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימַר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימַר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | אֵמַר לְאַלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן כְּהֵנָּה וַיִּפְרִישׁ יֵת מַחְתִּיתָא מִבְּיֹן יְקִידִיָא וַיֵּת אִישָׁתָא יִרְחִיק לְהַלָּאָה אַרִי אֶתְקַדְשָׁא:                                                                                                                                                                                                                                     |
| אֵמַר לְאַלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן כְּהֵנָּה וַיִּפְרִישׁ יֵת מַחְתִּיתָא מִבְּיֹן יְקִידִיָא וַיֵּת אִישָׁתָא יִרְחִיק לְהַלָּאָה אַרִי אֶתְקַדְשָׁא:                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח פייהקריבם לפניי-הנה ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל:                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ית מחתית חייביא האלין דאתחייבו בנפשתהון ונעבדון יתהון טסין רדידיון חופאה למדבחה ארי קריבויניו קדם יי ואתקדשא ויהיון לאת לבני ישראל:         |
| החטאים האלה בנפשתם – שנעשו פושעים בנפשותם, שנחלקו על הקדוש ברוך הוא. רקעי – רדודין. פחים – טסים מרדדיון, טינבי"ש בלעז. צפוי למזבח – למזבח הנחשת. ויהיו לאות – לזכרון, שיאמרו: אלו היו מאותן שנחלקו על הבהמה ונשכרו.                                                                                                                                                                               | ונסיב אלעזר כהנא ית מחתית נחשא דקריבו יקידיא ורדידיונין חופאה למדבחה:                                                                       |
| וירקעום – אטינבירינ"ט בלעז.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                             |
| זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני י-הנה ולא יתהיה קרבתו וכעדתו כאשר דבר י-הנה ביד משה לו:                                                                                                                                                                                                                                                            | דוכרנא לבני ישראל בדיל דלא יקרב גבר חילוני דלא מזרעא דאהרן הוא לאסקא קטורת בוסמין קדם יי ולא יהי קרבתו וכנשתיא כמא דמליל יי בידא דמשה ליה:  |
| ולא יהיה קרבת – כדי שלא יהיה קרבת. כאשר דבר ה' ביד משה לו – כמו 'עליו'; על אהרן דבר אל משה, שיהיה הוא ובניו פתנים; לפיכך "לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן" וגומר. וכן כל "לי" ו"לו" ו"להם" הסמוכים אצל דבור, פתרוןם כמו 'על'. ומדרשו: על קרב; ומהו ביד משה ולא כתב 'אל משה' רמז לחולקים על הבהמה, ש'לוקין בצרעת' כמו שלקה משה בידו, שנאמר: "ויציאה והנה גדו מצרעת כשילג". ועל כן לקה עזיהו בצרעת. | ולא יתהיה קרבת לבני ישראל דבני ישראל ביומא דבתרוהי על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון דמית עמיה דיי:                                         |
| וילנו כל עדת בני ישראל ממחלת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את-עם י-הנה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ונהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויפנו אלי אהל מועד והנה כסהו הענן וירא כבוד י-הנה:                                                          |
| ויבא משה ואהרן אל-פני אהל מועד:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ועאל משה ואהרן לקדם משכן זמנא:                                                                                                              |
| רביעי                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                             |
| וידבר י-הנה אל משה לאמר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | ומליל יי עם משה למימר:                                                                                                                      |
| הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם פרגע ויפלו על-פניהם:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון פשעה ונפלו על אפיהון:                                                                                     |
| ויאמר משה אלי אהרן קח את-המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אלי העדה וכפר עליהם כייצא תקצף מלפני י-הנה החל הנגף:                                                                                                                                                                                                                                                                    | נאמר משה לאהרן סב ית מחתיתא ויהב עליה אישתא מעלוי מדבחה ושו קטורת בוסמין ואוביל בפריע לכנשתא וכפר עליהון ארי נפק רוגזא מן קדם יי שרי מותנא: |
| וכפר עליהם – רז זה מסר לו מלאך המות פשעלה לרקיע, שהקטרת עוצר המגפה; כדאיתא במסכת שבת.                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | ונסיב אהרן כמא דמליל משה ורהט לגו קהל לא והא שרי מותנא בעמא ויהב ית קטורת בוסמיא וכפר על עמא:                                               |
| ויקח אהרן כאשר ו דבר משה וירץ אל-תוף הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את-הקטרת וכפר על-העם:                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | וקם בין מיתנא ובין חיינא ואתכלי מותנא:                                                                                                      |

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וְגוֹמֵר – אָסֹז אֶת הַמִּלְאָף וְהַעֲמִידוֹ עַל כְּרָחוּ. אָמַר לוֹ הַמִּלְאָף: הִנֵּחַ לִי לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתִי. אָמַר לוֹ: מִשָּׁה צָנָנִי לַעֲכָב עַל יָדְךָ. אָמַר לוֹ: אֲנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְאַתָּה שְׁלוּחוֹ שֶׁל מִשָּׁה. אָמַר לוֹ: אֵין מִשָּׁה אוֹמֵר כָּלוּם מִלְּבוֹ אֲלֵא מִפִּי הַגְּבוּרָה; אִם אֵין אַתָּה מֵאֲמִין, הָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִשָּׁה אֵל פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד, בֹּא עִמִּי וּשְׁאַל. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּשָׁב אֶהְרֹן אֶל מִשָּׁה". דָּבָר אַחֵר: לָמָּה בִקְטַרְתָּ לִפְנֵי שְׁהִיו יִשְׂרָאֵל מְלִיזִים וּמְרַנְּנִים אַחֵר הַקְטַרְתָּ, לוֹמֵר: סֵם הַמָּנוֹת הוּא עַל יָדוֹ מִתּוֹ נָדָב וְנָאֲבִיהוּא; עַל יָדוֹ נִשְׁרָפוּ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲמִים אִישׁ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: תֵּרָאוּ שְׁעוֹצֵר מִגֹּפֶה הוּא, וְהַסָּטָא הוּא הַמַּמִּית.

וַיְהִיו הַמַּתִּים בַּמִּגְפָּה אַרְבַּעַה עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמַּתִּים עַל-דְּבַר-קִרְחָה: וְהָיוּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה פַר מְדִמִּיתוּ עַל פְּלוּגָתָא דְקִרְחָה:

וַיָּשָׁב אֶהְרֹן אֶל-מִשָּׁה אֶל-פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְהַמִּגְפָּה נִעְצְרָה: וְתָב אֶהְרֹן לֹנֹת מִשָּׁה לְתַרַע מִשְׁפָּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אַתְּכָלִי:

חמישי וַיַּדְבֵּר י-הוָה אֶל-מִשָּׁה לֵאמֹר: פְּרִישֵׁת פְּרִישַׁת הַמִּטָּה וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימַר:

דָּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאַתְּם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נִשְׂיֵאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסָב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גָּבַר יָת שְׁמִיָּה תִּכְתֹּב עַל חוּטְרִיָּה:

וְאֵת שְׁם אֶהְרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְגִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: וְיָת שְׁמָא דְאֶהְרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלוֹי אָרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹתָהוֹן:

כִּי מִטָּה אֶחָד – אָף עַל פִּי שְׁחֻלְקֵתִים לְשִׁתִּי מִשְׁפָּחוֹת, מִשְׁפַּחַת כְּהֵנָּה לְבַד וְלוֹיָה לְבַד, מִכָּל מָקוֹם שֶׁבֶט אֶחָד הוּא.

וְהִנַּחְתֶּם בְּאֶהֱל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֹנֶעַד לָכֶם וְשָׁמָּה: וְתַצְנַעְנוּן בְּמִשְׁפָּן זְמָנָא קָדָם סִדְהוּתָא דְאַזְמִין מִימְרִי לְכוּן תַּמּוּ:

וְיִהִי גוּבְרָא דְאַתְרֵעִי בֵּיה חוּטְרִיָּה יִנְעִי וְאַנִּית מִן קְדָמִי יָת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנוּן מִתְרַעְמִין עָלֵיכוּן: עָלֵיכֶם:

וְהַשְׁפֵּתִי – כְּמוֹ "וַיִּשְׁכּוּ הַמִּים"; "וְחִסְמַת הַמֶּלֶךְ שִׁכְכָה".

וַיַּדְבֵּר מִשָּׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נִשְׂיֵאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: וּמִלִּיל מִשָּׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לִיה כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרַבָּא חַד חוּטְרָא לְרַבָּא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דְאֶהְרֹן בְּגוֹ חוּטְרִיָּהוֹן:

בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם – הֵנִיחַ בְּאֶמְצַע; שְׁלֹא יֵאמְרוּ: מִפְּנֵי שֶׁהֵנִיחוּ בְּצַד שְׁכִינָה פִּרְחָה.

וַיַּנַּח מִשָּׁה אֶת-הַמִּטָּה לִפְנֵי י-הוָה בְּאֶהֱל הָעֵדוּת: וְאַצְנַע מִשָּׁה יָת חוּטְרִיָּא קָדָם יִי בְּמִשְׁפָּנָא דְסִדְהוּתָא:

וַיְהִי מִמְחֻרָת וַיָּבֹא מִשָּׁה אֶל-אֶהֱל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פִּרְחָ מִטָּה-אֶהְרֹן לְבֵית לְגִי וַיֵּצֵא פִּרְחָ וַיַּצִּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים: וְהָיָה בְּיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וַעֲאֵל מִשָּׁה לְמִשְׁפָּנָא דְסִדְהוּתָא וְהָא יַעֲא חוּטְרָא דְאֶהְרֹן לְבֵית לְוִי וְאַפִּיק לְבָלְבִין וְאַנְיִץ נִץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:

וַיֵּצֵא פִּרְחָ – כְּמִשְׁמַעוֹ. צִיץ – הוּא חֲנוּטַת הַפָּרִי כְּשֶׁהִפְרַח נּוֹפֵל. וַיִּגְמַל שְׁקָדִים – כְּשֶׁהִכּוּר הַפָּרִי, הִכּוּר שֶׁהוּא שְׁקָדִים; לְשׁוֹן "וַיִּגְדַּל הַיָּלֵד וַיִּגְמַל". וְלְשׁוֹן זֶה מְצוּי בְּפָרִי הָאֵילָן, כְּמוֹ: "וּבֹסֶר גָּמַל יִהְיֶה נֹצֵה". וְלָמָּה שְׁקָדִים הוּא הַפָּרִי הַמְּמַהֵר לְהִפְרִיחַ מִכָּל הַפְּרוּת; אָף הַמְּעוֹרָר עַל הַכְּהֵנָּה – פְּרָעָנוּתוֹ מִמִּהְרָת לְבֹא, כְּמוֹ שֶׁמְצִינוּ בְּעוֹזָה: "וְהַצְרַעַת וְרָחָה בְּמִצְחוֹ". תְּרַגּוּמוֹ "וְכַפִּית שְׁגָדִין"; כְּמִין אֲשֶׁכּוֹל שְׁקָדִים יַחַד, כְּפוֹתִים זֶה עַל זֶה.

וַיֵּצֵא מִשָּׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי י-הוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: וְאַפִּיק מִשָּׁה יָת כָּל חוּטְרִיָּא מִן קָדָם יִי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתַּמּוּדְעוּ וַנְּסִיבוּ גָבַר חוּטְרִיָּה:

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת-מַטֵּה אֱהֲרֹן לִפְנֵי הָעֲדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי-מִרְי וְתִכַּל תְּלוֹנֹתָם מַעֲלִי וְלֹא יָמָתוּ:

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲתִיב יָת חוּטְרָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סִדְּדוּתָא לְמַטְרָא לְאֵת לְעֲמָא סָרְבְּנָא וְיִסּוּפֹן תּוֹרְעָמָתְהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:

לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת – לְזַכְרוֹן, שְׂבִסְרָתִי בְּאַהֲרֹן לִכְהֵן, וְלֹא יִלּוּנוּ עוֹד עַל הַכֹּהֲנָה. וְתִכַּל תְּלוֹנֹתָם – כְּמוֹ 'וְתִכַּלְהָ תְּלוֹנֹתָם'. לְשׁוֹן זֶה – שֵׁם מַפְעֵל יָחִיד לְשׁוֹן נִקְבָּה, כְּמוֹ 'תְּלוֹנֹתָם', מוֹרְמוֹרֵדִי"ץ [ בִּלְעֻזַּא..

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֹתוֹ כִּן עָשָׂה:

וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְתִיה כִּן עָבַד:

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גִּוְעָנוּ אֲבָדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבָדְנוּ:

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מִנְּנָא קִטִּילַת תְּרָבָא הָא מִנְּנָא בִּלְעַת אַרְעָא הָא מִנְּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:

כָּל הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן יְ-הוָה יָמוּת הָאם תָּמָנוּ לְגֹעַ:

כָּל דְּקָרִיב מִקָּרֵב לְמִשְׁכָּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמָמָת:

כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב וְגוֹמֵר – אֵין אִינוּ יְכוּלִין לְהִיּוֹת זִהֲרִין בְּכָד; כָּלֵנוּ רָשָׁאִין לְהַכְנִס לְחֶצֶר אֱהֵל מוֹעֵד, וְאַחַד שְׂיִקְרִיב עֲצָמוּ יוֹתֵר מִחֻבְרִיו וְיִכְנֹס לְתוֹךְ אֱהֵל מוֹעֵד – יָמוּת. הָאם תָּמָנוּ לְגֹעַ – שְׂמָא הַפְּקָרְנוּ לְמִיתָה

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אֲבִיךָ אַתָּה תִּשָּׂאוּ אֶת-עֹנֶן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתָּה תִּשָּׂאוּ אֶת-עֹנֶן כְּהֻנַּתְכֶם:

וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית אֲבִיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחוּן עַל חוּבֵי מִקְדָּשָׁא וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחוּן עַל חוּבֵי כְּהוֹנֵתְכוּן:

וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַהֲרֹן – לְמֹשֶׁה אָמַר שְׂיִאמַר לְאַהֲרֹן, לְהַזְהִירוֹ עַל תְּקֻנַּת יִשְׂרָאֵל שְׂלֹא יִכְנָסוּ לְמִקְדָּשׁ. אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית אֲבִיךָ – הֵם בְּנֵי קֹהֵת אֲבִי עֹמֶר. תִּשָּׂאוּ אֶת עֹן הַמִּקְדָּשׁ – עָלֵיכֶם אֲנִי מְטִיל עֲנֹשׁ הַזֵּהרִים שְׂיִחֲטָאוּ בְּעִסְקֵי הַדְּבָרִים הַמִּקְדָּשִׁים הַמְּסוּרִים לָכֶם, הוּא הָאֱהֵל וְהָאֲרוֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְכִלֵּי הַקֹּדֶשׁ; אַתֶּם תִּשְׁבּוּ וְתִזְהִירוּ אֶת כָּל זֶר הַבָּא לָגֹעַ. וְאַתָּה וּבְנֶיךָ – הַכֹּהֲנִים. תִּשָּׂאוּ אֶת עֹן כְּהֻנַּתְכֶם – שְׂאִינָה מְסוּרָה לְלוֹאִים; וְתִזְהִירוּ הַלוֹאִים הַשּׁוֹגְגִים, שְׂלֹא יִגְעוּ אֲלֵיכֶם בַּעֲבוּדַתְכֶם.

וְגַם אֶת-אַחֶיךָ מִטָּה לֹאִי שִׁבֵּט אֲבִיךָ הַקָּרֵב אַתָּה וְיִלְלוּ עָלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתָּה לִפְנֵי אֱהֵל הָעֵדוּת:

וְאַף יָת אַחַד שְׁבִטָא דְּלוֹי שְׁבִטָא דְּאַבּוּד קָרִיב לְוֹתָךְ וְיִתּוּסְפוּן עָלֶיךָ וַיִּשְׁמְשׁוּנָךְ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ קֳדָם מִשְׁכָּנָא דְּסִדְּדוּתָא:

וְגַם אֶת אַחֶיךָ – בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרְרִי. וְיִלְלוּ – וְיִתְּסַבְּרוּ אֲלֵיכֶם, לְהַזְהִיר גַּם אֶת הַזֵּהרִים מִלְּקָרֵב אֲלֵיכֶם. וַיִּשְׁרְתוּךָ – בְּשִׁמִּירַת הַשְּׁעָרִים, וּלְמַנּוֹת מִקֵּם גִּזְבְּרִין וְאַמְרָפְלִין.

וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל-הָאֱהֵל אַף אֶל-כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמָתוּ גַם-הֵם גַּם-אַתֶּם:

וַיִּטְרוּן מִטְרָתְךָ וּמִטְרַת כָּל מִשְׁכָּנָא בְּרֵם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וּלְמַדְבָּחָא לֹא יִקְרְבוּן וְלֹא יָמוּתוּן אַף אֲנוּן אַף אַתּוּן:

וְנָלּוּ עָלֶיךָ וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת אֱהֵל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֱהֵל וְזֶר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

וְיִתּוּסְפוּן עָלֶיךָ וַיִּטְרוּן יָת מִטְרַת מִשְׁכָּן זְמָנָא לְכָל פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא וְחִילּוּנֵי לֹא יִקְרַב לְוֹתְכוּן:

וְזֶר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם – אַתְּכֶם אֲנִי מִזְהִיר עַל כָּד.

וַיִּשְׁמְרֻם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְתִטְרוּן יָת מִטְרַת קוּדְשָׁא וְיָת מִטְרַת מִדְּבָחָא וְלֹא יִהִי עוֹד רוּגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף – כְּמוֹ שֶׁהָיָה כְּכֹר, שְׂנֵאמַר: "כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף".

וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת-אַחֵיכֶם הַלוֹאִים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לִי-הִנֵּה לְעֹבֵד אֶת-עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד:

וְאֲנָא הָא קָרִיבִית יָת אַחֵיכוּן לִינְאִי מִגֹּז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּן מִתְּנָא יְהִיבִין קֳדָם יְיָ לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:

לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים – יְכוּל לְעִבּוּדַתְכֶם שֶׁל הַדְּיוּט תִּלְמוּד לֹאִמַר: 'לֵה', כְּמוֹ שְׂמִפְרָשׁ לְמַעְלָה, לְשִׁמְרַת מִשְׁמֶרֶת, גִּזְבְּרִין וְאַמְרָפְלִין.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֲתָךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמְּזַכֶּה וְלַמְבִּיט לַפָּרֶכֶת וְעַבְדְּתֶם עֲבֹדַת מַתְנָה אִתּוֹ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהֵנָּה הַקָּרֵב יוֹמֵת:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּשְׁרֹוּ יֵת כְּהוֹנֵתְכוֹן לְכָל פִּתְגָם מִדְּבַחָא וְלִמְגִיו לִפְרוּכָתָא וְתַפְלָחוֹן פּוֹלְחֵן מִתְנָא אֲתִיו יֵת כְּהוֹנֵתְכוֹן וְחִילוֹנִי דִּיקָרֵב יִתְקַטִּיל:      |
| עֲבֹדַת מַתְנָה – בְּמַתְנָה נִתְמִידָה לָכֶם.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                             |
| וַיְדַבֵּר יי־הוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאָנֹכִי הִנֵּה נִתְמִי לָךְ אֶת־מִשְׁמַרְתְּ תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְמִים לַמִּשְׁחָה וּלְבִנֶיךָ לַחֲק־עוֹלָם:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | וּמִלִּיל יֵי עִם אַהֲרֹן וְאָנֹכִי הֵא יִהְיִית לָךְ יֵת מִשְׁרַת אִפְרָשׁוֹתִי לְכָל קוֹדֶשִׁיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיִתְנוֹן לָרְבּוֹ וּלְבְנֶיךָ לְקִים עָלֵם:                                  |
| וְאָנֹכִי הִנֵּה נִתְמִי לָךְ – בְּשִׁמְחָה. לִשְׁוֹן שִׁמְחָה הוּא זֶה, כְּמוֹ: "הִנֵּה הוּא יוֹצֵא לְקִרְאָתְךָ וְרָאָה וְשִׂמַּח בְּלִבּוֹ". מִשָּׁל לְמִלָּה שְׂנִמָּן שְׂדָה לְאוֹהֲבּוֹ, וְלֹא כְּתֹב וְלֹא חֲתֹם וְלֹא הַעֲלָה בְּעֶרְכָּאִין. בָּא אֲחִיד וְעָרְעַר עַל הַשְּׂדָה. אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: כָּל מִי שִׁירְצָה – יָבֹא וְיַעֲרַעַר לְנִגְדָה, הַרִינִי כּוֹתֵב וְחֹתֵם לָךְ וּמַעֲלָה בְּעֶרְכָּאִין. אַף כָּאֵן, לְפִי שָׂבָא קִרְחָ וְעָרְעַר כְּנִגְדָה אַהֲרֹן עַל הַכְּהֻנָּה, בָּא הַכְּתוּב וְנָתַן לוֹ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מִתְּנוֹת כְּהֻנָּה בְּכִרִית מִלַּח עוֹלָם. וְלָכֵךְ נִסְמָכָה פְּרָשָׁה זוֹ לְכָאֵן. מִשְׁמַרְתְּ תְּרוּמָתִי – שְׂאֵתָה צָרִיד לְשִׁמְרוֹן בְּטִהְרָה. לַמִּשְׁחָה – לְגִדְלָה. |                                                                                                                                                                                                             |
| זֶה־יִהְיֶה לָּךְ מִקְדָּשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יֵשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבִנֶיךָ:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | דִּין יִהִי לָךְ מִקְדָּשׁ קוֹדֶשִׁיא מוֹתֵר מִן אִישְׁתָּא כָּל קוֹרְבָנֵהוֹן לְכָל מִנְחָתֵהוֹן וּלְכָל חֲטוֹתֵהוֹן וּלְכָל אֲשָׁמֵהוֹן דִּיתִיבוֹן קֹדְמִי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין דִּילָךְ הוּא וְדְבָנֶיךָ: |
| מִן הָאֵשׁ – לְאַחַר הַקִּטְרֵת הָאֲשִׁים. כָּל קָרְבָּנָם – כְּגוֹן זִבְחֵי שְׁלָמִי צָבוּר. מִנְחָתָם חֲטָאתָם וְאֲשָׁמָם – כְּמִשְׁמַעוֹן. אֲשֶׁר יֵשִׁיבוּ לִי – זֶה גִּזְלֵי הַגֵּר.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                             |
| בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֵנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכֹל אִתּוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין תִּיכְלוּנִיָּה כָּל דְּכוּרָא יִיכּוֹל יִתִּיה קוֹדֶשִׁיא יִהִי לָךְ:                                                                                                                 |
| בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֵנּוּ וְגוֹמֵר – לִמַּד עַל קֹדְשֵׁי קֹדְשִׁים, שְׂאִין נֹאכְלִין אֵלָּא בְּעֻזְרָה וְלִזְכָּרִי כְּהֻנָּה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                             |
| וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְמִים וּלְבִנֶיךָ אֲתָךְ לַחֲק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֹל אִתּוֹ:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | וְדִין לָךְ אִפְרָשׁוֹת מִתְּנֵתֵהוֹן לְכָל אֲרָמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיִתְנוֹן וּלְבְנֶיךָ וּלְבִנְתְּךָ עִמָּךְ לְקִים עָלֵם כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִיכּוֹל יִתִּיה:                         |
| תְּרוּמַת מִתְנָם – הַמּוֹרֵם מִן הַתּוֹדָה וּמִשְׁלָמִים וּמֵאִיל נִזִּיר. לְכָל תְּנוּפֹת – שְׁהָרִי אֵלּוֹ טְעוּנִין תְּנוּפָה. כָּל טָהוֹר – וְלֹא טְמֵאִים; כָּל טָהוֹר, לְרַבּוֹת אֲשֵׁתּוֹ.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                             |
| כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לִי־הוָה לָךְ נִתְמִים:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | כָּל טוֹב מִשַּׁח וְכָל טוֹב חֲמֵר וְעֻבּוֹר רֵישִׁיתֵהוֹן דִּיתְנוֹן קֹדֶם יֵי לָךְ יִהְיִתְנוֹן:                                                                                                          |
| רֵאשִׁיתָם – הִיא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                             |
| כַּפּוֹרִי כָּל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לִי־הוָה לָךְ יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֵנּוּ:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | כַּפּוֹרִי כָּל דְּבָאֲרַעְיָהוֹן דִּיתְנוֹן קֹדֶם יֵי דִילָךְ יִהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִיכְלוּנִיָּה:                                                                                              |
| כָּל־חֵתָרָם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | כָּל חֲרָמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יִהִי:                                                                                                                                                                  |
| כָּל־פֶּטֶר רָחֵם לְכָל־בִּשְׂרֹ אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִי־הוָה בְּאֵדָם וּבִבְהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵךְ ׀ פָּדָה תַּפְּדָה אֵת בְּכוֹר הָאֲדָם וְאֵת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תַּפְּדָה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | כָּל פֶּתַח וְלִדָּא לְכָל בִּשְׂרָא דִּיקָרְבוֹן קֹדֶם יֵי בְּאֲנָשָׁא וּבְבַעֲיָרָא יִהִי לָךְ בְּרָם מִפְּרָק תַּפְּרוּק יֵת בּוּכְרָא דְּאֲנָשָׁא וְיֵת בּוּכְרָא דְּבַעֲיָרָא מִסְּאָבָא תַּפְּרוּק:   |
| וּפְדוּיוֹ מִבֶּן־תִּדְשׁ תַּפְּדָה בְּעָרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים גֶּרָה הוּא:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | וּפּוֹרְקָנִיָּה מִבֶּר יִרְחָא תַּפְּרוּק בְּפּוֹרְסָנִיָּה כֶּסֶף חֲמִישׁ סְלַעִין בְּסְלַעִי קוֹדֶשִׁיא עֲשָׂרִין מַעִין הוּא:                                                                           |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| אִךָ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר פֶּשֶׁב אוֹ-בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֵלְבָם תִּקְטִיר אִשָּׁה לָרִיחַ נִיחַח לִי-הָהָה:                                                                                                                                                                                                             | בָּרֵם בּוֹכֶרָא דְתוֹרָא אוּ בּוֹכֶרָא דְאַמְרָא אוּ בּוֹכֶרָא דְעִזָּא לֹא תִפְרוּק קוּדְשָׁא אֲנוּן יְת דְמַהוּן תִּזְרוּק עַל מִדְבַּחָא וְיְת תִּרְבִּהוּן תִּסִּיק קוּרְבוּ לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְנָא קָדָם יִי: |
| וּבְשָׂרָם יִהְיֶה-לָּהֶם כַּחַז הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָהֶם יִהְיֶה:                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | וּבְשָׂרָהוּן יְהִי לָהּ כַּחַז דְתַנּוּפָא וּכְשָׂקָא דְיַמִּינָא דִילָּהּ יְהִי:                                                                                                                                    |
| כַּחַז הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין – שֶׁל שְׁלָמִים, שְׁנֵאֲכָלִים לַכֹּהֲנִים, לְנִשְׁיָהֶם וּלְבָנֵיהֶם, לְשָׁנֵי יָמִים וּלְיֵלֶה אֶחָד; אִם הַבְּכוֹר נֹאכַל לְשָׁנֵי יָמִים וּלְיֵלֶה אֶחָד. לָהּ יִהְיֶה – בָּא רַבִּי עֲקִיבָא וּלְמַד: וְהוֹסִיף לָהּ הַכָּתוּב הַנִּיחָה אַחֲרֶיהָ, שֶׁלֹּא תֹאמַר: כַּחַז וְשׁוֹק שֶׁל תּוֹדָה, שְׂאִינוּ נֹאכַל אֶלָּא לְיוֹם וּלְיֵלֶה. |                                                                                                                                                                                                                       |
| כָּל ׀ תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִי-הוּא נְתַתִּי לָהֶם וּלְבָנֵיהֶם וּלְבָנֹתֵיהֶם אִתָּם לַחֲק־עוֹלָם בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לַפָּנִי י-הוָה לָהֶם וּלְזֶרְעָהּ אִתָּם:                                                                                                                                                                             | כָּל אִפְרָשׁוֹת קוּדְשִׁיא דִּיפְרָשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יִי יִהְיֶית לָהֶם וּלְבָנָהֶם וּלְבָנֹתָהֶם עִמָּהּ לְקִים עָלֵם קִים מְלַח עֲלֵמָא הִיא קָדָם יִי לָהֶם וּלְבָנָהֶם עִמָּהּ:                      |
| כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים – מִחֲבֹתָהּ שֶׁל פָּרֶשֶׁה זֹ, כָּלְלָהּ בַּתְּחִלָּה וּכְלָלָהּ בַּסּוּף, וּפָרַט בְּאַמְצָע. בְּרִית מְלַח עוֹלָם – כָּרַת בְּרִית עִם אֶהֱרֹן בְּדָבָר הַבְּרִיא וּמִתְקִים וּמִבְרִיא אֶת אַחֲרִים. בְּרִית מְלַח – כַּבְּרִית הַכְּרוּתָה לְמְלַח, שְׂאִינוּ מְסָרִים לְעוֹלָם.                                                                       |                                                                                                                                                                                                                       |
| וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִחַלַּק לֹא־יִהְיֶה לָהֶם בְּתוֹכָם אֲנִי חֹלֶקָהּ וְנִחַלְתָּהּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:                                                                                                                                                                                                                                               | וַנֹּאמֶר יִי לְאַהֲרֹן בְּאַרְעָהוּן לֹא תִחַסִּין וְחוֹלֶק לֹא יְהִי לָהֶם בִּינֵיהוּן מִתָּנֹן דִּיהֲבִית לָהֶם אֲנִין חוֹלֶקָהּ וְאַחַסְנָתָהּ בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:                                          |
| וְחֹלֶק לֹא יִהְיֶה לָהֶם בְּתוֹכָם – אִם בִּבְיָהּ.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                       |
| שְׁבִיעִי                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | פְּרִשְׁת הַמַּעֲשֹׂר                                                                                                                                                                                                 |
| וּלְבָנִי לֹא־יִהְיֶה נְתַתִּי כָּל־מַעֲשֹׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחַלָּה חֲלָה עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר־הֵם עֲבָדִים אֶת־עֲבַדְתָּ אֹהֶל מוֹעֵד:                                                                                                                                                                                                                                                  | וּלְבָנִי לֹא־יִהְיֶה כָּל מַעֲשֹׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל לְאַחַסְנָא חֲלָה פּוֹלְחָנָהוּן דְאַנּוּן פְּלַחִין יְת פּוֹלְחֵן מַשְׁפָּן זְמָנָא:                                                                             |
| וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לָמוֹת:                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | וְלֹא יִקְרְבוּן עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁפָּן זְמָנָא לְקַבְּלָא חוּבָא לְמָמַת:                                                                                                                                |
| וְעַבְד הַלֹּאִי הוּא אֶת־עֲבַדְתָּ אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנַּחְלוּ נִחַלָּה:                                                                                                                                                                                                                                  | וְיִפְלַחוּן לִינוּאִי אֲנוּן יְת פּוֹלְחֵן מַשְׁפָּן זְמָנָא וְאַנּוּן יִקְבְּלוּן חוּבֵיהוּן קִים עָלֵם לְדֹרִיכוּן וּבְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַסְנוּן אַחַסְנָא:                                             |
| וְהֵם – הַלֹּוֹים, יִשְׂאוּ עֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁעֲלִיָּהֶם לְהַזְהִיר הַנָּרִים מִגֹּשֶׁת אֱלִיָּהֶם.                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                       |
| כִּי אֶת־מַעֲשֹׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לִי-הוּא תְּרוּמָה נְתַתִּי לְלוּוִים לְנִחַלָּה עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנַּחְלוּ נִחַלָּה:                                                                                                                                                                                                      | אֲרִי יְת מַעֲשֹׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיפְרָשׁוּן קָדָם יִי אִפְרָשׁוֹתָא יִהְיֶית לְלִינוּאִי לְאַחַסְנָא עַל כֵּן אֲמַרְתִּי לָהוּן בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַסְנוּן אַחַסְנָא:                             |
| אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה' תְּרוּמָה – הַכָּתוּב קָרָא תְּרוּמָה, עַד שִׁיפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֹׂר.                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
| וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:                                                                                                                                                                                    |
| וְאֶל־הַלֹּוִים תִּדְבַּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר נְתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנִחַלְתְּכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת י-הוָה מַעֲשֹׂר מִן־הַמַּעֲשֹׂר:                                                                                                                                                                       | וְעִם לִינוּאִי תִמְלִיל וְתִימַר לָהוּן אֲרִי תִסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מַעֲשֹׂרָא דִּיהֲבִית לְכוּן מִנְהוּן בְּאַחַסְנָתְכוּן וְתִפְרָשׁוּן מִנִּיהָ אִפְרָשׁוֹתָא קָדָם יִי מַעֲשֹׂרָא מִן מַעֲשֹׂרָא:   |

|                                                                                               |                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>וְנִחַשְׁבַּ לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וּכְמִלְאָה מִן־<br/>הַיָּקֵב:</b> | <b>וַיִּתְחַשֵּׁב לָכוֹן אַפְרָשׁוֹתָכוֹן כַּעֲבוּרָא מִן אֲדָרָא<br/>וּכְמִלְאָתָא מִן מַעְצָרְתָא:</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|

וְנִחַשְׁבַּ לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֶּרֶן – תְּרוּמַת מַעְשֹׁר שְׁלָכֶם אֲסוּרָה לְזָרִים וּלְטֻמְאִים, וְסִיבִין עָלֶיהָ מִיתָה וְחֻמֶּשׁ, כְּתִרוּמָה גְדוֹלָה, שְׁנִקְרָאת 'רֵאשִׁית דָּגָן מִן הַגֶּרֶן'. וּכְמִלְאָה מִן הַיָּקֵב – כְּתִרוּמַת תִּירוֹשׁ וַיִּצְהָר הַנִּשְׁטֶלֶת מִן הַיָּקֵבִים. מִלְאָה – לְשׁוֹן בְּשׁוּל תְּבוּאָה שְׁנִתְמַלְאָת. יָקֵב – הוּא הַבּוֹר שֶׁלִּפְנֵי הַגֶּת, שֶׁהֵינָן יוֹרֵד לְתוֹכוֹ. וְכָל לְשׁוֹן 'יָקֵב' – חֲפִירַת קֶרֶע הוּא; וְכֵן: "יָקֵבִי הַמֶּלֶךְ" – הוּא יָם אוֹקֵינוֹס, חֲפִירָה שֶׁחֹפֶר מִלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם.

|                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>כֵּן תִּרְיִמוּ גַם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ־הֵנָּה מִכָּל־מַעֲשְׂרֹתֵיכֶם<br/>אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּתְּתֶם מִמֶּנּוּ אֶת־<br/>תְּרוּמַת יְיָ־הֵנָּה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</b> | <b>כֵּן תַּפְרִשׁוּן אַף אֶתוֹן אַפְרָשׁוֹתָא קָדָם יְיָ מִכָּל<br/>מַעֲשְׂרֵיכוֹן דְּתַסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנִּיהָ יֵת<br/>אַפְרָשׁוֹתָא קָדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כֹּהֲנָא:</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

כֵּן תִּרְיִמוּ גַם אַתֶּם – כְּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל מְרִימִים מִגִּרְנָם וּמִיָּקֵבֵיהֶם, תִּרְיִמוּ גַם אַתֶּם מַמְעֶשֶׁר שְׁלָכֶם, כִּי הוּא נִחְלָתְכֶם.

|                                                                                                                       |                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>מִכָּל־מִתְּנִיתֵיכֶם תִּרְיִמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְיָ־הֵנָּה מִכָּל־<br/>חֶלְבֹו אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</b> | <b>מִכָּל מִתְּנַתְכוֹן תַּפְרִשׁוּן יֵת כָּל אַפְרָשׁוֹתָא קָדָם יְיָ מִכָּל<br/>שׁוּפְרִיָּה יֵת קוּדְשִׁיהָ מִנִּיהָ:</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

מִכָּל מִתְּנִיתֵיכֶם תִּרְיִמוּ אֶת כָּל תְּרוּמַת ה' – בְּתִרוּמָה גְדוֹלָה הַכְּתוּב מִדְּבָר; שְׁאֵם הַקֳּדִים לִוי אֶת הַכֹּהֵן בְּכָרִי, וְקִבֵּל מַעֲשְׂרוֹתָיו קָדָם שְׂיִטֵּל כֹּהֵן תְּרוּמָה גְדוֹלָה מִן הַכָּרִי, צָרִיד לְהַפְרִישׁ הַלִּוי מִן הַמַּעֲשֹׁר תַּחֲלָה – אֶחָד מִחֲמִשִּׁים, לְתִרוּמָה גְדוֹלָה, וַיִּחְזֹר וַיַּפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֹׁר.

|                                                                                                                                 |                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בִּהְרִימְכֶם אֶת־חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְנִחַשְׁבַּ<br/>לְלוּיִם כְּתִבוּאָת גֶּרֶן וּכְתִבוּאָת יָקֵב:</b> | <b>וְתִימַר לַהוֹן בְּאַפְרָשׁוֹתָכוֹן יֵת שׁוּפְרִיָּה מִנִּיהָ וַיִּתְחַשֵּׁב<br/>לְלוּיָאֵי כַּעֲלֵלַת אֲדָרָא וּכַעֲלֵלַת מַעְצָרְתָא:</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

בִּהְרִימְכֶם אֶת חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ – לְאַחֵר שֶׁתִּרְיִמוּ תְּרוּמַת מַעֲשֹׁר מִמֶּנּוּ, וְנִחַשְׁבַּ הַמוֹתֵר לְלוּיִם חֲלִין גְּמוּרִין, כְּתִבוּאָת גֶּרֶן לְיִשְׂרָאֵל. שְׁלֹא תֹאמַר: הוֹאִיל וּקְרָאוּ הַכְּתוּב תְּרוּמָה, שְׁנֹאמַר: "כִּי אֶת מַעֲשֹׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִרְיִמוּ לָהּ תְּרוּמָה", יָכוֹל יֵהָא כָּלוּ אֲסוּר תַּלְמוּד לֹאמַר: "וְנִחַשְׁבַּ לְלוּיִם כְּתִבוּאָת גֶּרֶן"; מַה שֶּׁל יִשְׂרָאֵל חֲלִין, אַף שֶׁל לִוי חֲלִין.

|                                                                                                                       |                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>וְאָכְלִתֶם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שֹׁכֵר הוּא<br/>לָכֶם חֲלָף עֲבַדְתֶּם בְּאֶהָל מוֹעֵד:</b> | <b>וְתִיכְלוּן יִתִּיה בְּכָל אֶתֶר אֶתוֹן וְאַנְשׁ בְּתִיכוֹן אַרִי אֲגָרָא<br/>הוּא לָכוֹן חֲלָף פּוֹלְחָנְכוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

בְּכָל מְקוֹם – אֶפְלוּ בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת.

|                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֲטָא בִּהְרִימְכֶם אֶת־חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ<br/>וְאֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תִמּוּתוּ:</b> | <b>וְלֹא תַקְבְּלוּן עָלֻהֵי חוּבָא בְּאַפְרָשׁוֹתָכוֹן יֵת שׁוּפְרִיָּה<br/>מִנִּיהָ וְיֵת קוּדְשִׁיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִין וְלֹא<br/>תִּמּוּתוּן:</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

וְלֹא תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֲטָא וְגוֹמַר – הָא אִם לֹא תִרְיִמוּ, תִּשְׂאוּ חֲטָא. וְלֹא תִמּוּתוּ – הָא אִם תַּחֲלִילוּ, תִּמּוּתוּ.

ח «אל-חכך שפֿר פֿנֿשֿר על-בית י-הוֹה יַעֲן עֲבָרוֹ בְּרִיתִי וְעַל-תּוֹרַתִי פִּשְׁעוּ: לִי יִזְעָקוּ אֶ-לֹהֵי יִדְעֻנּוּהוּ יִשְׂרָאֵל: זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדָּפוּ: הֵם הִמְלִיכוּ וְלֹא מִמְּנֵי הַשִּׁירִי וְלֹא יִדְעֵתִי כִסְפָם וְזָהָבָם עָשׂוּ לָהֶם עֲצָבִים לְמַעַן יִכְרֹת: זָנַח עֲגֻלָּה שְׁמִרֹן תָּרַח אִפִּי בָם עַד-מָתִי לֹא יוֹכְלוּ גִקְיוֹ: כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא תָרַשׁ עָשָׂהוּ וְלֹא אֶ-לֹהִים הוּא כִּי-שִׁבְבִים יִהְיֶה עֲגֹל שְׁמִרֹן: כִּי רוּחַ יִזְרְעוּ וְסוּפָתָה יִקְצְרוּ קָמָה אִין-לוֹ צָמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה-קָמַח אוֹלִי יַעֲשֶׂה זָרִים יִבְלַעְהוּ: גִּבְלַע יִשְׂרָאֵל עֲתָה הֵיוּ בָגוֹלִים כִּכְלִי אִין-חֲפֵץ בּוֹ: כִּי-הִמָּה עָלוּ אֲשׁוּר פֶּרָא בּוֹדֵד לֹא אֶפְרַיִם הִתְנוּ אֲהָבִים: גַּם כִּי-יִתְּנוּ בָגוֹלִים עֲתָה אֶקְבָּצָם וְיִתְּלוּ מִעֵט מִמִּשְׁא מִלֶּדֶ שָׂרִים: כִּי-הִרְבָּה אֶפְרַיִם מִזְבֵּחוֹת לַחֲטָא הָיוּ-לוֹ מִזְבֵּחוֹת לַחֲטָא: אֶכְתֵּב-לוֹ רַבִּי תּוֹרַתִי כְּמוֹ-זֶרֶחַ שָׁבוּ: זִבְחֵי הַבֶּהֱבִי יִזְבְּחוּ בִשָּׂר וַיֹּאכְלוּ י-הוֹה לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וַיִּפְקֹד חַטֹּאוֹתָם הִמָּה מִצָּרִים יָשׁוּבוּ: וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת-עֲשָׂהוּ וַיִּכְן הִיכָלוֹת וַיִּהְיֶה הִרְבָּה עָרִים בָּצֻרוֹת וְשַׁלְחַתִּי-אֲשׁ בְּעָרָיו וְאֶכְלָה אֶרְמִנְתִּיהָ:

ט «אל-תִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל אֶל-גִּיל כַּעֲמִים כִּי זָנִיתָ מֵעַל אֶ-לֹהֶיךָ אֲהַבְתָּ אֶתְנֹן עַל פִּלְגָּרְנוֹת דָּגוּ: גָּרֹן וַיִּקֵּב לֹא יִרְעָם וְתִירוֹשׁ יִכְחַשׁ בָּהֶ: גֵּלֹא יִשְׁבוּ בָאָרֶץ י-הוֹה וְשָׁב אֶפְרַיִם מִצָּרִים וּבִאֲשׁוּר טָמְא יֹאכְלוּ: לֹא-יִסְכּוּ לִי-הוֹה לֵיךְ וְלֹא יַעֲרְבוּ-לוֹ זִבְחֵיהֶם כָּלֶחֶם אוֹנִים לָהֶם כָּל-אֲכָלִיו יִטְמָאוּ כִּי-לֶחֶם לְנַפְשָׁם לֹא יָבֹא בֵּית י-הוֹה: מִה־תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם מוֹעֵד וּלְיוֹם חַג־י-הוֹה: כִּי-הִנֵּה הִלְכּוּ מִשָּׂד מִצָּרִים תִּקְבָּצָם מִן תִּקְבְּרָם מִחֲמַד לְכִסְפָם קְמוּשׁ יִירָשׁוּ חוֹת בָּאֵהֲלֵיהֶם: בָּאוּ יָמֵי הַפִּקְדָּה בָּאוּ יָמֵי הַשְׁלָם יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲנִיל הַנְּבִיא מִשְׁגַּע אִישׁ הָרוּחַ עַל רֹב עוֹנֶה וְרַבָּה מִשְׁטָמָה: צִפָּה אֶפְרַיִם עַם-אֶ-לֹהֵי נָבִיא פֶחַ יְקוֹשׁ עַל-פִּלְדֵּרְכָיו מִשְׁטָמָה בְּבֵית אֶ-לֹהֵיו: הֶעֱמִיקוּ שַׁחַתוֹ כִּימֵי הַגִּבְעָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וַיִּפְקֹד חַטֹּאוֹתָם: כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מִצֵּאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבַפּוֹרָה בַּתְּאֲנָה בְּרֵאשִׁיתָה רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הִמָּה בָּאוּ בַעַל-פְּעוֹר וַיִּגְזְרוּ לְבִשְׁתָּ וַיִּהְיוּ שְׁקוֹצִים כְּאֲהָבָם: אֶפְרַיִם כְּעוֹף

יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלֶּדָה וּמִבֶּטֶן וּמִהַרְיוֹן: כִּי אִם-יִגְדְּלוּ אֶת-בְּנֵיהֶם וְשַׁכְּלֵתִים מֵאֲדָם כִּי-גַם-אִוִי לָהֶם בְּשׁוּרֵי מָהֶם: אֶפְרַיִם כְּאֲשֶׁר-רָאִיתִי לְצוֹר שְׁתוּלָה בְּנוֹה וְאֶפְרַיִם לְהוֹצִיא אֶל-הַרְג בְּנָיו: תִּתְּן-לָהֶם י-הוֹה מִה-תִּתֵּן תִּתֵּן-לָהֶם רַחֵם מִשְׁפִּיל וְשִׁנִּים צִמְקִים: כִּלְרַעְתָּם בַּגִּלְגָּל כִּי-שָׁם שִׁנְאוֹתִים עַל רָע מַעֲלָלֵיהֶם מִבֵּיתִי אֲגַרְשָׁם לֹא אוֹסֵף אֲהַבָתָם כָּל-שָׂרֵיהֶם סִרְיָם: הִקְהָה אֶפְרַיִם שָׂרָשָׁם יָבֵשׁ פָּרִי בַל-יַעֲשׂוּן גַּם כִּי יִלְדוּן וְהַמָּתִי מִחֲמַדִּי בִטָּנָם: יִמָּאֶסֶם אֶ-לֹהֵי כִי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ וַיִּהְיוּ נִדְדִים בָּגוֹלִים:

י «גִּפֹן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פָּרִי יִשְׁוֹה-לוֹ כָּרֵב לְפָרְיוֹ הִרְבָּה לְמִזְבְּחוֹת כְּטוֹב לְאָרְצוֹ הִיטִיבוּ מִצְבּוֹת: תִּחַלֵּק לָבָם עֲתָה יֹאשְׁמוּ הוּא יַעֲרֹף מִזְבְּחוֹתָם יִשְׁדָּד מִצְבּוֹתָם: כִּי עֲתָה יֹאמְרוּ אִין מִלֶּדֶד לָנוּ כִּי לֹא יִרְאֵנוּ אֶת-י-הוֹה וְהַמִּלֶּדֶד מִה-יַעֲשֶׂה-לָנוּ: יִדְבְּרוּ דְבָרִים אֲלוֹת שׁוֹא פֶרֶת בְּרִית וּפְרַח כְּרֹאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמִי שִׁ-דִּי: הִלְעֲגִלוֹת בֵּית אֲוֹן יִגְוּרוּ שָׁכֵן שְׁמִרֹן כִּי-אֲבַל עָלָיו עָמּוּ וּכְמָרְיוֹ עָלָיו יִגְלִיו עַל-כְּבוֹדוֹ כִּי-גִלָּה מִמֶּנּוּ: גַּם-אוֹתוֹ לֹא-שׁוּר יוֹבֵל מִנְחָה לְמִלֶּדֶד יָרֵב בְּשָׁנָה אֶפְרַיִם יִקַּח וַיִּבּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִעֲצָתוֹ: נִדְמָה שְׁמִרֹן מִלֶּכָּה כְּקֹצֶף עַל-פְּנֵי-מַיִם: וַיִּשְׁמְדוּ בָמוֹת אֲוֹן חַטֹּאת יִשְׂרָאֵל קוֹץ וְדִדָּר יַעֲלָה עַל-מִזְבְּחוֹתָם וַאֲמָרוּ לְהָרִים כְּסוֹנוֹ וְלִגְבְּעוֹת גִּפְלוּ עָלֵינוּ: מִימִלִּי הַגִּבְעָה חַטֹּאת יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמְדוּ לֹא-תִשְׁיָגָם בַּגִּבְעָה מִלְחָמָה עַל-בְּנֵי עַלְוָה: בָּאוֹתִי וְאֶסְרָם וְאֶסְפוּ עָלֵיהֶם עַמִּים בְּאֶסְרָם לִשְׁתִּי עֲוֹנָתָם: וְאֶפְרַיִם עֲגֻלָּה מִלְמַדָּה אֲהַבְתִּי לְדוֹשׁ וְאֲנִי עֲבָרְתִּי עַל-טוֹב צוּאָרָה אֶרְכִּיב אֶפְרַיִם יַחֲרוֹשׁ יִהְיֶה יִשְׁדָּד-לוֹ יַעֲקֹב: יִזְרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה קֶצֶר לְפִי-תִסֹּד גִּירו לָכֶם גִּיר וְעַתָּה לְדָרוֹשׁ אֶת-י-הוֹה עַד-יָבֹא וַיִּרָּה צִדְקָה לָכֶם: תִּרְשָׁתֶם-רָשָׁע עוֹלָתָה קִצְרָתָם אֲכַלְתֶּם פְּרִי-כֶחֶשׁ כִּי-בִטָּחַת בְּדִרְכָּה בְּרַב גִּבּוֹרִיךָ: וַיִּקָּאֵם שְׁאוֹן בַּעֲמֹה וְכָל-מִבְּצָרֶיךָ יוֹשֵׁד כְּשֵׁד שְׁלָמֹן בֵּית אֶרְבָּאל בְּיוֹם מִלְחָמָה אִם עַל-בָּנִים רָשָׁעָה: כִּי-פָכָה עָשָׂה לָכֶם בֵּית-אֵל מִפְּנֵי רַעַת רַעַתְכֶם בַּעֲשֹׁר נִדְמָה נִדְמָה מִלֶּדֶד יִשְׂרָאֵל:

יא כִּי גַעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ וּמִמְצָרִים קָרָאתִי  
 לִבִּי: בִּקְרָאוֹ לָהֶם כֵּן הֵלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לִבְעָלִים  
 יִזְבְּחוּ וּלְפָסָלִים יִקְטְרוּ: וְאַנְכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם  
 קָחֵם עַל־זִרְוֹעֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ כִּי רַפְּאֵתִים: דְּחַבְלִי  
 אָדָם אֲמַשְׁכֶּם בַּעֲבֹתוֹת אֲהַבָּה וְאַהֲנֶה לָהֶם  
 כַּמְרִימִי עַל עַל לְחִיתָהֶם וְאַט אֲלִיוֹ אוֹכִיל: הֲלֹא  
 יָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֲשׁוּר הוּא מִלְכּוֹ כִּי מֵאֲנֹ  
 לְיָשׁוּב: וְחָלָה חֶרֶב בְּעָרָיו וְכִלְתָּה בְּדָיו וְאֶכְלָה  
 מִמַּעֲצוֹתֵיהֶם: וְעַמִּי תְלוּאִים לְמַשׁוּבָתִי וְאֶל־עַל  
 יִקְרָאֵהוּ יַחַד לֹא יְרוּמָם: הֲאִיד אֶתְנֶנָּה אֶפְרַיִם  
 אֲמַגְנֶנָּה יִשְׂרָאֵל אִיד אֶתְנֶנָּה כְּאֲדָמָה אֲשִׁימֶנָּה  
 כַּצִּבְאִיִּם נִהְפָּךְ עָלֶי לִפִּי יַחַד נִכְמְרוּ נְחוּמִי: הֲלֹא  
 אֲעַשֶׂה חֶרֶן אִפִּי לֹא אֲשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֶל  
 אֲנֹכִי וְלֹא־אִישׁ בְּקֶרְבֶּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר:  
 אַחֲרֵי־יִ־הִנֵּה יִלְכוּ בְּאַרְיֶה יִשְׁאָג כִּי־הוּא יִשְׁאָג  
 וַיִּחַרְדּוּ בָנִים מִיָּם: וַיִּחַרְדּוּ כַּצִּפּוֹר מִמִּצְרַיִם  
 וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהוֹשְׁבֵתִים עַל־בֵּיתֵיהֶם נָאִם־  
 יִ־הִנֵּה:

יב סִבְבִּנִי בְכַחַשׁ אֶפְרַיִם וּבִמְרֻמָּה בֵּית יִשְׂרָאֵל  
 וַיִּהְיֶה עַד רֹד עִם־אֵל וְעִם־קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן:  
 אֶפְרַיִם רִיעָה רוּחַ וְרִגְף קָדִים כָּל־הַיּוֹם כָּנָב וְשָׁד  
 יִרְבֶּה וּבְרִית עִם־אֲשׁוּר יִכְרְתוּ וְשָׁמֹן לְמִצְרַיִם  
 יִוָּבֵל: גִּרְיָב לִי־הִנֵּה עִם־יִהוּדָה וּלְפָקֵד עַל־יַעֲקֹב  
 כְּדַרְכָּיו כִּמַּעֲלָלָיו יִשְׁיָב לוֹ: דַּבֵּטֶן עָקֵב אֶת־אֲחִיו  
 וּבִאוּגוֹ שָׁרָה אֶת־אֶ־לֵּהִים: הַיֵּשׁוּר אֶל־מִלְאֲךָ וַיִּכָּל  
 בָּכָה וַיִּתְחַנֵּן לוֹ בֵּית־אֵל יִמְצְאוּ וְשֵׁם יִדְבָּר עֲמָנוּ:  
 וַיִּ־הִנֵּה אֶ־לֵּהִי הֵצֵ־בָאוֹת יִ־הִנֵּה זָכְרוּ: וְאַתָּה  
 בֹּא־לֵהִיךָ תִּשׁוּב חֶסֶד וּמִשְׁפָּט שֹׁמֵר וְקוֹנֵה אֶל־  
 אֶ־לֵּהִיךָ תִּמְיֵד: כִּנְעֵן בִּינְדוּ מֵאֲנִי מְרֻמָּה לַעֲשֹׁק  
 אֲהַב: וַיִּנְאֶמַר אֶפְרַיִם אֵךְ עֲשִׂרְתִי מִצָּאֵתִי אוֹן לִי  
 כָּל־יִגְיַעִי לֹא יִמְצְאוּ־לִי עֹן אֲשֶׁר־חָטָא: וְאַנְכִי  
 יִ־הִנֵּה אֶ־לֵּהִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד אוֹשִׁיבֶךָ  
 בְּאֶהֱלִים כִּימִי מוֹעֵד: וְדַבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים  
 וְאַנְכִי חֲזוֹן הִרְבֵּיתִי וּבִגֵּד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה: אִם־  
 גִּלְעָד אֲוֹן אֶד־שׁוּא הָיוּ בַּגִּלְגָּל שְׁנוֹרִים זִבְחוּ גֵם  
 מִזְבְּחוֹתֵם כְּגִלִּים עַל תִּלְמִי שִׁדִּי: וַיִּבְרַח יַעֲקֹב  
 שָׂדֶה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה שֹׁמֵר:  
 וּבִנְבִיא הָעֵלָה יִ־הִנֵּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם

וּבִנְבִיא נִשְׁמָר: הִכְעִיס אֶפְרַיִם תַּמְרוּרִים וְדָמִיו  
 עָלָיו יָטוּשׁ וְחִרְפָּתוֹ יִשְׁיָב לוֹ אֲדַגֵּיו:

יג כְּדַבֵּר אֶפְרַיִם רָתַת נִשָּׂא הוּא בִּישְׂרָאֵל וַיִּאֲשֹׁם  
 בַּבַּעַל וַיָּמָת: וַעֲתָה | יוֹסֶפּוֹ לַחֲטָא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם  
 מִסִּכָּה מִכֶּסֶּפֶם כְּתִבּוּנָם עֲצָבִים מַעֲשֵׂה חֲרָשִׁים  
 כָּלָה לָהֶם הֵם אֲמָרִים זִבְחֵי אָדָם עֲגָלִים יִשְׁקוּן:  
 לָכֵן יִהְיֶה כַּעֲנוּ־בִקָּר וְכַטֵּל מִשְׁפִּים הִלָּךְ כְּמִלֵּךְ  
 יִסְעַר מִגֶּרֶן וְכַעֲשָׂן מֵאַרְבָּה: וְאַנְכִי יִ־הִנֵּה  
 אֶ־לֵּהִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶ־לֵּהִים זִוְלָתִי לֹא תִדַּע  
 וּמוֹשִׁיעַ אֲנִי בְלִתִּי: הֲאִנִּי יִדְעַתִּיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ  
 תְּלָאבוֹת: כִּמְרַעִיתֶם וַיִּשְׁפְּעוּ שִׁבְעוֹ וַיִּרָם לָבָם  
 עַל־כֵּן שִׁכְחוּנִי: וְאַהֲנִי לָהֶם כְּמוֹ־שֹׁחַל כְּנֹמֵר עַל־  
 דֶּרֶךְ אֲשׁוּר: הֲאֶפְגַּשְׁם כְּדָב שְׁפוֹל וְאַקְרַע סִגּוֹר  
 לָבָם וְאֶכְלָם שֵׁם כָּל־בִּיא חֲנַת הַשָּׂדֶה תִּבְקַעֶם:  
 שִׁחַתְתֶּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי־כִי בַעֲזָרָה: אֲהִי מִלְכָּךְ אֲפּוֹא  
 וַיּוֹשִׁיעֶךָ בְּכָל־עָרֶיךָ וְשִׁפְטִיךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ תִּנָּה־לִּי  
 מִלָּךְ וְשָׂרִים: אֶתְּוֹ־לָךְ מִלָּךְ בְּאִפִּי וְאַקַּח בַּעֲבֹרְתִי:  
 וַיִּצְרוּר עֹן אֶפְרַיִם צְפוּנָה חֲטָאָתוֹ: תְּחַבְּלִי יוֹלְדָה  
 יָבֹאוּ לוֹ הוּא־בֶן לֹא חָכָם כִּי־עָתָה לֹא־יַעֲמִיד  
 בַּמִּשְׁבֵּר בָּנִים: מִיָּד שְׂאוֹל אֶפְדָּם מִמָּוֶת אֲגַאֲלֶם  
 אֱהִי דְבָרֶיךָ מָוֶת אֲהִי קִטְבֶּךָ שְׂאוֹל גָּחַם יִסְתַּר  
 מַעֲיָנִי: כִּי הוּא בֵּין אֲחִים יִפְרִיא יָבוֹא קָדִים רוּחַ  
 יִ־הִנֵּה מִמִּדְבָּר עֹלָה וַיִּבּוֹשׁ מְקוּרוֹ וַיִּתְחַרֵּב מַעֲיָנוֹ  
 הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל־כְּלֵי חֲמָדָה:

יד אֲתֹאשֶׁם שִׁמְרוֹן כִּי מָרְתָה בֹא־לֵהִיךָ בַּחֲרֵב יָפְלוּ  
 עַל־לִיהֶם יִרְטָשׁוּ וְהִרְיוֹתִיו יִבְקָעוּ: שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל  
 עַד יִ־הִנֵּה אֶ־לֵּהִיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲזָרָה: קָחְתוּ עִמָּכֶם  
 דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יִ־הִנֵּה אֲמָרוּ אֲלֵיוֹ כָּל־תִּשְׁאָ עוֹן  
 וְקַח־טוֹב וְנִשְׁלַמָּה פָרִים שִׁפְתֵינוּ: אֲשׁוּר | לֹא  
 יוֹשִׁיעֵנו עַל־סוֹס לֹא גִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד  
 אֶ־לֵּהִינוּ לַמַּעֲשֵׂה יִדְּעֵנו אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְתֶּם יָתוּם:  
 הֲאִרְפָּא מִשׁוּבָתְכֶם אֲהַבֶּם גִּדְּבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמָּוֶת:  
 וְאַהֲנֶה כַטֵּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשׁוֹשְׁנָה וַיִּךְ שָׂרָשָׁיו  
 כְּלִבְנוֹן: יִלְכוּ יִנְקוּתִיו וַיְהִי כְנִיַת הוֹדוֹ וְרִית לוֹ  
 כְּלִבְנוֹן: יִשְׁבּוּ יִשְׁבִּי בְצִלּוֹ יִחְיוּ דָגָן וַיִּפְרְחוּ כִגְפָן  
 זָכְרוּ כִיֵּין לִבְנוֹן: אֶפְרַיִם מֵה־לִּי עוֹד לַעֲצָבִים אֲנִי  
 עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרָנוּ אֲנִי כְּבָרוֹשׁ רַעֲנוֹן מִמִּנִּי פָרִיךְ

נמצא: מי חכם ויבן אלה נבון וינעם פיישאים  
דרכי י-הוה וצדקים ילכו בם ופושעים יפגשלו  
בם:

## יואל

א דבר-י-הוה אשר ה'ה אל-יואל בן-פתואל:  
שמעו-זאת הזקנים והאינים כל יושבי הארץ  
ההיתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם: עליה  
לבניכם ספרו ובניכם לבניהם ובניהם לדור אחר:  
יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק  
ויתר הילק אכל החסיל: הקיצו שפורים ובכו  
והיללו כל-שתי גין על-עצים כי נכרת מפיכם:  
כיי-גוי עלה על-ארצי עצום ואין מספר שניו  
שני ארלה ומתלעות לביא לו: ושם גפני לשמה  
ותאנתי לקצפה חשה חשפה והשליך הלבניו  
שריגיה: אלי כבתולה חגרת-שק על-בעל  
נעוריה: הברת מנחה ונסך מבית י-הוה אכלו  
הפהנים משרתי י-הוה: שדד שדה אכלה אדמה  
כי שדד דגן הוביש תירוש אמלל יצהר: הבישו  
אפרים הילילו פרמים על-חטה ועל-שערה כי  
אבד קציר שדה: הגפן הובישה והתאנה  
אמללה רמון גם-תמר ותפוח כל-עצי השדה  
יבשו כיי-הביש ששון מן-בני אדם: חגרו וספדו  
הפהנים הילילו משרתי מזבח באו לינו בשקים  
משרתי א-להי כי נמנע מבית א-להיכם מנחה  
ונסך: הקדשו-צום קראו עצרה אספו זקנים כל  
יושבי הארץ בית י-הוה א-להיכם וזעקו אל-  
י-הוה: אהה ליום כי קרוב יום י-הוה וכשד  
מש-די יבוא: הלא נגד עינינו אכל נכרת מבית  
א-להינו שמתה וגיל: עבשו פרדות תחת  
מגרפתיהם נשמו אצרות נהרסו ממגרות כי  
הביש דגן: מה-נאנתה בהמה נבכו עדרי בקר  
כי אין מרעה להם גם-עדרי הצאן נאשמו:  
אליה י-הוה אקרא כי אש אכלה נאות מדבר  
ולתבה להטה כל-עצי השדה: גם-בהמות שדה  
תערוג אליה כי יבשו אפיקי מים ואש אכלה  
נאות המדבר:

ב תקעו שופר בציון והריעו בקר קדשי ירגזו  
כל יושבי הארץ כיי-בא יום-י-הוה כי קרוב: יום  
חשך ואפלה יום ענן וערפל כשחר פרש על-  
ההרים עם רב ועצום פמהו לא נהיה מן-העולם  
ואחריו לא יוסף עד-שני דור ודור: לפניו אכלה  
אש ואחריו תלקט להבה כגן-עדן הארץ לפניו  
ואחריו מדבר שממה וגם-פליטה לא-היתה לו:  
כמראה סוסים מראהו וכפרשים כן ירוצו:  
הקול מרכבות על-ראשי ההרים ירקדון כקול  
להב אש אכלה קש כעם עצום ערוך מלחמה:  
ומפניו יחילו עמים כל-פנים קבצו פארו:  
וכגבורים ירצון כאנשי מלחמה יעלו חומה ואיש  
בדרכיו ילכון ולא יעבטון ארחותם: ואיש אחיו  
לא ידחלון גבר במסלתו ילכון ובעד השלח יפלו  
לא יבצעו: בעיר ישקו בחומה ירצון בבתים  
יעלו בעד החלונות יבאו כגנב: לפניו רגזה ארץ  
רעשו שמים שמש וירח קדרו וכוכבים אספו  
נגהם: וי-הוה נתן קולו לפניו חילו כי רב מאד  
מתנהו כי עצום עשה דברו כיי-גדול יום-י-הוה  
ונורא מאד ומי יכילנו: וגם-עתה נאם-י-הוה  
שבו עדי בכל-לבבכם ובצום ובבכי ובמספד:  
וקרעו לבבכם ואל-בגדיכם ושובו אל-י-הוה  
א-להיכם כיי-חנן ורחום הוא ארך אפים ורב-  
חסד ורחם על-הרעה: מי יודע ישוב ונתם  
והשאיר אחריו ברכה מנחה ונסך לי-הוה  
א-להיכם: תקעו שופר בציון קדשו-צום קראו  
עצרה: אספועם קדשו קהל קבצו זקנים אספו  
עוללים ויגדי ש-דים יצא חתן מחדרו וכלה  
מחפתה: בין האולם ולמזבח יבפו הפהנים  
משרתי י-הוה ויאמרו חוסה י-הוה על-עמך ואל-  
תתן נחלתך לחרפה למשל-בם גולם למה יאמרו  
בעמים איה א-להיהם: וינקא י-הוה לארצו  
ויחמל על-עמו: וינען י-הוה ויאמר לעמו הנני  
שלח לכם את-הדגן והתירוש והיצהר ושבעתם  
אתו ולא-אתם אתכם עוד חרפה בגוים: ואת-  
הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל-ארץ צנה  
ושממה את-פניו אל-הים הקדמני וספו אל-הים  
האחרון ועלה באשו ותעל צחנתו כי הגדיל

לַעֲשׂוֹת: <sup>א</sup>אֶל־תִּירָאִי אֶדְמָה גִּילִי וּשְׁמָחִי כִּי־  
הִגְדִּיל יְיָ־הוֹדָה לַעֲשׂוֹת: <sup>ב</sup>אֶל־תִּירָאוּ בַּהֲמוֹת שְׂדֵי  
כִּי דָשְׂאוּ נָאוֹת מִדְּבָר כִּי־עַל נֶשֶׁא פָּרִיו תִּאֲנֶה  
וְגִפֹּן נִתְּנוּ חֵילָם: <sup>ג</sup>וּבִגְנֵי צִיּוֹן גִּילּוֹ וְשִׂמְחוֹ בִּי־הוֹדָה  
אֶ־לִּהְיֹכֶם כִּי־נָתַן לָכֶם אֶת־הַמִּוֶּרֶה לַצִּדְקָה וַיִּוֹרֶד  
לָכֶם גֹּשֶׁם מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹן: <sup>ד</sup>וּמִלְאוּ  
הַגְּרָנוֹת בָּר וְהַשִּׁיקוּ הַיְקָבִים תִּירוֹשׁ וַיִּצְהַר:  
<sup>ה</sup>וְשִׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשְּׂנִיִּים אֲשֶׁר אָכַל הָאֲרָבָה  
הַיֵּלֶק וְהַחֲסִיל וְהַגִּזְמֹם חִילִּי הַגָּדוֹל אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי  
בְּכֶם: <sup>ו</sup>וְאֶכְלֶתֶם אָכּוֹל וְשִׂבֹּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם  
יְיָ־הוֹדָה אֶ־לִּהְיֹכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לַהֲפֹלִיא וְלֹא־  
יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: <sup>ז</sup>וַיִּדְעֻתָם כִּי בִקְרֹב יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי  
וְאָנֹכִי יְיָ־הוֹדָה אֶ־לִּהְיֹכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי  
לְעוֹלָם:

ג וְהִנֵּה אֲתֵרִי־כֹן אֲשַׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר  
וְנִבְּאוּ בְּנִיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם זִקְנֵיכֶם תִּלְמֹת יִתְלַמּוּן  
בַּחֲוָרֵיכֶם חֲזִינֹת יִרְאוּ: <sup>א</sup>וְגַם עַל־הַעֲבָדִים וְעַל־  
הַשִּׁפְחוֹת בְּיָמִים הַהֵמָּה אֲשַׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי: <sup>ב</sup>וְנִתְּתִי  
מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֲשׂוֹן:  
הַשִּׁמְשׁוֹ יִהְיֶה לְחֶשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לָדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם  
יְיָ־הוֹדָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: <sup>ג</sup>וְהִיָּה כָּל אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם  
יְיָ־הוֹדָה יִמָּלֵט כִּי בְהִרְצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה  
כְּלִיטָה כְּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ־הוֹדָה וּבִשְׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ־הוֹדָה  
קָרָא:

ד כִּי הִנֵּה בְּיָמִים הַהֵמָּה וּבַעֲת הַהִיא אֲשֶׁר אָשִׁיב  
אֶת־שְׁבוֹת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: <sup>א</sup>וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־  
הַגּוֹלָם וְהַיָּרֵחַתִּים אֶל־עַמִּי יְהוֹשֻׁפָט וְנִשְׁפָטְתִּי  
עַמָּם שֵׁם עַל־עַמִּי וְנִחַלְתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּזְרוּ  
בַּגּוֹלָם וְאֶת־אֲרָצִי תִלְקוּ: <sup>ב</sup>וְאֶל־עַמִּי יִדּוּ גוֹרָל  
וַיִּתְּנוּ הַיֵּלֶד בְּזוֹנָה וְהַיֵּלֶדָה מְכָרוּ בֵּין וַיִּשְׁתּוּ:  
וְגַם מִה־אֲתָם לִי צָר וְצִידוֹן וְכָל גְּלִילֹת פִּלְשֶׁת  
הַגָּמוֹל אֲתָם מְשַׁלְמִים עָלַי וְאִם־גְּמָלִים אֲתָם עָלַי  
קָל מִהֲרֶה אָשִׁיב גְּמָלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: <sup>ג</sup>אֲשֶׁר־פָּסְפִי  
וְזָהָבִי לְקַחְתֶּם וּמִחֲמַדִּי הַטָּבִיִּים הִבֵּאתֶם  
לְהִיכְלִיכֶם: <sup>ד</sup>וּבִגְנֵי יְהוּדָה וּבִגְנֵי יְרוּשָׁלַם מְכַרְתֶּם  
לְבָנֵי הַיּוֹנִים לְמַעַן הִרְחִיקֶם מֵעַל גְּבוּלָם: <sup>ה</sup>הִנֵּנִי  
מַעֲיָרָם מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֲתָם שָׁמָּה

וְהַשְׁבַּתִּי גְּמָלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: <sup>ו</sup>וּמְכַרְתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם  
וְאֶת־בָּנוֹתֵיכֶם בְּיַד בְּנֵי יְהוּדָה וּמְכָרוּם לְשִׁבְאִים  
אֶל־גְּזֵי רְחוֹק כִּי יְיָ־הוֹדָה דִּבֶּר: <sup>ז</sup>קָרְאוּ־זֹאת בַּגּוֹלָם  
קִדְשׁוֹ מִלְחָמָה הָעִירוּ הַגְּבוּרִים יִגְשׁוּ יַעֲלוּ כָּל־  
אֲנָשִׁי הַמִּלְחָמָה: <sup>ח</sup>פָּתוּ אֲתֵיכֶם לְחַרְבוֹת  
וּמִזְמֹרְתֵיכֶם לְרַמְתִּים הַחֲלֹשׁ יֹאמַר גְּבוּר אָנֹכִי:  
<sup>ט</sup>עוֹשׂוּ וּבֹאוּ כָּל־הַגּוֹיִם מִסְבִּיב וְנִקְבְּצוּ שָׁמָּה  
הַנִּתְּתָה יְיָ־הוֹדָה גְּבוּרִיךָ: <sup>י</sup>יַעֲזֹרוּ וַיַּעֲלוּ הַגּוֹלָם אֶל־  
עַמִּי יְהוֹשֻׁפָט כִּי שֵׁם אֲשֶׁב לְשַׁפֵּט אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם  
מִסְבִּיב: <sup>יא</sup>שְׁלַחוּ מַגָּל כִּי בִשְׁל קַצִּיר בָּאוּ רִדּוֹ כִּי־  
מִלֵּאָה גַּת הַשִּׁיקוּ הַיְקָבִים כִּי רַבָּה רַעְתָם:  
<sup>יב</sup>הַמוֹנִים הַמוֹנִים בַּעַמִּי הַחֲרוּץ כִּי קָרוֹב יוֹם  
יְיָ־הוֹדָה בַּעַמִּי הַחֲרוּץ: <sup>יג</sup>שָׁמַשׁ וַיִּרְחַץ קִדְרוֹ וְכוֹכְבִּים  
אֶסְפוּ נִגְהָם: <sup>יד</sup>וַיְיָ־הוֹדָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן  
קוֹלּוֹ וַיַּרְעֲשׁוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַיְיָ־הוֹדָה מִחֲסֶה לְעַמּוֹ  
וּמַעֲזוֹ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: <sup>טו</sup>וַיִּדְעֻתָם כִּי אָנֹכִי יְיָ־הוֹדָה  
אֶ־לִּהְיֹכֶם שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן הַר־קֹדֶשׁ וְהִיָּתָה יְרוּשָׁלַם  
לְקֹדֶשׁ וְנָרִים לֹא־יִעֲבְרוּ־בָה עוֹד: <sup>טז</sup>וְהִנֵּה בַּיּוֹם  
הַהוּא יִטְפּוּ הַהָרִים עָסִיס וְהַגְּבָעוֹת תִּלְכַּנָּה חֶלֶב  
וְכָל־אֲפִיקֵי יְהוּדָה יִלְכוּ מַיִם וּמַעַיֵן מִבֵּית יְיָ־הוֹדָה  
יֵצֵא וְהַשָּׁקָה אֶת־נַחַל הַשָּׁטִיִּם: <sup>יז</sup>מִצָּרִים לְשִׁמְמָה  
תִּהְיֶה וְאֵדוֹם לְמִדְבָּר שִׁמְמָה תִּהְיֶה מִחֲמַס בְּנֵי  
יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ דָם־נָקִיא בָּאֲרָצָם: <sup>יח</sup>וַיְהוּדָה  
לְעוֹלָם תִּשָּׁב וִירוּשָׁלַם לְדוֹר וָדוֹר: <sup>יט</sup>וְנִקִּיתִי דָמָם  
לֹא־נִקִּיתִי וַיְיָ־הוֹדָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן:

## עֲמוֹס

א דִּבְרֵי עַמּוֹס אֲשֶׁר־הָיָה בְּנִקְדִּים מִתְּקוּעַ אֲשֶׁר  
חָזָה עַל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יוֹאָחָז מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי  
יִרְבֵּעָם בֶּן־יֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁנַתִּים לִפְנֵי  
הָרַעַשׁ: <sup>א</sup>וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹדָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם  
יִתֵּן קוֹלּוֹ וְאָבְלוּ נָאוֹת הָרָעִים וַיִּבֶשׁ רֹאשׁ הַכַּרְמֶל:  
כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹדָה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי דַמָּשֶׁק וְעַל־  
אֲרַבְעָה לֹא אָשִׁיבֵנּוּ עַל־דְּוָשָׁם בַּחֲרָצוֹת הַבְּרֹזַל  
אֶת־הַגִּלְעָד: <sup>ב</sup>וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּבֵית חִזְקִיָּה וְאֶכְלָה  
אֲרָמְנוֹת בֶּן־הַדָּד: <sup>ג</sup>וְשִׁבְרְתִי בְּרִיחַ דַּמָּשֶׁק וְהִכַּרְתִּי  
יּוֹשֵׁב מִבְּקַעַת־אֲוֹן וְתוֹמָד שִׁבְט מִבֵּית עֲדֹן וְגִלּוֹ  
עַם־אֲרָם קִירָה אָמַר יְיָ־הוֹדָה: <sup>ד</sup>כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹדָה עַל־

וְשִׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי עֲזָה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־  
הַגְּלוּתָם גְּלוּת שְׁלֵמָה לְהַסְגִּיר לְאָדָם: וְשִׁלַּחְתִּי  
אֵשׁ בְּחוֹמַת עֲזָה וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹתֶיהָ: וְהִכְרַתִּי  
יוֹשֵׁב מֵאַשְׁדּוֹד וְתוֹמֵךְ שֹׁבֵט מֵאַשְׁקְלוֹן וְהַשִּׁיבֹתִי  
יָדִי עַל־עֶקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׂאֲרֵית פְּלִשְׁתִּים אָמַר  
אֶ־דָּגִי יְיָ־הוֹה: כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי־  
צָר וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַסְגִּיָּרָם גְּלוּת  
שְׁלֵמָה לְאָדָם וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים: וְשִׁלַּחְתִּי  
אֵשׁ בְּחוֹמַת צָר וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹתֶיהָ: כֹּה אָמַר  
יְיָ־הוֹה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי אָדָם וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא  
אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־רֹדְפֹו בַּחֲרָב אָחִיו וְשַׁחַת רַחֲמָיו  
וַיִּטְרֹף לַעַד אִפֹּו וְעִבְרָתוֹ שְׁמֶרָה נֶצַח: וְשִׁלַּחְתִּי  
אֵשׁ בְּתִימָן וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹת בְּצֻרָה: כֹּה אָמַר  
יְיָ־הוֹה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי בְּנֵי־עַמּוֹן וְעַל־אַרְבָּעָה  
לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־בִּקְעָם הָרוֹת הַגִּלְעָד לְמַעַן הִרְחִיב  
אֶת־גְּבוּלָם: וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רִבְּהָ וְאָכְלָה  
אֶרְמְנוֹתֶיהָ בְּתִרוּעָה בְּיוֹם מִלְחָמָה בִּסְעֵר בְּיוֹם  
סוּפָה: וְהִלָּךְ מֶלֶכָם בַּגּוֹלָה הוּא וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר  
יְיָ־הוֹה:

ב כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי מוֹאָב וְעַל־  
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־שָׂרְפֹו עֲצָמוֹת מֶלֶךְ־אָדָם  
לְשִׁיד: וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמוֹאָב וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹת  
הַקְּרִיּוֹת וּמַת בְּשֹׂאוֹן מוֹאָב בְּתִרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:  
וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקְרָבָה וְכָל־שָׂרֶיהָ אֶהְרֹג עִמּוֹ  
אָמַר יְיָ־הוֹה: כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי  
יְהוּדָה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מֵאֶסֶם אֶת־  
תּוֹרַת יְיָ־הוֹה וְחֻקָּיו לֹא שָׁמְרוּ וַיִּתְּעוּם כְּזִבְיָהֶם  
אֲשֶׁר־הִלְכוּ אֲבוֹתָם אַחֲרֵיהֶם: וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ  
בִּיהוּדָה וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַם: כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹה  
עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא  
אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מִכְרָם בַּפֶּסֶף צָדִיק וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר  
נַעֲלִים: הִשְׁאֵפִים עַל־עַפְרַ־אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דָּלִים  
וְדָרָד עֲנִיִּים יָטוּ וְאִישׁ וְאִבּוֹ יִלְכוּ אֶל־הַנְּעִרָה  
לְמַעַן חָלֹל אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי: וְעַל־בְּגָדִים חֲבִלִּים  
יָטוּ אֶצֶל כָּל־מִזְבֵּחַ וַיֵּינן עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית  
אֶ־לִּהֵיָּהֶם: וְאֲנֹכִי הַשְׁמַדְתִּי אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם  
אֲשֶׁר כָּגְבָה אֶרְצִים גָּבְהוּ וַחֲסֹן הוּא כְּאֵלֹהִים  
וְאֲשַׁמִּיד פָּרִיו מִמַּעַל וְשָׂרָיו מִתַּחַת: וְאֲנֹכִי

הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִילָךְ אֶתְכֶם  
בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לְרִשְׁת אֶת־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי:  
וְאֲנִי מִבְּנֵיכֶם לְנִבְיָאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנִזְרִים  
הָאֵף אֵין־נָאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־יְיָ־הוֹה: וַתִּשְׁקֹו  
אֶת־הַנְּזִירִים יָיִן וְעַל־הַנְּבִיאִים צוּיַתָּם לֹא־מָר לֹא  
תִּנְבְּאוּ: הִגֵּה אֲנֹכִי מַעֲיָק תַּחְתִּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲיִק  
הַעֲגָלָה הַמְּלָאָה לָהּ עָמִיר: וְאֲבָד מְנוּס מִקָּל וַחֲזַק  
לֹא־יִצְמִיץ כָּחוֹ וּגְבוּר לֹא־יִמְלֹט נִפְשׁוֹ: וַתִּפְשֵׁ  
הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֵד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט וְרֹכֵב הַסּוּס  
לֹא יִמְלֹט נִפְשׁוֹ: וְאֲמִיץ לְבֹו בַּגְּבוּרִים עָרוֹם יָנוּס  
בְּיוֹם־הַהוּא נֹאֵם־יְיָ־הוֹה:

ג אֲשַׁמְעֹו אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דָּבָר יְיָ־הוֹה עֲלֵיכֶם  
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר הַעֲלִיתִי  
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא־מָר: גָּרַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכָּל  
מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל־כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל־  
עֲוֹנוֹתֵיכֶם: הִילְכּוּ שָׁנִים יַחְדָּו בְּלִתִּי אִם־נוֹעַדּוּ:  
הִי־שָׂאג אֲרִיָּה בַּיָּעַר וְטִרְף אֵין לוֹ הִיתָן כְּפִיר קוֹלוֹ  
מִמַּעַנְתּוֹ בְּלִתִּי אִם־לֶכֶד: הִתְפַּל צִפּוֹר עַל־פֶּחַ  
הָאֶרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ הִנְעִלָה־פֶּחַ מִן־הָאֲדָמָה  
וְלֶכֶד לֹא יִלְפֹּד: וְאִם־יִתְקַע שׁוֹפָר בַּיָּעַר וְעַם לֹא  
יַחְדָּדוּ אִם־תִּהְיֶה רָעָה בַּיָּעַר וַי־הוֹה לֹא עָשָׂה: וְכִי  
לֹא יַעֲשֶׂה אֶ־דָּגִי יְיָ־הוֹה דָּבָר כִּי אִם־גָּלָה סוֹדּוֹ אֶל־  
עַבְדּוֹ הַנְּבִיאִים: אֲרִיָּה שָׂאג מִי לֹא יִירָא אֶ־דָּגִי  
יְיָ־הוֹה דָּבָר מִי לֹא יִנְבֵּא: הַשְׁמִיעוּ עַל־אֶרְמְנוֹת  
בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל־אֶרְמְנוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָמְרוּ  
הָאֶסְפּוּ עַל־הָרֵי שְׁמֵרוֹן וְרֹאוּ מֵהוֹמַת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ  
וְעֲשׂוּקִים בְּקֻרְבָּה: וְלֹא־יָדָעוּ עֲשׂוֹת־נִכְתָּה נֹאֵם־  
יְיָ־הוֹה הָאוֹצְרִים חֶמֶס וְשֹׂד בְּאֶרְמְנוֹתֵיהֶם: לָכֵן  
כֹּה אָמַר אֶ־דָּגִי יְיָ־הוֹה צָר וְסָבִיב הָאֶרֶץ וְהוֹרִיד  
מִמֶּךָ עֶזֶד וְנִבְזוּ אֶרְמְנוֹתֶיהָ: כֹּה אָמַר יְיָ־הוֹה  
כַּאֲשֶׁר יֵצִיל הָרָעָה מִפִּי הָאֲרִי שְׁתִּי כְרָעִים אוֹ  
בְּדֹל־אֶזֶן כֹּן יִנְצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשְׁמֵרוֹן  
בְּפֹאת מִטָּה וּבִדְמָשֶׁק עָרָשׁ: אֲשַׁמְעוּ וְהַעֲשִׂדּוּ בְּבֵית  
יַעֲקֹב נֹאֵם־אֶ־דָּגִי יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהֵי הַצִּבְאוֹת: כִּי  
בְּיוֹם פִּקְדֵי פִשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלְיוּ וּפִקְדַתִּי עַל־  
מִזְבְּחוֹת בֵּית־אֵל וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנִפְּלוּ  
לְאֶרֶץ: וְהִפִּיתִי בֵּית־הַחֵרֶף עַל־בֵּית הַקִּיץ וְאָבְדּוּ  
בְּתֵי הַשָּׁן וְסָפוּ בְּתִים רַבִּים נֹאֵם־יְיָ־הוֹה:

## הַלְבוֹת מְכִירָה פָּרָק ו

ו,א הַפְּרוֹת אַף עַל פִּי שְׂאִין קוֹנִין בְּהֵן כְּמוֹ שְׂבֹאֲרָנוּ, חֲרִי הֵן נִקְנִין בְּקִנְיֹן בְּשָׂאֵר הַמְּטַלְטְלִין. אֲבָל הַמְּטַבֵּעַ בְּשֵׁם שְׂאִין קוֹנִין בּוֹ, כִּי אֵינוֹ נִקְנָה בְּקִנְיֹן; נִמְצָא הַמְּטַבֵּעַ אֵינוֹ נִקְנָה בְּקִנְיֹן, וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה הוּא עֲצָמוֹ קִנְיֹן לְקִנּוֹת בּוֹ שְׂאֵר הַדְּבָרִים.

ו,ב לְשׁוֹנוֹת שְׁלֹזָהֵב וְשְׁלֹכְסָף חֲרִי הֵן בַּעֲשָׂשִׁיּוֹת שְׁלֹבְרוֹזל אוֹ שְׁלִנְחָשֶׁת, וְהַכֹּל בְּשָׂאֵר מְטַלְטְלִין הֵן, וְנִקְנִין בְּקִנְיֹן, וְקוֹנִין זֶה אֶת זֶה בְּהַחֲלָפָה כְּמוֹ שְׂבֹאֲרָנוּ. אֲבָל הַמְּטַבֵּעוֹת שְׁלֹכְסָף, אוֹ דִּינָרִין שְׁלֹזָהֵב, אוֹ הַמְּעוֹת שְׁלִנְחָשֶׁת חֲרִי כֵּלָן דְּמִים כְּנֻגַּד שְׂאֵר מְטַלְטְלִין, וְהַנּוֹתֵן אֶת אֶחָד מֵהֵן דְּמִי מְטַלְטְלִין לֹא קִנָּה עַד שְׁיִגְבִּיָּה אוֹ יִמְשֹׁךְ כְּמוֹ שְׂבֹאֲרָנוּ; וְאִין אֶחָד מֵהֵן נִקְנָה בְּקִנְיֹן, וְלֹא נַעֲשֶׂה קִנְיֹן.

ו,ג בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵן שְׁקוֹנָה שְׂאֵר מְטַלְטְלִין בְּאַחַד מִמֵּינֵי מְטַבֵּעוֹת אֵלּוּ, אוֹ עֲבָדִים וְקִרְקָעוֹת. אֲבָל חֲדִינָרִין שְׁלֹזָהֵב לְגַבִּי מְטַבֵּעוֹת שְׁלֹכְסָף, חֲרִי הֵן בְּפְרוֹת; וְכֵן הַמְּעוֹת שְׁלִנְחָשֶׁת, כְּמוֹ פְּרוֹת לְגַבִּי מְטַבֵּעַ שְׁלֹכְסָף.

ו,ד פִּיצָד: נָתַן לוֹ דִּינָר שְׁלֹזָהֵב בְּעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה דִּינָר שְׁלֹכְסָף נִקְנָה הַכֶּסֶף אַף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא בֵּא הַכֶּסֶף לִידּוֹ, וְחַיִּב לָתֵן לוֹ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים דִּינָר שְׁלֹכְסָף בְּשִׁפְסָק עֲמוֹ: אִם חֲדָשִׁים, חֲדָשִׁים; וְאִם יְשָׁנִים, יְשָׁנִים. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה כֶּסֶף בְּדִינָר זָהָב לֹא קִנָּה, עַד שְׁיִקַּח חֲדִינָר שְׁלֹזָהֵב; וְכֹל אֶחָד מֵהֵן יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ.

ו,ה נָתַן לוֹ שְׁלוֹשִׁים אִיסָר שְׁלִנְחָשֶׁת בְּדִינָר כֶּסֶף נִקְנָה חֲדִינָר שְׁלֹכְסָף, וְחַיִּב לָתֵן לוֹ כְּמוֹ שִׁפְסָק עֲמוֹ: אִם דִּינָר חֲדָשׁ, חֲדָשׁ; וְאִם יָשָׁן, יָשָׁן. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ דִּינָר שְׁלֹכְסָף בְּשְׁלוֹשִׁים אִיסָר לֹא קִנָּה, עַד שְׁיִקַּח הָאִיסָרוֹת שְׁלִנְחָשֶׁת; וְכֹל אֶחָד מֵהֵן יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ.

ו,ו וְכֵן מְעוֹת חֲרָעוֹת שִׁפְסָלָתָן הַמְּלָכוֹת אוֹ הַמְּדִינָה, אוֹ דִּינָרִין שְׂאִינָן יוֹצְאִין בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְאִין נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּהֵן עַד שְׁמִשְׁנִין אוֹתָן לְמְטַבֵּעַ אַחֵר חֲרִי הֵן בְּפְרוֹת לְכֹל דְּבָר, וְנִקְנִין בְּקִנְיֹן, וְקוֹנִין אֶת הַמְּעוֹת, וְאִין הַמְּעוֹת קוֹנִין אוֹתָן בְּשָׂאֵר כֹּל הַפְּרוֹת.

ו,ז הַמְּטַבֵּעַ אִין לוֹ דָּרָךְ שְׁיִזְכָּה בּוֹ מִי שְׂאִינוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, אֲלֹא עַל גֵּב קִרְקָע: כְּגוֹן שְׁיִקְנָה הַקִּרְקָע וְעַל גֵּבָהּ הַמְּעוֹת, אוֹ שְׁיִשְׁכַּר אֶת מְקוֹם הַמְּעוֹת בִּיּוֹן שְׁזָכָה בְּקִרְקָע בְּכֶסֶף אוֹ בְּשֹׁטֶר אוֹ בְּחֻזָּקָה אוֹ בְּקִנְיֹן, זָכָה בַּמְּעוֹת. וְהוּא שְׁיִחִיו אוֹתָן הַמְּעוֹת קִימִין, כְּגוֹן שְׁחִיו מִפְּקָדִין בְּמְקוֹם אַחֵר.

ו,ח אֲבָל רְאוּבֵן שְׁחִיָּה לוֹ חוֹב עַל שְׁמִעוֹן, וְהִקְנָה לְלוֹי קִרְקָע וְעַל גֵּבָהּ חוֹב שְׁיִשׁ לוֹ אֲצֵל שְׁמִעוֹן יִרְאֶה לִּי שְׁלֹא קִנָּה חֲחוּב. הָיוּ עוֹמְדִים שְׁלִשְׁתָּן, וְאָמַר לוֹ מִנָּה שְׁיִשׁ לִי בִידָךְ, בֵּין פְּקוּדוֹן בֵּין שְׁחִיָּה מְלוֹה, תִּנְחֶה לְזֶה קִנָּה לְלוֹי, וְאִין אֶחָד מִשְׁלִשְׁתָּן יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. וְדָבָר זֶה אָמְרוּ חֲכָמִים שְׁחִיָּה הִלְכָה שְׂאִין לָהּ טַעַם, לְפִיכָךְ אִין לְמַדִּין מִמֶּנָּה לְדִין אַחֵר.

ו,ט הָיָה רְאוּבֵן חַיִּב לְשְׁמִעוֹן מֵאָה זוּז, וְאָמַר לְלוֹי תֵּן לְשְׁמִעוֹן זֶה מֵאָה זוּז שְׂאֵנִי חַיִּב לוֹ, עַד שְׂאֵתָן לָךְ אוֹ עַד שְׂאֵעֲשֶׂה עִמָּךְ חֲשָׁבוֹן, וְאָמַר לוֹ הִין, וְקִבַּל שְׁמִעוֹן כֹּל אֶחָד מִשְׁלִשְׁתָּן יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ, וְאִפְּלוֹ פָּרַע לְלוֹי לְשְׁמִעוֹן מִקְצַת חוֹבוֹ; לְפִיכָךְ אִם לֹא פָּרַע לְלוֹי לְשְׁמִעוֹן, חוֹזֵר שְׁמִעוֹן וְתוֹבֵעַ רְאוּבֵן בְּשָׂאֵר חוֹבוֹ.

ו,י הַמּוֹכֵר שֹׁטֶר חוֹב לְחֻבְרוֹ, אוֹ נָתַנוּ לוֹ מִתְּנָה אֵינוֹ נִקְנָה בְּמִסִּירַת הַשֹּׁטֶר לִידּוֹ: שְׁלֹא מִכָּר אֲלֹא הִרְאִיָּה שָׁבוּ, וְאִין הִרְאִיָּה נִתְפַּסֶּת בִּיד. וְכִיצַד יִקְנָה הַשֹּׁטֶר: שְׁיִכְתֹּב לוֹ הַמִּקְנָה קִנָּה שֹׁטֶר פְּלוֹנִי וְכֹל שְׁעָבוֹד שָׁבוּ, וְיִמָּסֵר לוֹ הַשֹּׁטֶר; וְנִמְצָא שְׁנִקְנָה בְּכַתִּיבָה וּמִסִּירָה. וְאֵינוֹ צָרִיךְ עֲדִים לְעִנּוֹן קִנְיָתוֹ; אֲבָל צָרִיךְ עֲדִים לְעִנּוֹן

תביעה, שהרי הנתבע אומר לו מי יאמר שבעל דברים שלי כתב ומסר לה.

ו,יא קנין השטרות בדרך הזאת, מדברי סופרים; אבל מן התורה, אין הראיות נקנות אלא גוף הדבר הקנוי בלבד. לפיכך המוכר שטר חוב לחברו עדין יכול למחלו, ואפלו יורשו מוחלו. האשה שהכניסה שטר חוב לבעלה אינה יכולה למחל אלא מדעת בעלה, מפני שידה בידו.

ו,יב המקנה לחברו קרקע כל שהוא, והקנה לו על גבה שטר חוב הרי זה קנה השטר בכל מקום שהוא, בלא פתיכה ובלא מסירה; ויראה לי, שגם זה יכול למחל אחר שמכר. וכן המוכר קרקע, וכתב השטר ואין חלוקה עמו ביון שהחזיק חלוקה בקרקע, נקנה השטר בכל מקום שהוא.

ו,יג האומר זכו בשדה זו לפלוני, וכתבו לו את השטר, והחזיק חזקה לו בקרקע יש לנותן לחזר בשטר עד שיגיע ליד בעל המתנה, אף על פי שאינו יכול לחזר בשדה. אמר להם זכו לו בשדה, על מנת שתכתבו לו את השטר אף על פי שהחזיקו לו בשדה, חזר בזה ובזה, עד שיגיע שטר המתנה ליד מקבל המתנה.

## הלכות מכירה פרק ז

ז,א מי שנתן הדמים, ולא משך הפרות אף על פי שלא נקנו המטלטלין במו שבארנו, כל החוזר בו בין לוקח בין מוכר לא עשה מעשה ישראל, וחיב לקבל מי שפרע. ואפלו נתן הערבון בלבד כל החוזר, מקבל מי שפרע.

ז,ב וכיצד מקבל מי שפרע: אוררין אותו בבית דין ואומרים מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים, הוא יפרע ממני שאינו עומד בדבורו; ואחר כך יחזרו הדמים.

ז,ג הנותן דמי המטלטלין, או מקצת הדמים, וחזר בו חלוקה, ואמר לו המוכר בוא וטל את מעותיך הרי המעות אצלו כמו פקדון; ואם נגנבו או אבדו, אינו חיב באחריותו. אבל אם חזר בו המוכר הרי המעות ברשותו, וחיב באחריותו, ואף על פי שחזר בו, ואמר לחלוקה בוא וטל את שלך: עד שיקבל עליו מי שפרע, ויאמר לו אחר כן בוא וטל את שלך.

ז,ד מי שחיה לו חוב אצל חברו, ואמר לו מבר לי חבית שליון בחוב שיש לי אצלך, ורצה המוכר הרי זה כמי שנתן הדמים עתה, וכל החוזר בו מקבל מי שפרע; לפיכך אם מבר לו קרקע בחובו אין אחד מהן יכול לחזר בו, אף על פי שאין מעות המלוה מצויות בשעת הממכר.

ז,ה חלוקה מחברו קרקע או עבדים או שאר מטלטלין, ופסקו הדמים, והניח משכון על הדמים לא קנה; וכל הרוצה לחזר משניהם חוזר, ואינו חיב לקבל מי שפרע.

ז,ו מבר לו בדברים בלבד, ופסקו הדמים, ורשם חלוקה רשם על המקח, כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו אף על פי שלא נתן מן הדמים כלום כל החוזר בו אחר שרשם, מקבל מי שפרע. ואם מנהג המדינה שיקנה הרשם קנין גמור נקנה המקח, ואין אחד מהן יכול לחזר בו; ויהיה זה חיב לתן הדמים.

ז,ז דבר ברור הוא, שאין דין זה אלא בשרשם בפני המוכר, או שאמר לו המוכר לה ורשם על מקחה, שהרי גמר להקנותו בדרך שבארנו בחזקה ובמשיכה.

ז,ח הנזשא ונותן בדברים בלבד הרי זה ראוי לו לעמוד בדבורו, אף על פי שלא לקח מן הדמים כלום ולא רשם ולא הניח משכון. וכל החוזר בו, בין לוקח בין מוכר אף על פי שאינו חיב לקבל מי שפרע הרי זה מוחסרי אמנה,

ואין רוח חכמים נוחה המנו.

ז,ט וכן מי שאמר לחברו שיתן לו מתנה, ולא נתן חרי זה ממהסרי אמונה. במה דברים אמורים, במתנה מועטת, שהרי סמכה דעתו של מקבל בשחבטיו. אבל במתנה מרבה, אין בה חסרון אמונה, שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו, עד שיקנה אותן בדברים שקונין בהן.

זי הנותן מעות לחברו לקנות לו קרקע או מטלטלין, והניח מעות חברו אצלו, והלך וקנה לעצמו במעותיו מה שעשה עשוי, וחרי הוא מכלל הרמזין.

זיא חיה יודע שזה המוכר אוהב אותו ומכבדו, ומוכר לו, ואינו מוכר למשלחו חרי זה מתר לקנות לעצמו, והוא שייחזר ויודיעו. ואם פחד שמא יבוא אחר ויקדמנו לקנות חרי זה קונה לעצמו, ואחר כך מודיעו.

זיב חורו מקצת המורים שאם קנה לעצמו במעות חברו אחר שזקפן עליו מלזה חרי זה קנה לעצמו, ומקבלין מפניו פשאמר זקפתי אותם המעות על עצמי במלוח. ואני אומר שאין זה דין אמת, אלא חרי המקח שלמשלח כמו שיתבאר בדין העסק.

זיג שלוש שנה שנתנו מעות לאחד לקנות להם מקח אם היו המעות מערבות, וקנה במקצת הדמים אף על פי שהיתה פונת השליח שזה שקנה לאחד מהן, חרי המקח שלכלן; וחולקין אותו לפי מעותיהן.

זיד היו מעות כל אחד מהן צרורין וחתומין אף על פי שהיה בלב השליח שזה המקח לכלם, לא קנה אלא זה שנקנה המקח במעותיו בלבד.

## הלכות מכירה פרק ח

הא המוכר שדה לחברו באלה זוז, ונתן לו מקצת הדמים, והיה יוצא ונכנס ותובע שאר

הדמים אפלו לא נשאר לו אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כלה, אף על פי שכתב את השטר או שהחזיק.

הב חזר בו הלוקח, יד מוכר על העליונה: רצה אומר לו הא לך מעותיך, או קנה מן הקרקע בנגד המעות שנתת; ונותן לו מן הזבורית שבה. ואם חזר המוכר, יד הלוקח על העליונה: רצה אומר לו תן לי מעותי, או תן לי קרקע בנגד מעותי; ונוטל מן היפה שבה.

הג ואם לא היה יוצא ונכנס ותובע קנה לוקח את כלה, ואין אחד מהן יכול לחזר בו; ושאר הדמים עליו פשאר החובות. מוכר שדהו מפני רעתה אף על פי שהוא נכנס ויוצא ותובע שאר הדמים, קנה הכל; ואין הלוקח יכול לחזר בו, שזה שתובע ורודה, לא מפני שעדין לא גמר והקנה, אלא כדי שלא יחזר בו הלוקח.

הד וכן הדין במוכר מטלטלין אף על פי שמשך הלוקח הפרות והוציאן לרשותו, והמוכר נכנס ויוצא על שאר הדמים לא קנה; ויד החוזר בו על התחתונה, כמו שבארנו: אלא אם כן מוכר מפני רעת המכור, חרי זה קנה הכל.

הה לקח שוזה מאה במאתים, והיה המוכר יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים חרי זה ספק אם הוא במוכר שדהו מפני רעתה, ואינו תובע אלא מפני שמכר ביקר, או אינו במוכר שדהו מפני רעתה, וזה שתובע מפני שעדין לא גמר להקנותו עד שיקח כל הדמים.

הו לפיכך הרוצה לחזר בו משניהם, אינו יכול לחזר; ואם תפס המוכר במקח שמכר בנגד המעות שנשארו לו, אין מוציאין מידי.

הז הקונה דבר מחברו, ונתן לו את הדמים, וטעה במנין המעות, ולאחר זמן תבעו המוכר ואמר לו מאה שנתת לי אינם אלא תשעים נקנה המקח ומחזיר לו העשרה, אפלו אחר

במה שנים: בין בקרקע בין במטלטלין.

ה, ח האומר לחברו בשאמכר שדה זו, הרי היא מכורה לך מעכשיו במאה זו, וקנה מידו על כה, ולאחר זמן מכרה לאחר במאה קנה הראשון. מכרה ביותר על מנה קנה האחרון, שלא אמר לו אלא בשאמכר שיהיה מוכר מדעתו תחלה, וזה לא היה רוצה למכור ולא מכר אלא מפני התוספת שהוסיף זה על שווה; ונמצא במי שנאנס ומכר.

ה, ט אמר לו בשאמכרנה, הרי היא קנויה לך מעכשיו במה שישומנו אותה בית דין שלושה אפלו על פי שנים מן השלושה; אמר לו כמו שאומרים שלושה, עד שיאמרו השלושה. וכן אם אמר לו כמו שישומנו בית דין ארבעה עד שישומנו הארבעה כלן ויסכימו, וימכר לאחר במה שהסכימו; ואחר כך יקנה הראשון.

ה, י שמו אותה שלוש או ארבעה, ואמר המוכר עד שיבואו שלוש אחרים או ארבעה וישומנו אין שומעין לו, שהרי קנו מידו תחלה שמוכר מעכשיו.

## הלכות מכירה פרק ט

ט, א המוכר להקדש, ואמר לו הגזבר בכמה אתה מוכר חפץ זה, ואמר בעשרה אפלו היה שווה מאה פיון שאמר בעשרה, אינו יכול לחזור בו: שהאמירה לגבוה במסירה להדיוט.

ט, ב הגזבר שקנה להקדש, או שמוכר להקדש ידו על העליונה. ביצד: נתן דמים שלהקדש, אף על פי שלא משה הפרות אם הוקרו, קנה בדיון תורה; ואם הוזלו הפרות, חוזר, שהרי לא משה, ולא יהיה בוח הדיוט חמור מבוח הקדש.

ט, ג וכן אם מכר חפץ שלהקדש, ומשכו הלוקח ולא נתן דמים, והוזל החפץ קנה, שלא יהיה בוח הדיוט חמור מבוח הקדש. ואם הוקר החפץ חוזר בו, שהרי לא לקח הגזבר דמים,

וההקדש אינו נקנה אלא בפסח, שנאמר "ונתן את-הפסח, וקם לו"; ואין הגזבר חייב לקבל מי שפרע.

ט, ד נכסי יתומים קטנים, הרי הן בהקדש. ביצד: יתומים שמוכרו פרות ונמשכו מהן הפרות, ועדין לא לקחו הדמים, והוקרו הפרות חוזרין בהן, שאין נכסי יתומים נקנין אלא בפסח בהקדש; הוזלו הפרות, לא יהיה בוח הדיוט יתר מבוחן. וכן אם לקחו הדמים, ועדין לא נמשכו פרותיהן, והוקרו חוזרין בשאר ההדיוטות.

ט, ה אבל אם הוזלו הפרות, ורצו תלקוחות לחזר חוזרין ומקבלין מי שפרע, כדינם עם שאר העם: שאם נחייב אותם לקח הפרות בדיון תורה הרי זו רעה ליתומים, שאם יהיה דינם כה, פשיצטרכו למכור, לא ימצאו מי שיתן להם דמים.

ט, ו וכן יתומים שלקחו פרות, ומשכו הפרות ולא נתנו הדמים, והוקרו לא יהיה בוח הדיוט גדול מבוחן. ואם הוזלו הפרות, אינן חוזרין שזו רעה להם: פשיצטרכו לקנות פרות, לא ימצאו מי שימכר להם.

ט, ז נתנו הדמים ולא משכו הפרות, והוזלו הפרות חוזרין: לא יהיה בוח הדיוט חמור מהן. הוקרו אם רצו המוכרים לחזר בהן, חוזרין ומקבלין מי שפרע: שאם יהיה דינם שיקנו בנתינת המעות יאמר להם המוכר נשרפו הפרות שלקחתם או אבדו באנס, וכבר נעשו ברשותכם משעת נתינת המעות.

ט, ח בארבעה פרקים בשנה, העמידו דבריהם על דיון תורה בפשר, מפני שהעם כלן צריכין לפשר; ואלו הן ערב יום טוב האחרון שלחג, וערב יום טוב הראשון שלפסח, וערב העצרת, וערב ראש השנה.

ט, ט ביצד: היה לטבח שור, אפלו שווה מאה

דינר, ולקח דינר אחד מן הלוקח פרי לתן לו  
בשר פשישחט, ולא נתקבצו לו כל דמי השור  
אינו יכול לחזר בו, אלא משחיטין את הטבח  
בעל ברחו, וכופין אותו לשחט ולתן הפשר  
ללוקח; לפיכך אם מת השור, מת ברשות  
הלוקח.

## הלכות מכירה פרק י

י, א מי שאנסוהו עד שמכר ולקח את דמי  
המקח, אפלו תלוהו עד שמכר ממכרו ממכר,  
בין במטלטלין בין בקרקעות: שמפני אנסו  
גומר ומקנה, ואף על פי שלא לקח הדמים בפני  
עדים.

יב, לפיכך אם מסר מודעה קדם שימכר ואמר  
לשני עדים, דעו שזה שאני מוכר חפץ פלוני  
או שדה פלונית לפלוני, מפני שאני אנוס חרי  
הממכר בטל: ואפלו החזיק במה שנים,  
מוציאין אותה מידו; ומחזיר את הדמים.

יג, וצריכין העדים לידע שהוא מוכר מפני  
האנס, ושחוא אנוס ודאי לא שישמכו על פיו.  
וכל מודעה שאין כתוב בה ואנו העדים ידענו  
שפלוני זה אנוס חיה, אינה מודעה.

יד, במה דברים אמורים, במוכר או בעושה  
פשרה. אבל במתנה או במחילה אם מסר  
מודעה קדם המתנה אף על פי שאינו אנוס,  
חרי המתנה בטלה: שאין הולכין במתנה אלא  
אחר גלוי דעת הנותן שאם אינו רוצה בכל  
לבו להקנות, לא קנה המקבל מתנה; והמחילה,  
מתנה היא.

יז, אחד האנוס את חברו בשחבהו או תלוהו  
עד שמכר, או שחפחידו בדבר שאפשר לו  
לעשותו, בין ביד גויים בין ביד חרי זה אנוס.  
ומעשה באחד ששכר פרים מחברו לעשר  
שנים, ולא היה שטר ביד המשכיר, ואחר  
שאכלו השוכר שלוש שנים, אמר לו אם לא  
תמכרנו לי, אכבש שטר שכירותו ואטען

שהוא לקוח בידי; ואמרו חכמים שזה אנוס. וכן  
כל פיוצא בזה.

יח, לפיכך אם תבעו המשכיר בבית דין, וכפר  
בו וטען שהפרדם לו, ואחר כך מסר המשכיר  
מודעה, ואחר כך מכר לשוכר שפפר בו חרי  
הממכר בטל: שהרי יש לו עדים שהוא אנוס;  
והם העדים שפפר בו בבית דין בפניהם, והם  
עדי המודעה. וכן כל פיוצא בזה.

יט, במה דברים אמורים, באנוס, שהרי הוא  
חמסן, מפני שפופה את המוכר למכר שלא  
לרצונו. אבל הגזל והחזק גזלן, ואחר כך לקח  
שדה שגזל אין המוכר צריך למסר מודעה, כמו  
שבארנו בהלכות גזלה.

יח, עדי המודעה יש להם לחתם הם עצמן  
באותו הממכר שנמסרה להם המודעה עליו,  
ואין בכך כלום. ואפלו אמר להם בפני האנוס  
ברצוני מכרתי בלא אנוס, חרי המודעה קימת:  
כשם שאנסו עד שימכר בלא רצון, כך אנסו  
עד שאמר ברצוני אני מוכר.

יט, וכן אם הודה בפניהם שלקח הדמים אחר  
שמסר המודעה על כך, אינו חייב להחזיר כלום:  
שהאנוס אנסו עד שיודה, והעדים כבר ידעו  
שהוא אנוס. אבל אם מנה הדמים בפניהם, חייב  
להחזיר.

יז, העידו עליו עדי הממכר שבטל המודעה,  
חרי המודעה בטלה; ואם אמר לעדי המודעה,  
היו יודעין שכל קנין שאני לוקח לבטל המודעה  
ומודעה דמודעה שהכל בטל, ואיני אומר כך  
אלא מפני האנוס שאתם יודעין, ואין בדעתי  
להקנות לזה האנוס לעולם חרי הממכר בטל,  
ואף על פי שקנו מידו לבטל המודעה על הדרך  
שבארנו.

## הלכות מכירה פרק יא

יא, א המקנה, בין קרקע בין מטלטלין, והתנה

תִּנָּאין שְׂאִפְשֵׁר לְקַיָּמוֹ, בֵּין שֶׁהִתְנָה הַמִּקְנָה בֵּין שֶׁהִתְנָה הַקֹּנֶה אִם נִתְקַיְּמוּ הַתִּנָּאין, נִקְנָה הַדָּבָר שֶׁהִקְנָה; וְאִם לֹא נִתְקַיְּמוּ הַתִּנָּאין, לֹא קָנָה. וְכָבֵד בְּאַרְנוֹ מִשְׁפָּטֵי הַתִּנָּאִים בְּהַלְבוֹת אִישׁוֹת.

יֵא, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁקְנָה בְּדֶרֶךְ מִן הַדְּרָכִים שְׁקוּנִין בָּהֶן, וְהָרִי יֵשׁ עָלָיו לְקַיֵּם אֶת הַתִּנָּאין. אֲבָל אִם לֹא קָנָה עֲתָה, וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׂאִם יִתְקַיְּמוּ תִנָּאין זֶה יִקְנֶה, וְאִם לֹא יִתְקַיְּמוּ לֹא יִקְנֶה אִף עַל פִּי שְׁנֵתִקְנִים הַתִּנָּאין, לֹא קָנָה: שְׂוֹז אֲסַמְכָתָא הִיא, שְׁחָרִי סַמָּךְ קִנְיָתוֹ לַעֲשִׂית בְּךָ וְכָד; וְכָל אֲסַמְכָתָא אֵינָה קֹנֶה, שְׁחָרִי לֹא גָמַר בְּלָבוֹ לְהַקְנוֹתוֹ.

יֵא, גַּם פִּיצֵד: הַמּוֹכֵר בֵּית לְחֶבְרוֹ אוֹ נִתְנוֹ לוֹ בְּמִתְנָה עַל תִּנָּאין שְׂוִילָךְ עִמּוֹ לִירוּשָׁלַיִם בְּיוֹם פְּלוּגִי, וְהַחֲזִיק זֶה בְּבֵית מַעֲתָה חָרִי זֶה קָנָה, כְּשִׁילָךְ עִמּוֹ לִירוּשָׁלַיִם בְּאוֹתוֹ חַיִּים; וְאִם עָבַר אוֹתוֹ חַיִּים וְלֹא חָלָה, לֹא קָנָה.

יֵא, דְּאֲבָל אִם הִתְנָה וְאָמַר לוֹ אִם תִּלָּךְ עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם בְּיוֹם פְּלוּגִי, אוֹ אִם תָּבִיא לִי דָּבָר פְּלוּגִי, אֶתֶּן לָךְ בֵּית זֶה, אוֹ אֲמַכְרֶנּוּ לָךְ בְּכָד וְכָד, וְחָלָךְ עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ חַיִּים, אוֹ תָּבִיא לוֹ אִף עַל פִּי שֶׁהַחֲזִיק בְּבֵית אַחֵר שְׁקִימִים הַתִּנָּאין לֹא קָנָה, שְׂוֹז הִיא אֲסַמְכָתָא. וְכֵן כָּל פִּיוצָא בְּזָה.

יֵא, הַ לְפִיכָד חֲנוּתֵן עֶרְבוֹן לְחֶבְרוֹ, וְאָמַר לוֹ אִם אֲנִי אֶחָזֵר בְּךָ עֶרְבוּנִי מְחוּל לָךְ, וְחָלָה אוֹמַר וְאִם אֲנִי אֶחָזֵר בְּךָ אֲכַפֵּל לָךְ עֶרְבוֹנָךְ אִם חָזַר בּוֹ חֲלוּקָה קָנָה זֶה אֶת הָעֶרְבוֹן, שְׁחָרִי הוּא תַּחַת יָדוֹ; וְאִם חָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְכַפֵּל הָעֶרְבוֹן, שְׂוֹז אֲסַמְכָתָא וְעָדִין לֹא קָנָה.

יֵא, וְכֵן מִי שֶׁפָּרַע מִקְצַת חוּבוֹ, וְהִשְׁלִישׁ אֶת הַשְּׁטֶר וְאָמַר לוֹ אִם לֹא נִתְּתִי לָךְ מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוּגִי, תֵּן לוֹ אֶת שְׁטֶרְוֹ, וְהִגִּיעַ זְמַן, וְלֹא נִתַּן לֹא יִתֵּן הַשְּׁלִישׁ אֶת הַשְּׁטֶר, שְׂוֹז אֲסַמְכָתָא הִיא. יֵא, וְכֵן כָּל הַתִּנָּאִין שְׁמִתָּנִין בְּנֵי אָדָם בֵּינֵיהֶן, אִף עַל פִּי שֶׁחֵן בְּעֵדִים וּבְשֹׁטֶר, אִם יִהְיֶה בְּךָ אוֹ

אִם תַּעֲשֶׂה כָךְ אֶתֶּן לָךְ מִנֶּה אוֹ אֲקַנֶּה לָךְ בֵּית זֶה, וְאִם לֹא יִהְיֶה אוֹ אִם לֹא תַעֲשֶׂה לֹא אֲקַנֶּה לָךְ וְלֹא אֶתֶּן לָךְ אִף עַל פִּי שֶׁעֲשֶׂה אוֹ שֶׁחִיָּה הַדָּבָר, לֹא קָנָה: שְׂכָל הָאוֹמֵר אִם יִהְיֶה אוֹ אִם לֹא יִהְיֶה לֹא גָמַר וְהִקְנָה, שְׁחָרִי דַּעֲתוֹ עָדִין כּוֹמֶכֶת שְׂמָא יִהְיֶה אוֹ שְׂמָא לֹא יִהְיֶה.

יֵא, חַ כָּל הָאוֹמֵר קָנָה מַעֲכָשׁוֹ אֵין כָּאן אֲסַמְכָתָא כָּלֵל, וְקָנָה: שְׂאֵלֹו לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ, לֹא הִקְנָהוּ מַעֲכָשׁוֹ. פִּיצֵד: אִם בָּאתִי מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוּגִי, קָנָה בֵּית זֶה מַעֲכָשׁוֹ, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ עַל כָּד חָרִי זֶה קָנָה, אִם בָּא בְּתוֹךְ חֲזָמִן שְׁקִבַּע. וְכֵן כָּל פִּיוצָא בְּזָה.

יֵא, ט מִי שֶׁמּוֹכֵר חֲצֵרוֹ אוֹ שְׂדֵהוּ, וּפְרָשׁ בְּשַׁעַת מְכִירָה שֶׁהוּא מוֹכֵר כְּדִי לִילָךְ לְמָקוֹם פְּלוּגִי, אוֹ מִפְּנֵי הַמָּטָר שְׁנִמְנָע, כְּדִי לְקַנּוֹת חֲטִימִם בְּדַמִּי חֲצֵרוֹ חָרִי זֶה כְּמוֹכֵר עַל תִּנָּאין.

יֵא, לְפִיכָד אִם יָרַד הַמָּטָר אַחֵר שְׁמּוֹכֵר, אוֹ בָּאוּ חֲטִינִין וְהוֹזְלוּ, אוֹ נִמְנָע הַדֶּרֶךְ לִילָךְ לְאוֹתָהּ הָאָרֶץ, אוֹ שְׂלֹא נִסְתַּיַּע לַעֲלוֹת אוֹ לְקַנּוֹת הַחֲטִימִם חָרִי זֶה מְחִזִּיר אוֹתָן חֲדָמִים, וְתַחֲזֹר לוֹ קֶרְקַעוֹ: שְׁחָרִי פְּרָשׁ שְׂאִינוּ מוֹכֵר אֲלֹא לַעֲשׂוֹת דָּבָר פְּלוּגִי, וְחָרִי לֹא נַעֲשֶׂה. וְכֵן כָּל פִּיוצָא בְּזָה.

יֵא, אֲבָל הַמּוֹכֵר סֵתָם אִף עַל פִּי שֶׁחִיָּה בְּלָבוֹ שְׂמִפְּנֵי כָךְ וְכָד הוּא מוֹכֵר, וְאִף עַל פִּי שְׁמִרְאִין הַדְּבָרִים שְׂאִינוּ מוֹכֵר אֲלֹא לַעֲשׂוֹת כָּד וְכָד, וְלֹא נַעֲשֶׂה אֵינוּ חוֹזֵר: שְׁחָרִי לֹא פְּרָשׁ; וְדְבָרִים שְׂכִילָב, אֵינֶן דְּבָרִים.

יֵא, יב מִי שֶׁהִקְנָה לְחֶבְרוֹ, וְהִתְנָה עָלָיו עַל מְנַת שְׁתִּיתֵן מִקָּח זֶה אוֹ תִּמְכְּרֶנּוּ לְפְלוּגִי אִם מְכָרוֹ אוֹ נִתְּנוֹ לְאוֹתוֹ פְּלוּגִי, קָנָה; וְאִם לֹא קָיָם הַתִּנָּאין וּמְכָרוֹ לְאַחֵר, אוֹ שְׂלֹא מְכָרוֹ וְלֹא נִתְּנוֹ בְּזָמַן שְׁקִבַּע לוֹ לֹא קָנָה. וְכֵן הַמּוֹכֵר אוֹ חֲלוּקָה שֶׁהִתְנָה שְׂחִיחֲזִיר לוֹ הַמִּקָּח בְּזָמַן פְּלוּגִי, אוֹ כְּשִׁיתֵן לוֹ הַמַּעֲוֹת חָרִי הַמּוֹכֵר קָיָם, וְיַחֲזִיר בְּשֶׁהִתְנָה.

יֵא, יג מְכָר קֶרְקַע לְחֶבְרוֹ, וְהִתְנָה הַמּוֹכֵר וְאָמַר

ללוקח, כשיהיה לי מעות, תחזיר לי קרקע זו  
חרי הפרות שלמוכר. מכר סתם, ואמר לו  
הלוקח מדעתו, כשיהיו לך מעות, תביאם לי  
ואני אחזיר לך קרקע זו חרי התנאי קים,  
והלוקח אוכל פרות; ואין בזה אבק רבית,  
שחרי מדעתו חייב עצמו בתנאי זה.

יא, יד מעשה באשה ששלחה ראובן לקנות לה  
חצר משמעות שיהיה קרובה, ואמר שמעון  
המוכר לראובן השליח, אם יהיו לי מעות  
תחזיר לי פלוגית קרובתי קרקע זו, והשיבו  
ראובן ואמר לו אתה ופלוגית קרובים כמו  
אחים, כלומר, הדבר קרוב שהיא תחזיר לך  
ואינה מקפדת על זה. ובא מעשה לפני חכמים  
ואמרו, חרי זה השליח לא קנה כלום, שחרי לא  
סמכה דעתו שלקרוב זה על דברי השליח, מפני  
שלא השיבו תשובה ברורה; ונמצא שלא גמר,  
ולא הקנה. וכן כל פיוצא בזה.

יא, טו אסמכתא שקנו מידו עליה בבית דין  
חשוב, חרי זה קונה; והוא, שיתפס זכיותיו  
בבית דין; והוא, שלא יהיה אנוס.

יא, טז פיצד: חרי שהתפס שטרו או שוכרו  
בבית דין, וקנו מידו שאם לא בא ביום פלוני  
ינתן שטר זה לבעל דינו, והגיע היום, ולא בא  
חרי יאלו נותנים; ואם עכבו נחר או חלי  
מלבוא, לא יתנו. וכן כל פיוצא בזה; והוא,  
שיהיה בבית דין חשוב.

יא, יז המחייב עצמו בממון לאחר בלא תנאי כלל  
אף על פי שלא היה חייב לו כלום, חרי זה חייב;  
שדבר זה כמו מתנה הוא, ואינו אסמכתא.

יא, יח פיצד: האומר לעדים היו עלי עדים שאני  
חייב לפלוני מנה, או שפתב לו בשטר חריני  
חייב לך מנה, אף על פי שאין שם עדים, או  
שאמר לו בפני עדים חריני חייב לך מנה  
בשטר, אף על פי שלא אמר אתם עדי הואיל  
ואמר בשטר חרי זה כמי שאמר היו עלי עדים,

וחייב לשלם: אף על פי ששניהם מודים והעדים  
יודעים, שלא היה לו אצלו כלום שחרי חייב  
עצמו, וגמר וישעבד עצמו כמו שישתעבד  
הערב. ובזה חזרו רב הגאונים.

יא, יט חייב עצמו בדבר שאינו קצוב, כגון  
שאמר חריני חייב לזון אותך או לכפותך חמש  
שנים אף על פי שקנו מידו, לא נשתעבד: שזו  
כמו מתנה היא, ואין כאן דבר ידוע ומצוי  
שנתנו במתנה. וכן חזרו רבותי. ומפני מה  
הפוסק עם אשתו שיהיה זן את בתה, חייב  
לזונה מפני שפסק בשעת נשואין, והדבר  
דומה לדברים הנקנין באמירה.

יא, כ, כשיחוי חכמי ספרד רוצים להקנות  
באסמכתא, כך היו עושין: קונין מזה שהוא  
חייב לזה מאה דינרין; ואחר שיחייב עצמו,  
קונין מבעל חובו שכל זמן שיהיה כך או  
שיעשה כך, חרי החוב הזה מחול לו מעכשיו,  
ואם לא יהיה או לא יעשה, חריני תובעו  
בממון שחייב עצמו בו. ועל דרך זה חיינו  
עושין בכל התנאים שבין אדם לאשתו  
בשדוכין, ובכל הדברים הדומין להם.

## הלכות מכירה פרק יב

יב, א אסור למוכר או לקונה להונות את חברו,  
שנאמר "וכי-תמכרו ממכר לעמיתך, או קנה  
מיד עמיתך אל-תונו, איש את-אחיו". ואף  
על פי שהוא עובר על לא תעשה, אינו לוקח,  
מפני שנתן להשבון; ובין שהונה במזיד, בין  
שלא ידע שיש במכר זה הונאה חייב להשיב.

יב, ב כמה תהיה ההונאה ויהיה חייב להשיב,  
שתות בשוה. פיצד: חרי שמכר שוה ששה  
בחמשה, או שוה ששה בשבעה, או שוה  
חמשה בששה, או שוה שבעה בששה חרי זו  
הונאה; ונקנה המקח, וחייב המונה להחזיר את  
ההונאה בלה למתאנה.

יב, ג היתה ההונאה פחות מזה בכל שהוא, כגון

שְׁמֹכַר שׁוֹחַ שְׂשִׁים דִּינָר בְּחֻמְשִׁים דִּינָר  
וּפְרוּטָה אֵינּוּ חַיֵּב לְהַחְזִיר כָּלוּם: שְׁכָל פְּחוֹת  
מִשְׁתּוֹת, דָּרָךְ חֶבֶל לְמַחֵל בּוֹ.

יב, הִיָּתָה הַחֲזָנָה יִתְּרָה עַל שְׁתּוֹת בְּכָל שְׁחִיזָה,  
כְּגֹזֶן שְׁמֹכַר שׁוֹחַ שְׂשִׁים בְּחֻמְשִׁים פְּחוֹת פְּרוּטָה  
בְּטֵל הַמֶּקֶח, וְהַמִּתְאַנֶּה יָכוֹל לְהַחְזִיר חֲחֻפִּין וְלֹא  
יִקְנֶה כֶּלֶל; אֲבָל הַמּוֹנֶה אוֹתוֹ אֵינּוּ יָכוֹל לְחֹזֵר  
אִם רָצָה זֶה וְקָבַל, אִם עַל פִּי שְׁבִטֵל הַמֶּקֶח.

יב, אֵין הַמּוֹנֶה חַיֵּב לְהַחְזִיר, עַד שֶׁתִּהְיֶה  
הַחֲזָנָה יִתֵּר עַל פְּרוּטָה; הִיָּתָה פְּרוּטָה בְּשׁוֹחַ  
אֵינּוּ מִחְזִיר, שְׂאִין חֲזָנָה לְפְרוּטוֹת.

יב, עַד מָתִי יִהְיֶה לוֹ לְחֹזֵר וְלִתְבַּע הַחֲזָנָה, אוֹ  
לְבִטֵּל הַמֶּקֶח עַד כִּדִּי שְׂחִירָא לְתַגָּר אוֹ לְקַרְוָבוֹ.  
וְאִם שָׁחָה יִתֵּר עַל זֶה אֶפְלוּ לָקַח שׁוֹחַ מֵאֵה  
בְּמֵאֲתִים, אֵינּוּ חֹזֵר.

יב, בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּלֻקָּח, שְׁחִירֵי הַמֶּקֶח  
בִּידוֹ וּמִרְאֵהוּ. אֲבָל הַמּוֹכֵר חֹזֵר בְּחֲזָנָה  
לְעוֹלָם; וְאֵין צָרִיף לֹאמַר בְּבִטּוֹל מֶקֶח, שְׂאִינּוּ  
יִידַע דְּמִי זֶה שְׁמֹכַר עַד שְׂחִירָא כְּמוֹתוֹ שְׁנִמְכָּר.  
יב, לְפִיכָף אִם הָיָה הַמֶּקֶח דָּבָר שְׂאִין בְּמִינּוֹ  
שְׁנִי וְהָיָה כֵּל שׁוֹחַ, כְּגֹזֶן חֶפְלָפֶלִין וְכִיּוּצָא  
בְּחֵן חֲרִי זֶה אֵינּוּ חֹזֵר, אֲלֹא עַד כִּדִּי שְׂחִירָא  
עַל שְׁעַר שְׂפִשּׁוּק בְּלָבָד. וְכֵן אִם נֹדַע שְׂבִיבָה  
לִידוֹ בְּמִמְכָּרוֹ, יִידַע שְׂטֵעָה וְלֹא תִבַּע אֵינּוּ יָכוֹל  
לְחֹזֵר וְלִתְבַּע, שְׁחִירֵי מַחֵל.

יב, ט בְּשֵׁם שְׁחֲזָנָה לְהִדְיוּט כֶּךָ חֲזָנָה לְתַגָּר, אִם  
עַל פִּי שְׁחִיזָה בְּקִי. וּבְשֵׁם שְׁחֲזָנָה בְּפִרוֹת  
וּבְבַחֲמָה, כֶּךָ יֵשׁ חֲזָנָה בְּמִטְבְּעוֹת. פִּיצָד: חֲרִי  
שְׁחִיזָה דִּינָר זָהָב בְּאַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים דִּינָר  
שְׁלִכְסָה, וְצִרְפָּה בְּעֶשְׂרִים דִּינָר, אוֹ בְּשִׁמּוֹנָה  
וְעֶשְׂרִים חֲרִי זֶה מִחְזִיר אֶת הַחֲזָנָה; הִיָּתָה יִתֵּר  
עַל זֶה, בְּטֵל הַצְרוּף; פְּחוֹת מִבָּאֵן, מִחִילָה.

יב, וְכֵן אִם הִיָּתָה חֶסֶד שְׁתּוֹת, וְהָיָה  
מוֹצִיאִין חֶסֶדִים בְּמִנִּין לֹא בְּמִשְׁקָל מִחְזִיר  
הַחֲזָנָה.

יב, יא עַד מָתִי יֵשׁ לוֹ לְהַחְזִיר חֲדִינָר אוֹ חֶסֶלַע  
בְּכָרִים, עַד כִּדִּי שְׂחִירָא לְשִׁלְחָנִי. בְּכָפְרִים  
שְׂאִין הַשְּׁלִיחָנִי מִצְוִי שָׁם, יֵשׁ לוֹ לְהַחְזִיר עַד  
עָרְבֵי שְׁבִיטוֹת: שְׂאִין מִכִּיר חֶסֶלַע וְחֶסֶרֶנָּה  
וְדָמִיָּה אֲלֹא שְׁלִיחָנִי.

יב, יב וְהָיָה חֲדִין לְמוֹכֵר סְפָרִים, אוֹ אֲבָנִים  
טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת שְׂשִׁישׁ לְלֻקָּח לְחֹזֵר, עַד כִּדִּי  
שְׂחִירָא אוֹתָם לְתַגָּרִים הַבְּקִיָּאִים בְּחֵן בְּכָל מְקוֹם  
שְׁחֵן: שְׂאִין חֶבֶל בְּקִיָּאִים בְּדָבָרִים אֵלּוּ. לְפִיכָף  
אִם לֹא הָיָה מִכִּיר בְּאוֹתָהּ הַמְדִּינָה, וְחֹלִיף  
הַמֶּקֶח לְמְקוֹם אֲחֵר, אוֹ שְׂבִיבָה הַבְּקִי לְאַחֵר זְמַן  
מְרַבָּה, וְחֹדִיעוֹ שְׂטֵעָה חֲרִי זֶה חֹזֵר.

יב, יג הַנּוֹתֵן סָלַע חֶסֶד לְחֶבְרִי אִם הָיָה מִכִּירָה,  
אֶפְלוּ לְאַחֵר שְׁנִים עֶשְׂרִי חֲדָשׁ חֲרִי זֶה מִחְזִירָה;  
וְאִם הָיָה אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָהּ עַל יְדֵי חֲדָשׁ אֵינּוּ  
יָכוֹל לְהַחְזִירָהּ לְאַחֵר זְמַן, אֲלֹא אִם כֵּן קָבַלָהּ  
מִמֶּנּוּ בְּמִדַּת חֲסִידוֹת.

יב, יד הַמּוֹכֵר לְחֶבְרִי שׁוֹחַ אַרְבַּע בְּחֻמְשִׁים, שְׁחִירֵי  
הַמֶּקֶח בְּטֵל כְּמוֹ שְׂבִיבָרָנוּ, וְלֹא חֶסֶפִּין לְחִירָאוֹתוֹ  
לְתַגָּר אוֹ לְקַרְוָבוֹ, עַד שְׁחִירָה וְעַמּוּד בְּשִׁבַּע לֻקָּח  
יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ, וְלֹא הַמּוֹכֵר: שְׁחִירֵי חֲלֻקָּה אוֹמֵר  
לְמוֹכֵר אֵלּוּ לֹא חֲזָנִיתָנִי, לֹא הִיָּתָה יָכוֹל לְחֹזֵר,  
וְעַתָּה שְׁחֲזָנִיתָנִי תְּחֹזֵר, חִיָּאָה יִהְיֶה חֲחֻטָא נְשָׁפָר.  
יב, טו וְכֵן מוֹכֵר שְׁמֹכַר שׁוֹחַ חֲמִשׁ בְּאַרְבַּע,  
וְזֵל וְעַמּוּד בְּשִׁלּוּשׁ מוֹכֵר יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ, וְלֹא  
לֻקָּח: שְׁחִירֵי אוֹמֵר הַמּוֹכֵר לְלֻקָּח, לֹא מִפְּנֵי  
שְׁחֲזָנִיתָנִי תְּחֹזֵר בִּי.

יב, טז הַמּוֹכֵר שׁוֹחַ חֲמִשׁ בְּשִׁשׁ, וְלֹא חֶסֶפִּין  
לְחִירָאוֹת עַד שְׁחִירָה וְעַמּוּד בְּשִׁמּוֹנָה חֲרִי הַמּוֹכֵר  
חַיֵּב לְהַחְזִיר הָאֲחֵת שְׁלִיחָנִיתָ: שְׁחִירֵי נִקְנָה הַמֶּקֶח,  
וְחַיֵּב לְהַחְזִיר; וּבְשְׁחִירָה, בְּרִשּׁוֹת לֻקָּח חֲזָקִיר.

יב, יז וְכֵן אִם מוֹכֵר שׁוֹחַ שִׁשׁ בְּחֻמְשִׁים, וְחֹזֵל  
וְעַמּוּדוֹ עַל שְׁלֹשׁ חֲרִי חֲלֻקָּח חַיֵּב לְהַחְזִיר סָלַע  
אֲחֵת שְׁלִיחָנִיתָ, שְׁחִירֵי נִקְנָה הַמֶּקֶח וּבְרִשּׁוֹת  
חֲלֻקָּח חֹזֵל.



חז"ל זאגן (ברכות נ"ח:) "כשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות" - אזוי ווי יעדער מענטש זעט אויס אנדערש; די זעלבע האט אויך יעדער אנדערע דעות, יעדער מענטש האלט אנדערש פונעם צווייטן

דאס איז זייער נארמאל אז מענטשן זאלן האבן חילוקי דעות, דאס מיינט אבער נישט אז מען דארף זיך קריגן צוליב דעם, און דאס מיינט נישט אז מען דארף פרובירן ארויפצווינגען זיין פארשטאנד אויף א צווייטן, אז יענער זאל מוזן האלטן אזוי ווי אים. און מען דארף נישט פיינט האבן יענעם ווייל ער פארשטייט אנדערש.

חז"ל זאגן (אבות פרק ד') "איזהו מחלוקת לשם שמים? זוהי מחלוקת שמאי והלל, איזהו מחלוקת שלא לשם שמים? זוהי מחלוקת קרח ועדתו" - די מחלוקת פון שמאי און הלל איז דער סימבאל פון א מחלוקת פאר'ן אייבערשטנס וועגן, און די מחלוקת פון קרח מיט זיינע מענטשן קעגן משה רבינו, דאס איז דער סימבאל פון א מחלוקת שלא לשם שמים.

שמאי און הלל האבן זיך אסאך געקריגט, זיי האבן זייער שארף געהאלטן איינער קעגן דעם צווייטן. א זאך וואס איינער האט געהאלטן אז ס'איז מותר און מען מעג דאס טון, האט דער צווייטער געהאלטן אויף דעם אז עס איז אסור, און מען דערצערנט דעם אייבערשטן אויב מען טוט עס. פון דעסט וועגן איז די מחלוקת געווען נאר וועגן די הלכה זאך, ווען עס איז געקומען צום פערזענליכן לעבן האבן זיי זיך זייער ליב געהאט. די גמרא זאגט (יבמות ט"ו.) אז אפילו זיי האבן זיך געקריגט אין הלכה, האבן זיי זיך ווייטער משדך געווען אינאיינעם.

דאס מיינט א מחלוקת לשם שמים. יעדער האלט זיך שטארק ביי זיינס, לויט ווי אזוי ער האלט אז די הלכה איז, און ער איז בשום אופן נישט מסכים צו וואס דער אנדערער זאגט. אבער פון די אנדערע זייט האבן זיי זיך ווייטער ליב, אזוי ווייט אז זיי זענען גרייט זיך משדך צו זיין איינער מיט'ן צווייטן.

|           |                    |                     |                                                                                                         |                                                                                                      |                                                                                             |
|-----------|--------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| 22<br>Jun | ראשון<br>Sunday    | כו<br>26            | בבלי: עבודה זרה ד<br>ירושלמי: יבמות פא<br>תוספתא: בבא בתרא ג<br>נ"ך: הושע ח-ט<br>רמב"ם: מכירה ו         | נץ החמה.....5:26<br>סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:11<br>סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27<br>צה"כ לשיטת ר"ת.....9:43 | עלות השחר.....4:13<br>סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35<br>סו"ז תפלה - מג"א. 10:03<br>שקיעה.....8:30 |
| 23<br>Jun | שני<br>Monday      | כז<br>27            | בבלי: עבודה זרה ה<br>ירושלמי: יבמות פב<br>תוספתא: בבא בתרא ד<br>נ"ך: הושע י-יא<br>רמב"ם: מכירה ז        | נץ החמה.....5:26<br>סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:12<br>סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27<br>צה"כ לשיטת ר"ת.....9:43 | עלות השחר.....4:13<br>סו"ז קר"ש - מג"א... 8:36<br>סו"ז תפלה - מג"א. 10:03<br>שקיעה.....8:30 |
| 24<br>Jun | שלישי<br>Tuesday   | כח<br>28            | בבלי: עבודה זרה ו<br>ירושלמי: יבמות פג<br>תוספתא: בבא בתרא ה<br>נ"ך: הושע יז - יואל א<br>רמב"ם: מכירה ח | נץ החמה.....5:27<br>סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:12<br>סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27<br>צה"כ לשיטת ר"ת.....9:43 | עלות השחר.....4:14<br>סו"ז קר"ש - מג"א... 8:36<br>סו"ז תפלה - מג"א. 10:03<br>שקיעה.....8:30 |
| 25<br>Jun | רביעי<br>Wednesday | כט<br>29            | בבלי: עבודה זרה ז<br>ירושלמי: יבמות פד<br>תוספתא: בבא בתרא ו<br>נ"ך: הושע יז - יואל א<br>רמב"ם: מכירה ט | יום כפור קטן                                                                                         |                                                                                             |
| 26<br>Jun | חמישי<br>Thursday  | ל<br>30             | בבלי: עבודה זרה ח<br>ירושלמי: יבמות פה<br>תוספתא: בבא בתרא ז<br>נ"ך: יואל ב-ג<br>רמב"ם: מכירה י         | Rosh Chodesh Tamuz                                                                                   | א' דראש חודש תמוז                                                                           |
| 27<br>Jun | ששי<br>Friday      | א<br>1              | בבלי: עבודה זרה ט<br>ירושלמי: כתובות א<br>תוספתא: בבא בתרא ח<br>נ"ך: יואל ד - עמוס א<br>רמב"ם: מכירה יא | Rosh Chodesh Tamuz                                                                                   | ב' דראש חודש תמוז                                                                           |
| 28<br>Jun | שב"ק<br>Shabbos    | ב<br>2              | בבלי: עבודה זרה י<br>ירושלמי: כתובות ב<br>תוספתא: בבא בתרא ט<br>נ"ך: עמוס ב-ג<br>רמב"ם: מכירה יב        | קרח, פרק ד                                                                                           |                                                                                             |
|           |                    | הפטורה: ויאמר שמואל |                                                                                                         | נץ החמה.....5:28<br>סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:13<br>סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28<br>צה"כ לשיטת ר"ת.....9:43 | עלות השחר.....4:15<br>סו"ז קר"ש - מג"א... 8:37<br>סו"ז תפלה - מג"א. 10:04<br>שקיעה.....8:30 |